

కాళిదాసశ్చర్య

యస్. వి. యస్. రామారావు.

శా॥ కారే వారలుసాటి లోకజననీ, గారీ, తవశ్చర్యచే ।
మారున్ గల్చినధీరునిన్ గలిచి సమ్మానంబుగా వానిసం ।
గోరీవై విలసించినావు సురలోకుల్ సౌఖ్యముంబొంద; గా ।
మారీ, నీప్రతిభావిశేషము లసామాన్యంబు లీస్పష్టికిన్ ॥

నవంబరు - 1935 గృహ లక్ష్య

1. శిల్పిలుగారి భయములు - శిల్పములు ————— 671-674
2. గృహ లక్ష్య - షోడశధాని వర్ణాది సేతాశాముల సేతలుగాని - 674.
3. అశిష్ట - శ్రీమతి పాతుల బంధు లక్ష్యగాని ————— 675-
4. అశంభములు - శ్రీమతి కై పృష్ఠ కై వలూరిగాని — 676-678
5. విధి పృథకులు - శ్రీమతి 66 పాపముల ముగిగాని ————— 679-684
6. పృష్ఠ ప్రవలు - శ్రీమతి కై విజాని చాడ కం. కనకాయగాని - 685-686
7. పాదకాలు - శ్రీమతి పై కిదంత చిగిరి కుడుతముగాని — 687-694
8. శ్రీమతి స్వ వలు - ————— 696-698
9. శ్రీమతి ద్వ - తమోదాపిత ————— శాస్త్రులగడ్డ పత్తనానిని నిర్మాణ - 699-703
10. మనుకలు - ————— 705-719
11. సుత్రన భాగ తయ గృహ లక్ష్య - చదులలరా సుమంద్రులైనాని - 721-724
12. శ్రీ లక్ష్మి సేవించునను - శ్రీమతి కై పత్తివలలక్ష్యముగాని - 725-730
13. మగి - శ్రీమతి - పత్తికెట్టి రా మంగాని ————— 731-733
14. పార్శ్వ వంశ పుత్రులు - శ్రీమతి పాదుల ముగిగాని జీనిగాని - 733
15. వింతలు - విగ్రహాలు ————— 735-736
16. సొందర్న పాపములు ————— 737-738
17. బాల విజ్ఞాన శాస్త్ర ————— 739-740
18. బాల విజ్ఞాన శాస్త్ర ————— 742-746
19. శ్రంధి పరిచయము - ————— 748-754
20. సంపాదకీయములు —————

రస్సెలుగారి భయములు — సిఫార్సులు

భారతదేశ ప్రభుత్వపు పబ్లిక్ హెల్త్ కమిషనరు అగు కర్నలు రస్సెలుగారు తెలుపుచున్న ఈ దిగువ విషయములు భయంకరముగను ఆశ్చర్యకరముగనునుండి నను, అతను చెప్పినట్లు అనతికాలములో ప్రతి స్త్రీని పురుషునిగూడ అత్యంతశ్రద్ధా యత్నముగా జేయనున్నవి.

భారతదేశపు జననములసంఖ్య 1933లో 97 లక్షలు. అనగా పదివేలకు సుమారు 355 చొప్పున. 1933 లోకంటె పదివేలకు 18గురు ఎక్కువ పుట్టిరి.

1933లో మరణములసంఖ్య 61 లక్షలు. అనగా 10 వేలకు 224 గురు చొప్పున. 1932 లోకంటె పదివేలకు 8 గురు ఎక్కువ చనిపోయిరి.

వీరిలో పసిపిల్లలచావులు 16,60,000 — అనగా అసలు చావులలో నూటికి 27 గురు పసిపిల్లలు. పుట్టిన పసిపిల్లలలో పదివేలకు 1705 గురు చనిపోయిరి. ఈసంఖ్య 1932 లో కంటె పదివేలకు 18 గురు ఎక్కువ.

పుట్టినవారి సంఖ్యలో చనిపోయిన యీ పిన్న పెద్దలసంఖ్య తీసివేసినచో 36,00,000 జనసంఖ్య ఘాతంగా హెచ్చినట్లు. అనగా పదివేలకు 131 గురు హెచ్చినట్లు —

వేయిజనులకు సంవత్సరములో సుమారు 35 గురు పుట్టుట, 23 చచ్చుట, 13 చొప్పున హెచ్చుట అంత పెద్దవింతగా మనకు తోచకపోవచ్చును. అయినను ఈరెండు సంవత్సరములు మునపటివానికంటె చాల నయముగానున్నను పసిబిడ్డల చావులను

చూచినప్పుడు అతనికి చాలా బెంగపుట్టుచున్నది. అవి తగ్గేసూచనలు కనిపించవు సరేగదా ఆ ప్రమాణము స్థిరమైనదనుట కనేకరుజువులతోకనిపించుచున్నవి. సంవత్సరమునకు సుమారు 17,50,000 ఏడాదిలోపలి పసిపిల్లలు చనిపోవుదేశములో ఆరోగ్యపారిశుధ్యసంఘములకృషి చాల నీరసముగనున్నదనకతీరదని అతను చెప్పుచున్నాడు. ప్రస్తుత ప్రభుత్వపు శిశుసంరక్షణ మాతృసంరక్షణ ప్రయత్నము లే కొలదిమందికి మాత్రమే గలుగుచున్నవి. రాష్ట్రీయ, కేంద్రప్రభుత్వములు వీనిని పోచించవలసియున్నది.

హిందూదేశములో ప్రధానమైన అంటురోగములు కలరా, ప్లేగు, మశూచికమేయైనను ఈ మూడింటివలనను వేయికి 9గురే చనిపోయినారు. మలేరియా వలనను సుమారు 10 లక్షలు చనిపోయినారు. మలేరియా వీడితులసంఖ్య ఈసంవత్సరము కొటి యిరవైలక్షలు (అప్పత్రులకు చేరుకున్నవారి సంఖ్య). ప్రభుత్వమువారిచుక్కినయిన యేమీ చాలకున్నది. ప్రజలు కొనుక్కొనుటకు చాలా ఖరీదు. అంతకంటే చౌకయైన మందులేదు అని అతను నిస్పృహపడుచున్నాడు.

మరియొక విషయమునుగూర్చి అతని భయము మరీ యెక్కువగానున్నది. ఇప్పుడు 35 కోట్లకు మించియున్న జనసంఖ్య 1941 నాటికి 40 కోట్లు అగును. బ్రిటిషుఇండియాలో భూమి 67 కోట్లు యకరములు

ఇందులో సాగుభూమి 23 కోట్లు యకరములు మాత్రమే. తక్కినది వ్యవసాయసాధ్యముకాదు. అట్లు చేసినను మనిషికి రెండుయకరముల చిల్లరకంటే యెక్కువరాదట. వ్యవసాయపరిస్థితులు బాగుపడి పంటలెక్కువచేయుదమే అనుకొన్నను, దానిని మించికూడ జనసంఖ్య పెరుగును. కాబట్టి అట్టి ప్రశ్నయు రాకముందే ప్రజలు తెలివిగొందురాయని అతను ప్రశ్నించుచున్నాడు.

ఇందుకు జన్మనిరోధ మొక్కటే ఉపాయమని యెల్లరు నెఱుగుదురు. అది ఈదేశములో విరివిగా అవలంబించబడదని అతనికి నిరాశ. పోనీ పిల్లలచావులు తగ్గేటందుకు, తల్లుల ఆరోగ్యములు వర్ధిల్లేటందుకు వలసినంతమట్టుకైనా దాని నవలంబింతురుగాక అనిఅతని ప్రార్థన. స్త్రీల కీసలహా యీయవలసినవారు స్త్రీడాక్టర్లే గనుకను, ప్రస్తుతమీదేశములో ఉన్నతవైద్యశిక్ష పొందిన స్త్రీడాక్టర్లసంఖ్య 700 లే గనుకను అసలహా కూడ వారికి చిక్కకున్నదని అతనికి మరీ భయమగుచున్నది.

ఏది యెట్లున్నను పసిబిడ్డల తల్లుల మరణముల రోగముల బాధ దుస్సహము. నిమ్మళించుకొనుట కనేకులకు డబ్బులేదు. గర్భశోకము భరింపరానిది. జన్మనిరోధము కాకున్న ఆరోగ్యవిధానమైన అవలంబించక తప్పదు. ఇండియనిగ్రహబోధన లీ కలికాలమున ఏగానికీ చెల్లవు. నాటకములు, టాకీలు, మువ్వీలు, పత్రికలు, బొమ్మలు, మందుల ప్రకటనలు, కాలేజీల చదువులు, దుస్తుల

తీరులు, నవ్వుల విధానములు, స్వైరవిహారములు, సాందర్యముల పోటీలు సమస్తమును యువకుల వృద్ధుల ఇంద్రియములను ప్రేరేపించుట కుద్దేశించుచుండ మహాత్ముని ఇంద్రియనిగ్రహబోధన తెవ్వరు వివగలరు? ఈ కృత్రిమనాగరకభ్రమలైనను మనము వీడవలెను. లేదా పాశ్చాత్యులవలె వానిలో 'తెప్పానాం తేలనాం' చేయుటయే మన పరమావధియని సమ్మతనో వారివలె ఆరోగ్యపోషణ మార్గములైనను త్రొక్కవలెను. రెండింటికిని కాళ్లువేలవేసుకొనకూడదు.

అసలు చావులలో నూటికి 45 గురు 5 సంవత్సరముల లోపలివారు. నూటికి 5 గురు 6-10 సంవత్సరముల మధ్యవారు. ఇంగ్లాండు వేల్పు సంఖ్యలతో పోల్చుదము. అక్కడ యేడాదిలోపలి శిశువుల మరణములు నూటికి 7.4 గురు. 1-5 యేండ్లకు మధ్యన 3.1 గురు. 5-10 యేండ్లకు మధ్యన 1.4 గురు. అందరు కలిసి 11.9 గురు. దీని నావుటకు శిశుసంరక్షణ మార్తసంరక్షణ ప్రయత్నమాత్రములు చాలవు. అసలు దేశపు టారోగ్యవిధులే మారవలెను. మంచి త్రాగుడునీళ్లు, శుద్ధమైనదోడ్లు, స్వచ్ఛమైన ముతీకిపోవు కాలువలు ఉన్నయెడల దేశారోగ్యము బాగుపడగలదని అతను వచించునది నిక్కము.

కలరా, ప్లేగు, మలేరియా మహాచి మొదలగు రోగములకు కారణముపై విషయములు

స్వచ్ఛముగా నుండమియని మన మెరుగుదుము. 1932-33 లో కలరా చాలా తక్కువగా ఉండినను 1934లో హెచ్చినది. ఇంకను ఏటేట మరీ హెచ్చుచుండునటులనే ఉన్నదట. వెన్నెముకజ్వరము (సెరెబ్రోస్పైనలు మెన్జింగ్జిను) క్రొత్తగా వచ్చినదని మన మీమధ్య ననుకొంటిమి. కాని యిది భరతఖండమునకు ఏబదిసంవత్సరములనాటి పురాణజ్వరమట. అహమ్మదాబాదు ఢిల్లీలలో మాత్రము నాలుగైదేళ్లాయ వృద్ధియై అంటుజాడ్యమువలె వ్యాపింపజొచ్చినదట. పిల్లలు యువకులు దీనివలన నెక్కువ చచ్చురట. స్త్రీలకు దీనిబాధ అట్టే లేదట. దీనికి కారణము వారు ఇట్లుకదలక వీధులకు పోయి ఆరోగములను తగిలించుకొనకుండుటయే అయియుండ నోపునట. రాచకుటుపులవల్లకూడ పెక్కులు చనిపోవుచున్నారు. జపానులోను అయిరోపాదేశములలోను ఈ వ్యాధి 50-60 సంవత్సరములమధ్య తరచుగావచ్చి ప్రజలను తీసుకొనిపోవుచుండగా ఇండియాలో 40-50 సంవత్సరములమధ్యనే జనులపై వ్రాలుచున్నదట. విమానములు ఎగురుచున్నప్పటినుండి కన్యా, ఉగండా నూడాను దేశములనుండి పచ్చజ్వరము కరాచీద్వారా ఇండియాకు దిగుచున్నదనియు, దీని నావుట కొక పెద్దఆరోగ్యద్యోగిని సిబ్బందితోసహా నియమింపవలెననియు సిఫార్సుచేయుచున్నాడు. రాష్ట్రీయ

గృహ లక్ష్మి

ప్రభుత్వములు ఖర్చు తక్కువ కావడము తెల్లరును తమ ఆరోగ్యమును పరస్పరసహా
కొరకు యేయితర ఖర్చులనైన తగ్గించు యమువలనను, ప్రభుత్వపు తోడ్పాటువల
కొనవచ్చును కాని ఆరోగ్యశాఖకగు ఖర్చు నను సాధ్యమైనంతవర కైనను రక్షించు
లను తగ్గింపక హెచ్చించుచుండవలెనని కొందురుగాక యని కోరుచున్నాము.

గృహ లక్ష్మి

అష్టావధాని వద్దాది సీతారామాంజనేయులుగారు

ఇరితి కేవలొల్లాస విభ్రాంతిరేఖ మున్ను నాకన్నులఁ దళుక్కు మన్నఁగపుడు;
క్షణిక భూషణముగ నెనఁగంగ ధరణి కనుపఁబడిన గంధర్వ దివ్యాంశ మామె;
ఆమె తారలు సంజలో నలరు తార, లిరపుకొనియున్న మునిమాపు టిరులె కురులు;
చైత్ర దివససౌభాగ్య, ముషకప్రసాద మామె విమాలంగములఁ బరిణామ మొందె;
జంచలా లీలఁబూని నర్తించియట్టె లలిత శృంగారగాత్రియై వెలసె నామె;
వేడ్కనిందందు స్ఫురియింప విధ్రమమ్ము నాకు నొనగూర్ప, నొనడల్ నట్టువఱువ.
అంత నొకకొంత దరికేగి యరసితి, నది దివ్యమూర్తి యయ్యును యువతీలలామ!
గృహమునం దామె శ్రీదేవియే యనంగ మసలుచుండుఁ బాతివ్రత్యమహిమ మెఱయ;
ఆముఖద్యుతి సద్వర్తనానుభాగ వాచకము, భావిసౌశీల్య సూచకమ్ము;
దైనికనినర్గ మానవధర్మములకు, క్షణిక మాత్రమొయైన విసాదములకు,
ముగ్ధభావమ్ము చిందించు మురిపెములకు, గణతులకు, గర్హణలకు, ధిక్కారములకు,
వలపులకు, ముద్దులకు, బాష్పవిలసనముల, కమృతరుచు లొల్కుమృదు మందహాసములకు,
నగ్గమేకానియట్టి దివ్యస్వరూప; కాదు, మానవసౌజన్య గణ్యాయామె.
ఆశుభాకృతి చైతన్య మతిశయించి నిలువ నామ్రోలఁగంటి నిశ్చలితదృష్టి;
భావ పరిమళోచ్ఛ్వాస సంధరితమూర్తి; జననమరణాల నడుదారిఁజనెడు పథిక;
ఘన వివేకమ్ము, శాంత సంకల్పశక్తి, దాంఠి, దూరదృష్టి, సమర్థతయును,
జాతురియును నామెలోఁ దేజరిల్లుచుండె; ఆమె స్త్రీత్వపూర్ణావధి, యత్యుదార
ఫణితి సృజియింపఁబడియె నాబ్రహ్మచేత హెచ్చరివ, సౌఖ్యము నింపఁ, గృతి విధింప;
మర్త్యభామిని యయ్యు నామగువ మిన్న లలిత, గృహలక్ష్మి, దివ్యకళాప్రపూర్ణ.

ఆ శీ స్స

శ్రీమతి చోతుల జయలక్ష్మీగారు

హిందూవనితల సాహిత్యవిజ్ఞానమూల్ పెంపొందజేయుచు వెలసినావు
అజ్ఞానతిమిరంబులణగింప గతులకు మహనీయకాంతి నమర్చినావు
ఆబాలగోపాల మైకమత్యమెసంగ చెలికత్తెనై పేర్చి చెలగినావు
అల్లారుముద్దుగా నెల్లవారలకేరి గృహలక్ష్మీవగుచు రహించినావు

శ్రీ గృహంబగు విడిదమ్మిచెలుపువోలె
సహజసౌందర్యయుతవ్రతసమితి దనర
సలలితామోదమాధురీకలన వెలసి,
లక్ష్మీకానానమై, గృహలక్ష్మీ! యలరు!

ఆనందమయి చాల చక్కని బాలిక. బ్రాహ్మణులలో ప్రసిద్ధికెక్కిన కుటుంబము నందుద్భవించెను. ఆమె జన్మస్థానము అమరావతి గ్రామము. ఆమె తల్లిదండ్రులకు లేకలేక కలిగిన ముద్దులబిడ్డ. ఆమె జన్మించి దినదినము శుక్లపక్షచంద్రునివలె నభివృద్ధి నొందుచుండెను.

ఇట్లుండగా నామెకు 9 సం॥లు వచ్చెను. ఆమె పుష్పిగలపిల్ల యగుటచేత తల్లిదండ్రులవృద్ధే భయపడఁజొచ్చిరి. వారు సనాత నిస్థులగుటచేత వివాహముచేయ ప్రయత్నములు చేయసాగిరి. ఆమెకు 9 సం॥ల 10 రోజులకే వివాహముచేసిరి. కర్మ మేమోగాని తరువాత మూడునెలలకే ఆమెతల్లి దివి కేగెను. పిమ్మట రెండునెలలకే భర్తయు స్వర్గస్థుడయ్యెను. ఈకష్టముల కామె తొడి బెదరక బిడ్డకు దిక్కుకావలెనని వంకబెట్టి తాను ద్వితీయ వివాహమాడెను. ద్వితీయ వివాహము అయిన కొద్దిరోజులకు ఆయన పుత్రికకును భార్యకును సరిపడలేదనియామెను రా...పట్టణములో బాలికాపాఠశాలలో జేర్పించెను. అనంతరము క్రొత్తభార్యతో వేగలేకను నవరూపనాంగియగు బిడ్డ దౌర్భాగ్యము చూడలేకను సనాతనిస్థు చావుకు సిద్ధమయ్యెను. చచ్చిపోవునప్పుడు ఆయన దగ్గరబంధువునొకని బిడ్డకు సంరక్షకునిగ నేర్పరిచి చనిపోయెను. మరియు నాయన ఆస్థితిని భార్యకును పుత్రికకును

సమముగ భాగించి ఆజన్మాంతము అనుభవించి చచ్చిపోవునప్పుడు ఇహలోకములో విడచిపెట్టునట్లు విల్లువ్రాసెను : పాపము...ఆనందమయి అనాథయైరా... పట్టణములో బాలికలతో చదువుకొనుచు నానందములో మునిగిపోయెను.

2 వ విండువు

రా...పట్టణ పాఠశాలలంతయు నిట్టి అనాథబాలికలతో నిండియుండెను. అచ్చట ఆబాలికలతో ఆడుట పాడుట మొదలగు వానితో సంతోషముగనుండెను. ఈమెకు నవరూపనము ప్రవేశించిన కొలదియు రూపును శోభాయనూనముగ నుండదొడంగెను. అచ్చటి పాఠశాలాధికారురాలును ఆమె నెక్కువ ఆదరించుచుండెను.

వారమున కొకమారు బాలికలందరను గోదావరియొడ్డునకుమీకారునకును టాకీలకును నాటకములకును తీసుకొని వెళ్లునది. బాలికలచేత నాటకములు వేయుట మొదలగు సంతోషములైన పనులు చేయించుచుండెడిది. ఆనందమయికి పుష్పములనిన బహుప్రీతియగుటచేత ఆమె ఆమెచేత త్రవ్వించి మొక్కలు నాటుట నీరుపోయుట చేయించుచుండెడిది. చదువుకొనుటకు నవలలు నవీనభావములుగల పుస్తకములు నిచ్చుచుండెను. వానిని చదువుటవలన బాలిక లందరకును ఆభావము లుదయించు

చుండెను. కొన్నిసమయము లప్పుడు వారు పునర్వివాహములను గురించి అనేకవిధముల చర్చించుచుండెడివారలు.

ఇట్లుండగ నొక దినమున ఆనందమయి తన మిత్రురాలగు నొక బ్రాహ్మణేశ్వర బాలికతో వారింటికి వెళ్లెను. అచ్చట ఆమె తన మిత్రురాలి సహృదయుని చూడెను. అతను చాల మంచివాడు, చక్కనివాడు, కరుణామయుడు. అతనును అతని తల్లిదండ్రులు సహృదయులు సహోదరిణులునుగూడ బ్రాహ్మణులను బోలియున్నారు. వారలును మాంసాహారమును విడిచి బ్రాహ్మణులవలె శాకాహారులైరి. ఆమె అతనిని చూచినరాతినుండియు నతనిని తన ప్రభునిగ చేసుకొను తలంపుతో నుండెను. స్నేహితురాండ్రన్నియడిగినను చెప్పక చాలకాలము గడిపెను. ఇట్లు కొద్ది కాలము గడచిన తరువాత ఆమె రహస్యముగ నాబ్రాహ్మణేశ్వర బాలికతో చెప్పి వారల అంగీకారము నడిగెను. ఆమెయు తన తల్లిదండ్రులతోను సహృదయులతోను జెప్పెను. దానికి వారందరు సంగీకరించిరి. మరియు తన ప్రాణస్నేహితురాండ్రతో కూడ జెప్పెను. వారును సంతోషముతో సంగీకరించిరి. దానిని జూచి ఆమె యుప్పొంగి పోవుచుండెను. పాపము! రాగల చిక్కులామె కగోచరములై యుండెను. సామాన్యముగ వారలయింటికి పోవుటవచ్చుట మొద గునవి చేయుచుండెను. ఇట్లాక సంవత్సరము జరిగినది. అప్పుడు బ్రాహ్మణేశ్వర

తరులు వివాహమునకు త్వరపెట్టి నాగభిగిరి.

కెవరిందురు

ఒకరోజున ఆమె మెల్లగ పాత శాలాభి కారిణి యొద్ద కూర్చుని సంగతుల నన్నియు జెప్పి వివాహమున కనుజ్ఞ యియ్యవేడెను. దానికి ఆమె—అమ్మా! మనము బ్రాహ్మణులము అట్టివారలను వివాహము చేసుకొనరాదు.

ఆ—ఎందువలననో జెప్ప వేమచున్నాను.

పా. అ.—అమ్మాయి! మనము బ్రాహ్మణులము. వారు బ్రాహ్మణేశ్వరులు. మనము వారికన్న పైకులజాలము, వారలు మాంసాహారము తిందురు, కనుక చేసుకొనకూడదు.

ఆ—నేను ప్రేమించి యుంటినికదా!

పా. అ.—నీ ప్రేమ ప్రిష్ఠకొనుము. నేను బ్రాహ్మణ బాలుకును చక్కనివాడును నగువాని కిచ్చి వివాహము చేయుదును.

ఆ—కులనూ! శీలనూ! క్షీలకు కావలసినది. నా ప్రేమ శీలమునాశ్రయించినది! ఇందు తప్పేమి గలదు?

పా. అ.—నేను నీకు చెప్పజాలను. నీ సంగతులకు కబురు సంపుడునని వెంటనే ఉత్తరమువ్రాసి పోస్టులో వేసెను.

మరునాడు మధ్యాహ్నము రెండుగంటలకు ఆనందమయి విచారముతో తన గదిలోపల పరుండియుండెను. అట్టిసమయమున

ఉత్తరము చేతదాల్చి పాకశాలాధికారిని అచ్చటికివచ్చి కూర్చుంచెను. తరువాత ఉత్తరము చదువ మొదలిడెను.

అమరావతిగ్రామము 6-5-80

అమ్మా!

మీ ఉత్తరము అందినది. మీరు చెప్పి చూచినారంటిరి గదా! దాని భర్తము పురాకృతమువలన దాని కాస్థితి పట్టినది. అది మీయొక్కయు నాయొక్కయు మాట విననిచో ఇంటినుండియు జాతీనుండియు వెలిజేయుదును. మీరు పాకశాలలో నుండి వెడలగొట్టును. అందులకే పూర్వులు స్త్రీకి విద్య కూడదందురు. అనాథయని విద్య చెప్పించుచుండ నిట్లు పంశమున కప క్తి లెచ్చుచున్నది. మీరు మరల చెప్పవలెను. విననిచో వెడలగొట్టును—

విత్తించవలెను—

ఇట్లు

ఆనందమయి సంరక్షకును.

అని చదివెను. దానిని విని ఆనందమయి వెక్కిరివెక్కిరియేడువదొడంగినది. అధికారి నీయు కోపముతో బడికి వెడలిపోయెను. తోడి బాలికలందరు నాదినమునుండియు నాయెను హీనముగ చూడసాగిరి. పాపము! దానిని ఆనందమయి భరింప జాలకుండెను.

4 వ విండుపు

ఒకదినము రాత్రి 12 గంటల సమయ

మున ఒకవ్యక్తి ముసుగువేసుకొని గోదా వరీముఖముగ నేగుచుండెను.

ఆమె కొంతసేపటికి గోదావరినిజేరి ఈ క్రిందివిధముగ ప్రలాపింప దొడంగెను.

“తల్లీ! గోదావరీ! శరణు...శ...ర...
...గు. నే నీ ఆవమానము భరింపజాల...
భరింపజాల! నన్ను నీలో లీనము చేసు
కొనుము. అనాథను! దిక్కులేనిదానను!
దిక్కులేనివారికి దిక్కునీవే! జననీ! గోదా
వరీ! ఇదిగో నీవిడ్డ వచ్చుచున్నది: కాగ
లిమ్ము. నేనేమి తప్పచేసితిని నన్నిట్లు అనా
థను జేసితివి! ఇదిగో నీపుత్రిక వచ్చు
చున్నది. నీగర్భములో తావిమ్ము! అని
ఆ పిచ్చిది నీటిలో నురికెను.

ఆమరునాడు పాకశాలలో ఆనందమయి కానరాలేదు. అందరును వెతకుచుండిరి. అకుసుల బాడనుబట్టి పోయిరి— అడుగు లాగోదావరిలోని కరిగివది. జాలరులుపడ వెతకిరి. ఎచ్చటను కనుపడలేదు ఆమె యేముపి. ఆశ్రమములో జేరితపము జేయుచుండెనో! లేక ఆ మహాస్రవతిలోపడి లీనమై నిరంతర మావీచికలచే బాలవితంతు విలాపంబు గానంబు సేయుచుండెనో! లేక ఈ పంచమహాభూతములందు గలసి ప్రశానగర నారీమణుల హృదయములందు జేరి కరుణారసంబుతో జాతీయశత్రువు బుద్ధోధించుచుండెనో తెలియరాదుగా—

విధి కృతము

శ్రీమతి అడపా సుగుణమణిగారు.

(అనుబంధకథ)

[సువర్ణ నారాయణీప్రభులుల ఏకపుత్రి. నారాయణి కుమార్తెకు బాల్యవివాహము చేయఁతలపెట్టెను కాని భర్తయియ్యకొనలేదు. ప్రభులు కలకత్తాలోనున్నపుడు ఆమె తన కుమార్తెను శ్రీవిలాసునకిచ్చి రహస్యముగా వివాహమొనర్చెను. ఈసంగతి ప్రభులుఁడెరింగి భార్యను పరిత్యజించెను. మరికొంతకాలమునకు భార్య మరణశయ్యపై నున్నదని తెలిసి స్వగృహమునకువచ్చి కుమార్తెకు రమ్మనికబురంపెను. కాని సువర్ణకు పుట్టింటికిబోవుటకు అత్త అనుమతి యివ్వనందున ఆమె తల్లినిచూచు నపేక్షతో రహస్యముగా నర్ధరాత్రిని బయలుదేరెను.]

మానవజీవితము బుద్ధునమువంటిది. శ్మశానమున పుట్టి, శ్మశానమున లయము. ఎప్పటికైననూ ఈ భౌతిక శరీరమును వీడి చవవలయునని ఎఱుంగక పామరత్వ మొందుటయే ఆఘాతము.

నారాయణి చనిపోయి చూడుదినములైనది. అంత్య క్రియలన్నియు ముగిసినవి. సువర్ణ మాతృనిర్యాణమునకై పొందిన దుఃఖమునకు మేరలేదు. ఆమెను ఇరుగు పొరుగు స్త్రీలు తమ శక్తిపావర్ధ్యములు వినియోగించి హివాశ్చర్యం కాని పొంగి పొరలిదచ్చు దుఃఖము నరికట్టుట కవ్వరితరము? ప్రభులునకు రాకమే ఆంధకారమైనది. భార్య కంత్యకాలమున వొసంగిన కఠినకష్టకై పశ్చాత్తాపపడ్డాడు; ఏమి లాభము? మనిషి చనిపోయినపిమ్మటగాని విలువ తెలియదు.

సువర్ణను అత్తవారింటి కనువుటకై ప్రయత్నములు పాగుచున్నది. నారాయణి చెల్లెలు, సుధ, ప్రయాణమునకు వలయు సామగ్రివంతయు ఇంట పిద్ధపరచింది. ప్రభులువాళ్లనుసారము వండుడు ఒక రెండ్రబండిని

తెచ్చెడు. ప్రయాణమునసంగతి ఎఱింగి, సువర్ణ తండ్రి పాదములపై పడి “నాన్నా నేను మఱల అత్తవారింటికి వెళ్లను. వెళ్లినచో నన్ను జీవములతో భూస్థాపితము చేయుట నిశ్చయము” మని భోయన విచ్చింది.

“అమ్మా భయపడకుము. ఇందు నీవొనర్చిన తప్పిదమేమున్నది! నేనుగూడ నిన్నునుసరించినచి నీ యత్నవారికి నచ్చుచెప్పెదను. లే తల్లీ లే. మహాలాక్షమిందిపోవుచున్న”దని ప్రభులు కుమార్తెను లేవనెత్తి బుజ్జించెడు కాని సువర్ణ కుమార్తెయు భయము విడువలేదు. ఆమె అత్తయొక్క కర్మశూన్యదయమును బాగుగా నెఱుగును.

వలయు సామగ్రి బండిలో బాగ్రతపరుపబడ్డది. సువర్ణ కట్టుబట్టలతో శకటావళోదాణమొనర్చిన వెంటనే బండి కదలింది. ప్రభులుడు బండి వెనుక వడచుచున్నాడు. ధైర్యవీరని సమీపించుట తోడనే పడవ వాయిద్రు సామగ్రిని, సువర్ణాప్రభులులను నదిని దాటించెరు. సువర్ణ తనకు అగ్రరాల్రమున నదిని దాటించి, మాతృముఖ సందర్శనమున కవకాశ మొసం

గిన పదవవాండ్రను క్లాపించి, వీర్యసమ్మతిని వారలకు బహుమతి ఇచ్చింది. వది ఆవల పెద్దన మరయొకబండి బాడుగన మాట్లాడి భట్టుగ్రామం ప్రవేశించేరు. బండి శ్రీవిలాసుని ఇంటిగుమ్మముమందు నిలచిననూ ఇంట నుండి ఎవరూ వెకిరాలేదు. ప్రభులుడు మువ్వకు శకటాచారోహ మొప్పి చావిడిలోనికి గొంపోయి “అమ్మా ! భయపడదేలే ? ఇది నీ ఇల్లు. లోనికి వెళ్లు”మని వెతుకంబకేయదున్న మువ్వకు లోనికి తోసెను. భయంపీత దేహముతో, తొట్రుపడు పాదములతో, గత్యంతరములేక పాప మాలేమ లోనికి వెళ్లింది.

శ్రీ విలాసు డాచావడిలోనే ఒకమూల మార్పొని వార్తా పత్రిక చదువుచూ ఈదృశ్యము నవలొకించేడు కాని మాటనున్న మర్యాదపంక్తికి. ఎట్టకేలకు ప్రభులు డా చెంతవేడిన్న కుర్చీలో మార్పొని శ్రీ విలాసునితో సంభాషణ మువ్వకమించేడు.

“వాయనా బండిలో ఇంకా సామానుఉంది. ఇంటపెట్టించు.”

“వాకేమి తెలియనండి ఎక్కడ సామాను ఉంచ దమో. మా అమ్మ ఏర్పాటుచేస్తుందిలేండి.” అని ముక్తసరికబాబుచెప్పి మజల తన వార్తాపత్రికాపతన మున నీయగ్నుడైవాడు. అల్లుని అమాయకత్వమునకు ప్రభులు లోలోన నవ్వుకున్నాడు.

ఇంతలో వీధిలో స్త్రీ యార్తనాదము వినిబడ్డాది. ప్రభులుడు ఒక్కచాటున వీధిలోనికివచ్చి చూచేడు. తనగారాబుపట్టి మువ్వ ఏడ్చుకొని పరుగెత్తుచుండ, అత్త చీపురు చేతబట్టి తడుముచున్నది. ఈ దృశ్యమును చూచునరికి ప్రభులునకు దేహమంతటా విగుళ్ళక్రి ప్రవహించినట్లయింది. కొంతవరకు తనకన్నులను తానే నమ్మలేకపోయేడు. తృటిలో వా రిరువురినుధ్యమ నిలచి ఒకచేతితో భీతిచి త్రయగు మువ్వకు చేదీసి రెండవచేతితో అత్తచేతిలోవున్న చీపురును బలవంత ముగా లాగుకొని మారముగాపారవేసేడు.

“ఏమమ్మా, నానాకు రేమిదప్పుచేసిందని ఈశిక్ష? మరణశిక్షయ్యెడిదన్న కల్లని చూచుటకు వెళ్లదమే తప్ప? తల్లిపైవున్న అనురాగముకొలది అసమ్మతి చూపిన మీ అనుమతిలేనిదే బాల్యచాపల్యమున ఇల్లు విడచిందనేనా ఈరట్టు?”

“ఒహోహో ! తండ్రి మాకుశ్లట. పెండ్లివాడులేని తండ్రి పెడానులవాడు వచ్చేడు. తొడ్డింటి విడ్డట. రాత్రి ఇల్లువిడచి పారిపోయి మల్లి ఏమెంగు పెట్టుకొని వాగుమ్మం త్రొక్కింది. రానీ రానీ నీగ్గులేని కిఖండికి కిత్తిపీటతో ముక్కలు ముక్కలగా తరిమేస్తాను. ఈ పెద్దమనిషి మల్లి ఆ పిల్లను ఏలుకోమని సిఫారసు చేయడానికి వచ్చేడు. ఏవురయ్యాయాది? మీసోరిలో మార్వచంద్రు బుడయిస్తారా ?” అని అత్తగారు అభినయముతో నడివీధిలోఅదనం ఆరంభించేరు.

ప్రభులున కిమాటలు వేయివృత్తికములు కుట్టినట్లయింది కాని ఏమిచేయగలడు? మాటకుమాట ప్రత్యుత్తరమిస్తే కుమార్తెకాపురం గంగలోకలసిందన్నమాటే.

“అమ్మా ఈ అవపదప్రసంగమేల? కానిన చెట్టుకు కాయ బరువుకాదుకదా. నా కుమార్తెను పరిగ్రహించదరా? లేదా?”

“ఏమి టీ లేదరింపు? నీకుమార్తె మాకక్కరలేదు. మమ్మాటికి ఆక్కరలేదు. మరేమీద గిరిపడ్డానేనేయి కోను.” అని చేతులుచుఖమునకు అడ్డుగాత్రిప్పింది.

ఇంతలో శ్రీవిలాసుడు గదిలోనుండి బయటకు వచ్చేడు. ప్రభులుడు అల్లుని వుడ్డేసింది “నీ వుడ్డేశము నూడాఅంటేనా” అని ప్రశ్నించేడు. ఆరిడు తల్లివంక చూచి ఏమెమాట్లాడలోయి మానమే శ్రేయస్కరమని ఊరికున్నాడు. ప్రభులుడు మజలప్రశ్నించుట వలన “చెప్పువలసినదేదో మా ఆమ్మ చెప్పింది. నేను చెప్పుదానికేమిలే”దని హింసస్వరమున ప్రత్యుత్తర మిచ్చేడు.

ప్రభులునకు భరింపరాని కోపమువచ్చింది; కండ్ల వెంటి విస్ఫులింగాలు రాలేయి; పిచ్చియై తన క్షయింది. మహారైమెదలోవున్న మంగళమాత్రమును త్రొంది అత్తపై విసిరివేసెడు. మాంగళ్యఖండనము శ్రీవిలాసునిమృత్యువును సూచించుటచే అత్త, హైమావతి, కోదపీఠమారము నిండువట్లు కోదన మారంభించెడు. మహారైను మఱల బండిలో నెక్కించి ప్రభులుడు గృహోన్మృఖుడైనాడు. తానొకటికలచిన రైవమొకటి కలచును.

౫

కాలచక్రమునకు అడ్డులేదు. విలిపింది యుగాంతరముల వరకును వడితిగ్గక, హెచ్చక తిరుగుచునే వుండును. సువర్ణ అత్తవారింటనుండి తరుమబడిన తరువాత ఏడువత్సరములు గడిచినవి.

తారక్ బాలు శిరస్తాయగా పనిచేసి ఉద్యోగము నుండి విరమించి ఉపకారకేతనముతినచూ ధిల్లిపట్టణమున నివసించుచున్నాడు. అతడు శశధరబాలునకు దగ్గరమట్టుము, ప్రభులునకు మిత్రుడు. అతడు వుద్యోగములోనున్నపుడే భార్యను గోల్పోయెను. తన ఏకపుత్రి అగు అమితను ఇంట ఆదరక్షుతిలేకపోయివారాబముగా పెంచుచున్నాడు.

ప్రభులుడు సువర్ణను ఉన్నతవిద్యాపఠనమునకై తారక్ బాలు రక్షకర్యమున ధిల్లిపట్టణమున విడచెడు. సువర్ణజీవితములో ఒక క్రొత్తమాయ్ కలిగింది. 'అమిత' స్నేహమువలన పూర్వకష్టములన్నియు మఱచి తన బుద్ధిసంతయా చదువునందే వినియోగించి ఏటేట పరీక్షలలో దిగ్విజయమునుగాంచి ప్రస్తుతము డాక్టరు పరీక్షచదువుచున్నది. శ్రీబుద్ధి కసాధ్యమైనపని లేదుకదా!

సుదర్శనుడు తారక్ బాలుల్లాది. ఆసంవత్సరము రాజధాని కంఠకునూ డాక్టరుపరీక్షలో ప్రథముడుగా ఉత్తీర్ణుడై ఉద్యోగమునకై వేదియొన్నాడు. బట్ట

వాడు రూపసి. డాక్టరుపరీక్ష పేనయినాడు. ఇక సంబంధాల కేమియోదును. కోఅంటే కోటి, కాని "ఉద్యోగము కలసివచ్చినవరకు వివాహము చేసుకో"నని భీష్మించుటవలన ఇంకా పెండ్లికాలేదు. అతడు తఱచుగా తారక్ బాలు గృహమునకు రావడముకద్దు. సువర్ణకూడా డాక్టరుపరీక్ష చదువుచుండుటచేర ఆమెను తెలియని విషయములు బోధపఱచేవాడు. క్రమముగా సువర్ణా సుదర్శనుల స్నేహాలతచిగిర్చి పుష్పించింది.

సుదర్శనుడు కేవలము పొరబడినాడు. సువర్ణ ఇంకనూ అవివాహితయని తనహృదయసిగ్గును స్థానమొసంగి ప్రేమించుచున్నాడు. కాని ఇది అందని ప్రానిపఃద్ధకై అజ్ఞులు చావుటయని తెలుసుకొనలేదు.

సువర్ణ వివాహముసంగతి తారక్ బాలుకు తప్ప ఆ ఇంట మరెవ్వరికీ తెలియదు. అది ప్రభులుని కోర్కెపై తనకుమార్తెయగు అమితకైవనూ తెలియనీక కపాఢ్యముగా వాచెడు. సువర్ణాసుదర్శనుల ప్రణయము తారక్ బాలు గుర్తించకపోలేదు కాని ప్రభులుకోనర్సిన వాగ్దత్తమునకు కట్టుబడి సుదర్శనునకీ విషయమును తెలుపలేదు.

ప్రస్తుతము ప్రభులుడు కలకత్తాలో ఒక ఇల్లు అద్దెకు తీసుకొని ఉన్నాడు. తఱచుగా సువర్ణాప్రభులులకు ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు జరుగుచున్నవి. ఈ ఏడు సంవత్సరములలో సువర్ణ మాడుసార్లు కలకత్తాకల్లి తండ్రినిచూచి వచ్చింది.

సువర్ణకు తండ్రిదగ్గరనుండి ఒక ఉత్తరం వచ్చింది. ఉత్తరముచదువుట పూర్తిచేసి ఒక వీరవిశ్వాసము విడిచి ఆలోచనానిమగ్నయింది. ఆప్రయత్నముగా కండ్లవంటిది ఆశ్రువులు రాలుచున్నవి. ఆమెకింత మనోవ్యాకులము కలుగచేసేవిషయ మేమైవుండును? ఆమె మఱల ఉత్తరమును చదువుటకు ఆరంభించింది.

"మహారైను ఆశీర్వాదములు. నీవు వ్రాసిన ఉత్తరము అందినది. ఒక ముఖ్యవిషయమును వ్రాయ

వలసి వచ్చింది. బాగైతగా అనగాహనముచేసుకొని బాగుగా యోచించుకొనుము. శ్రీవిలాసుడు పట్ట భద్రుడై స్థిరచేయుచున్నాడు. వాళ్లమ్మ చనిపోయిందనీ, ఇదివరలో ఆదిత పురుషుడు లేనిపోని అల్లలులు జరిగినవనీ, అట్టిది మఱలజరుగుటకు ఆపకాళములేదనీ, నిన్ను పంపించివేయుమనీ బ్రతిమాలుచున్నాడు. కాని ఇప్పటికైనను ఆతనికి పూర్తిగా బుద్ధివచ్చిందని నే తలంచను. ఎన్నిపాటులు బ్రతిమాలిననూ నే నుర్రు ముక్తికగా వుండడంచూచి నిన్నటిదమున కోపము తెచ్చుకొని “కోర్టులో వాళ్లముతెచ్చెద”నని భయ పెట్టేడు. ఇది విషమస్థితిగా మారునట్లు కనబడుచున్నది. ఇప్పుడు పాకకాలలకు సెలవలుకూడాను కనుక నీవు ఇచ్చటకువస్తే దీనివిషయమై ఆలోచిద్దాము.

“ప్రభుర్.”

సువర్ణకు మఱల తనపూర్వగాన మురణకు వచ్చింది. చనిపోయిన తల్లిని తలంచుకొని దుఃఖించినది. కొంతసేపటికి తనంతట తానే ధైర్యమును తెచ్చుకొని లేఖకు తనపెట్టెలో పదిలపఱచుకొని కలకత్తా ప్రయాణ పన్నాహములోనున్నది. అమితాతారన బాబులకు సువర్ణ ఆకస్మిక ప్రయాణము వింతగాలిపింది కాని ఎవరూ దానివిషయమై చర్చచేయలేదు. బహుశా సెలవులలో తండ్రినిచూచుటకు వెళ్లుచున్నదనుకున్నారు.

సుదర్శనుడు సువర్ణ ప్రయాణమును విని విశ్వరూపియై పోయేడు. పాశ్చాత్య మైనంతవరకూ ప్రయత్నించి సువర్ణ ప్రయాణమును ఆపుచేద్దామనీ, నీలుకానపుడు తన మనోభావమును వెల్లడించి త్వరగ తిరిగివచ్చుని బ్రతిమాలుచునీ వచ్చేడు.

సువర్ణ సుదర్శనునిచూచి వివర్ణ అయింది. ఆమె జోట మాటరాతేడు.

“సువర్ణా! ఇంత ఆకస్మిక ప్రయాణమునకు కారణమి? మఱల ఇచ్చటకు ఎప్పుడువచ్చెదవు?”

“తండ్రిని చూడవలయునను తలంచే నా ప్రయాణమునకు కారణము. మఱల ఇచ్చటకు వచ్చెదనను ఆకలేదు.” అని గద్గదస్వరముతో చెప్పింది.

సుదర్శనున కి మాటలు హృదయుగూలములైనవి. ఒక్కదినమైననూ సువర్ణతో మాట్లాడక వుండలేని వాడు ఆమె తెట్లు విడువగలడు? దుఃఖమును దీక్షిమించుచూ మళ్లునుద్దేశించి “సువర్ణా! ఇచ్చటకు మరిరావా? ఇంతటిలేవా నీపై హము? ఈమాత్రమునకు నన్నీల కొఱచూపలకు పొలేసితివి? నాహృదయమును ఇంకనూ పరీక్షింపలేకపోతివా? సువర్ణా! ఇది నీకు న్యాయముకాదు.” అని ఆమె రెండుచేతులు తనచేతులతో పట్టుకొన్నాడు.

సువర్ణ ఇప్పటికైననూ తన వివాహవిషయమును తెలుపలేదు. “నన్ను క్షమించండి” అని తిశాహిత వదనయై చెప్పింది.

శ్రీ హృదయ మభేద్యము. సుదర్శనుడేమి స్థిర పఱచుకొనగలడు? తమ్ము సువర్ణ ప్రేమించుచున్నదా? లేదా?

ఆప్పుడే అరుకోదయిచుయింది. సువర్ణా ప్రభులులే పానీయమును పుచ్చుకొని సంభాషణ ముష్కమించేరు.

“అమ్మా, శ్రీ విలాసుడు ఇచ్చటకుచేరువనే వున్నాడు. బహుశా నీరాకవిని తీసికొని బతులుడేరి వచ్చుచునేవుండును. నేనిక ఆతనితో సంభాషింపవలసిన విషయములులేవు. నీవు నిర్భయముగా నీ వుద్దేశమును ఆతనికి తెలియపఱచుము.”

“వాన్న గానూ, వాకోర్కూ కూడాఅదే. ఎంత కాలము నేనిట్లు భయిలునుండి తప్పించుకొనిపొలిపోయినదొంగవలె మఱుగుపడి తీరి చదం? ఈవిషయమున అంశ్యమును చూడనిదే విడువనూడదు.”

ప్రభులుడు వాగ్దాపత్రికా పతనమున నిమగ్నుడయ్యెను. సువర్ణ తనగదిలోనికిపోయి శ్రీ విలాసున తెట్లు ప్రశ్నార్థకము చెప్పదమో యోచించుకొను

చున్నది. ఇంతలో శ్రీవిలాసుడు వేపకుడువారిరూప ఆ గదిలోనికివచ్చెను. “రండి సూర్యాండి” అని సూర్యుడు ఒకకుచ్చి చూపించి, శ్రీవిలాసుడు ఈగారవము కనుకు జరుగునని తలంచలేదు. అతనికి సువర్ణరూపము నందు సహస్రపాదము శేవముకనబడ్డది.

“సువర్ణా ! త్వేమముగానున్నావా?”

“మీదయినవల్ల త్వేమమే”

“నే వచ్చుటకు కారణము నీ విదివరకే తిండివలన వినియంటావు. నా తల్లి చనిపోయింది. అక్క సీర్గ యాత్రలకు వెళ్లిపోతానంటున్నది. ఇక ఇంటికి నీజే యజమానురాలివి. నీ చెప్పచేతల్లో తిరుగుతాను. ఇన్ని వత్సరములూ నిన్ను విడచియుండదం, తల్లి అక్క బాధలుపెడితే మరలకే కాని నీమీద ప్రేమలేక కాదు. నాతల్లి మఱల వివాహము చేసుకొన్నట్లుంటే ఇట్లుపడకపోవడమే ఇందులకు తార్కాణము.” అని ఆదివరకు కంఠస్థమొందినవంతా వల్లించెడు.

సువర్ణ కీమాటలు వింతగొలిపేయి. శ్రీ విలాసునకు రెండునాల్కలూ అన్న పండేహముతోచింది.

“బామ్మల పెండ్లివలె నా బాల్యమున నామహాత్రిపు వివాహము జరిగింది. ప్రాయశ్చిత్తముగా నానా బాధలు అనుభవించేను. ఒకప్పుడు ఇంటనుండి తరిమి వేయబడ్డాను. నా మెడలోని మాంగళ్యము త్రేంచి వేయబడ్డది. నాటిండి మనకు ఋణముతీరిందిన్న మాట. తరువాత లోకములో శ్రీలయమానా సమాన హక్కుందని తెలుసుకొన్నాను. గర్వంతరములేక క్రొత్తమార్గ మవలంబించి నా దారి నే మారు కొన్నాను. హిందూ వివాహములపద్ధతి నే నెఱుంగు దను. తర్మముచాలక భర్తపామైనా నరే, పుత్రువా సరే, ఆమది ఆహు పడిచావలసిందే కాని ముక్తి లేదు. చట్టము శ్రీలయ అటవసువులుగా చేసింది. నాకు జ్ఞానమురానిదే, నా యభిమతమును కనుక్కొనిదే, రహస్యముగా జరిగినవివాహము నమ్మెంతవరకు

కట్టుబాట్లలో నుంచగలరే? నాకు తెలుసును. సంఘ మేమిచేసినమా నన్ను కిక్కించగలదు గాని మఱల నీభార్యగా నుంచలేదు. దయచేసి ఈ ప్రశంస మఱల తలంచకండి. నాచదు వింకా పూర్తికాలేదు. నా ఉద్దేశము మీకు తెలియబడుటకై వచ్చేను. రేపే ఢిల్లీ పోవలయును. మీ తల్లి ఆభానుసారము మఱల వివాహముచేసుకొని త్వేమముగా నుండవలసిం”దనెను.

శ్రీవిలాసు పీఠీస్థానవ్యాసమునకు చరితుడైనాడు.

“సువర్ణా, హిందూదేశములో శ్రీలయ వివాహ ములు బాల్యముననే జరుగుచున్నాయి. వారలు భర్త లను ఎంచుకొనే ఆచారములేదు. ఒకవేళ భర్త తగినవా డుగా కవలడకపోయినా ఓర్చి కాపురం చేస్తున్నారని గాని నీవలె వాళ్లకు చదవవేస్తే ఉన్నమతిపోలేదు. నీఅయివ్వులే బహిర్వరచి నాతో కాపురంచేయకపోతే చేయకపోవచ్చును గాని మఱలవివాహము చేసుకొన లేవుకదా. హిందూచట్టము దీనికి ఒప్పుకోదు. ఇక కల కాలము నీ విధేవుండదం అసంభవము. నాకు మఱల వివాహము చేసుకొనుటకు అనుమతిచ్చుటకు పూర్వమే బాగుగా యోచించుకో. నేను మఱల సాయంకాలము వస్తా”నని శ్రీవిలాసుడు వెడలిపోయెడు.

ప్రప్రల్లుడు సువర్ణద్వారా జరిగినవంతావిన్నాడు. “అమ్మా ఢిల్లీనుండి నీపేరను ఒకపుత్తరము వచ్చింది. ఇదిగో, బహుశా అమిత వ్రాసివుండవచ్చును.” అని ఒకఉత్తరంఇచ్చెడు. సువర్ణ పుత్తరంపైనుండు విలాస మును చూచి అది సుదర్శనునిలేఖయని పోల్చింది. సుదర్శనునకు ఇంతతోందరగా పుత్తరము వ్రాయవల సిన అవసరం ఏలకలిగింది?

సువర్ణ తనగదిలోకిపోయి తలుపు గడియైచి ఉత్తరము చదువుట కారంభించింది.

“శ్రీమతి సువర్ణగారికి:—

నీసంగతంతా తారన్ బాటువలన తెలుసుకొన్నాను. నీవు వివాహితవని తెలుసుకొన్నప్పుడు నాఆశ్చర్యము

నకు మేరలేదు. ఇంకా కష్టవలె ఏల చేపముచేసు కొనుచున్నావో తెలియదు. తెలుసుకొను అవసరము కూడాలేదు. నీ కృత్రిమచేపమున ఒక మానవహృద యుమును హింసించేవు. దయచేసి ఇక నైనా నావంటి నిష్కృపకులు కలభీములను నీ సౌందర్యవహ్నిచే దహింపకుము.

సుదర్శన్."

ఈ ఉద్ధరం చదివినవెంటనే సుదర్శన్ దక్షవాళీముల వెంబడి విచక్షణ ప్రవహించినట్లయింది. ప్రతివస్తువులా తన కండ్లయెదుట తిరుగుచున్నట్లు కనబడ్డాది. "అమ్మా, ఈ ప్రపంచములో నాకు కరణ్యములేదా?" అని ఏడ్చుచూ మంచముపైపడి షుభూరేప్పింది.

ఇట్లంతటిపుగదదినవో సుదర్శన్ తెలియదు. ముఖం వైశిష్ట్యముగలుగువారికి ప్రభులుగని తలుపురట్టి పిలుచుచున్నాడు. సుదర్శన్ తలుపు గుంపుపరచి కండ్లను కుదుచుకొనుచూ తలుపు తెరిచింది. సుదర్శన్ కి దిగ్భ్రమ గలిగించింది.

"ఏమమ్మా ఎందుకేడుస్తున్నావు? తారన్ బాలు ఇంట అంతా డ్యేమూ?"

"అ" అని దుఃఖమును దిగ్భ్రమింగుచూ చెప్పింది.

"మరేమమ్మా? శ్రీవిలాసునిహుటలు మృదయ మును చలంపచేసినవా? ఇంకవానిని గుమ్మము త్రొక్కునీయును."

"నాన్నా, కనెవుమాటలాడి ఆయనమనస్సు నొప్పించకండి. సాయంకాలము ఆయన ముఖం వచ్చును; స్వాగతమివ్వండి. నేనురేపే అర్తవారింటికి వెళ్లిపోతాను."

ప్రభులువలె సుదర్శన్ నోభిప్రాయము మారుటకు కారణము తెలియలేదు.

"ఇదేమమ్మా నీ మనస్సిట్లు మారిపోయింది."

సుదర్శన్ మరీమాట్లాడలేదు. కాలిబొటనపైకత్తో నేలవాయచూ తలవంచి ఊరుకొన్నది.

లోకం లో చెప్పేవారులేక చెడినవారులేరు.

దొంగే గారి
బలామృతము
బలవానమైనబడ్డ
లకు వృద్ధియున్న
బలమున్ను. అర
గ్యము. నిచ్చును.
అన్నిస్థలములందు
దొరకును.

ల
ని
హో
టు
ల
ల
మ్మ
బ
డు
ను

(ప్రాచయితుడు:—కె. టి. దొంగే అందుకో, గీర్లామ్, బొంబాయి
మద్రాసు ప్లాకేట్లు, చామోదరుకంపెని,

78, చైనాబజారురోడ్డు, జి. టి. మద్రాసు:

కృష్ణస్తవము

శ్రీమతి కవితావికారద కం. కనకాంబగారు

- కం॥ మధురాపురీవిహారీ మధుక్టటభహారి శౌరి మాధవ సృహరీ
మధుమధురవచశ్రీహరి సుధాకరకలాపభూరిశోభాలహరీ !
- కం॥ గోపకులమందు నందుని పాపఙ్గవైపుట్టు తేటిపాపము ? పోనీ
గోపికలక గామించుట శ్రీవతి ! తగునెట్లు నిల్లచేష్టలు నీకు ?
- కం॥ వెన్నుడవని మునులందఱు బన్నుగపద్ధక్తినిన్ను భజియింపంగా
వెన్నుండొంగిలు తేలొకొ మున్నాక్షిరాధిపన్న మురహరి నీకు
- కం॥ ఏవిధమున్నను శ్రీహరి వీవని పరమార్థదృష్టి నెంచుబుధులకు
గైవల్యమొసఁగివారలచే విజ్ఞానంబుగలుగఁజేయవె ప్రజకు
- గీ॥ మాధవా ! సురేశ ! మధుసూననా ! హరీ, వేదవేద్య ! వరద ! వేంకటేశ !
పంచవిషయములఁ బ్రపంచంబునన్గాది యాత్మనిన్నుఁగాంతు నభవ కృష్ణ
- కం॥ లీలామానుషవిగ్రహ కాలాంబుదనీలదేహ కంసారి హరీ
తాళియఁగి ఫణాగ్ర వి లోలాంఘ్రిద్యయ సుభక్తలోకాధారా
- గీ॥ కృష్ణనిన్నుఁబోలఁ గృష్ణచేలంబు యతనిబోలఁగఁ గనకాంబరంబు
నీవు దాల్చుచుండ జీవులకెవ్వఁడు పొందఁదగినవాడో బోధపడునె
- కం॥ భవదీమతత్త్వముంగని భవము దరియించి నీదుపాదాబ్జమున
శివ మనుభవింపఁజాలిన ప్రవిమలపదమిమ్ము మాకుఁబరమాత్మ హరీ !
- గీ॥ దివ్యమంగళవిగ్రహం దివ్యయుందు భవ్యకర్తవ్యతామాధసవ్యసాది
సేవ్యుఁడత్యంతభక్త బాంధవ్యఘనుఁడు ద్రవ్యకాంతావిరహితమతవ్యుఁడతడు
- కం॥ అజ్ఞానతిమిరభాస్కర ప్రజ్ఞానాకార విశ్వభాగ్యాధారా !
యశ్శేషరశ్రీహరి సర్వజ్ఞ వేదాంతవేద్య భక్తారాధ్యా !
- కం॥ భూరికృపాకర శ్రీకర సారసదళినీత్ర సాధుసజ్జనమిత్ర
ధీరార్పిత గురుపుత్ర మారమణీహృత్స్పరోజ మార్తాండ హరీ !
- కం॥ దేవా జీవాకారా భావాతీతాత్మ సకలబంధూ సృహరీ
శ్రీవేదమూర్తి సురసం భావితచరణారవింద పాహిముకుందా !
- గీ॥ రామకృష్ణ దేవరాయ దామోదర స్వర్ణచేల నీలవర్ణ బాల
శ్రీనివాస దాసదిత్యాబ్జమకరందపాశల వేణుగానలోల !
- కం॥ చాలదు నిన్నెన్నుగనా నాలుక చాలదు మంచు నవ్యప్రీతి
శ్రీలోల లోన నిల్పఁగ చాలదుజ్ఞానంబు భక్తిచాలదు కృష్ణా !

- ఉ॥ నీకమనీయవిగ్రహము నీకరుగార్ద్రవిలోకనంబు న
ప్రీతివిభూతి గోపికలతోడుత నాదిమదంపతీరసో
ద్రేకము జీవులాత్మగనురీతులు నీతులు బోధతేయులో
తై కనుపోషణ! పరమనా స్తికభీషణ! నందతోషణ!
- కం॥ శివదంశాంతిద ముత్తమ మవధీరితశత్రులోక మానందద మా
త్మవిదాంశరణం యదుపుంగవ! తవచరణంభజామి కవకాభరణం॥
- కం॥ శరణాగతరక్షణతత్పర పురుషోత్తమ రమాధవ కృపాంభోధే
గురురూప విశ్వదీపక శరణంభవహరణమేవ చరణతవ మే॥
- కం॥ సోహంభావోపేతం శ్రీహరిపాదాబ్జభక్తి సిద్ధంధ్యాసం
సాహసమాత్రం సభవత్యూహఃపోహాదిరహిత ముత్తమ మమృమ్!
- శ్లో॥ రామానుజ! రమానాథ! దివ్యమంగళ విగ్రహ!
స్వామి! సర్వజగన్నాథ! సంసారార్థవతారక॥
- శ్లో॥ కృష్ణ మాద్యం బుధై ర్వేద్యం భక్తిసాధ్యం పరాత్పరం
సత్కల్యాణగుణోపేతం ముక్తిహేతుం హరిం నమ॥
- శ్లో॥ గోపాలకృష్ణాయ పరాత్పరాయ వేదాంతవేద్యాయ భవాషభాయ
శ్రీరామచంద్రాయ శివేశ్వరాయ తస్మై పరోక్షాయ నమశ్శివాయ॥
- శ్లో॥ బంధవే సర్వలోకానాం కరుణారససింధవే
ఇందవే భవతప్తానాం నమశ్శివాయ విష్ణవే!
- శ్లో॥ కాంతాయకాలరూపాయ సంతానాయమహాత్మనాం!
శాంతాయ దేశికేంద్రాయ నమశ్శివాయ విష్ణవే!
- శ్లో॥ గోపాలబాల మత్యంతిమ్ చింతయామి పరాత్పరమ్
కమలాయతనే త్రం తమ్ సంసారార్థవతారకమ్॥ [భూతమ్
- శ్లో॥ పరమకరుణసింధుమ్ బాలగోపాలబంధుమ్ భజతిగురుపదాబ్జద్యం ద్యమద్యంద్య
తరతిభవమహాబిందా సదాస్యేనయస్సః చరతిశిశువదంతశ్శాంభవీది వ్యశక్త్యా॥
- మా॥ విదితసకలసారం వేదవేదాంతవేద్యంమదనజనకమాద్యం మామకంచేశికేంద్రమ్
సదయహృదయమిత్రం సాధుసంతానవైత్రంముదితవదనమీశం పుష్పంన్నేత్రమీశే॥
- శ్లో॥ బయతుజయతులక్ష్మీ జానిరానందమూర్తిః మనసిజజనోయం మానినీదిత్రచోరః
యదుకులమణిభూషో యజ్ఞభోక్తాపరాత్మా కవకకలితచేః కాలిమాన్ బాలకృష్ణ॥

మధ్యాహ్నము మూడుగంటలైనది. బ్రాహ్మణుల రంగవాధన్ గారింటో ఉన్న పనివాళ్లందరు ఊపిరి విడుచుటకైన తెరిపిలేక ఉక్కిరిచిక్కిరిగి ఇల్లూ అల్లూ పరుగెత్తుచుండిరి. అధికారులు అధికారులు అను చాలామంది పెద్దలందరి కార్యమీదను, బండ్ల మీదను, కులనలమని దిగుచుండిరి. వారు అల కరించు కొనిన చిత్రవిచిత్రములగు ఆధరణాంబరములు, కేద వారల మృదయములు దద్దరించునట్లుగా, కండ్లను, మిరిమిట్లు గొలుపుచుండెను. రంగవాధన్ రత్నమహారి గార్లు వచ్చిన రోదరికి కైలాసులనిచ్చుచూ ఉత్సాహ మైన మాటలతో ఎదుర్కొంటూ లోనికి పంపుచుండిరి. లోపలఉన్న హంతకా విదేశీయ పనిముట్లతోను, విదేశీయ పిల్కనవస్త్రములతోను, చక్కగా అలంకరింపబడి చూచేవారలను బహుఅకర్షణీయముగ కనిపిచుచుండెను. పైన ఎలక్ట్రిక్ ఫానులు టకటకమని తిరుగుచుండెను. పెప్పరుకంపెనీ బొట్లెల్లు యూని ఫారండ్లెస్సు తోడుకొని చకచకతిరుగుతూ పరిశుభ్రమైన టేబిల్నుమీద క్లెటతో ఆగరవస్తువులను అమర్చుచుండిరి. ఈవచ్చినవారందరు ఆసేకవిధములైన ప్రసంగములు చేసుకొనుచూ తీపిగా ఆహారమును అంగించుచుండిరి. చివరికి ఒక గ్లాసులోపోసి ఆందిచ్చిన రధముతో ఆనించును ముగించి, ఆమెరికానుండి ప్రత్యేకంగా ఈగించుకొరకు పీలిపించిన ఒక స్త్రీ యొక్క అటకొరకు ఎదురుమాచుచుండిరి. ఇంకా దీపములు పెట్టలేదు. పేదపాదలు కూలినాలులు ముగించుకొని తమ మొలలలోఉన్న వమ్మడిలను, కాసులను లెక్క పెట్టుకొంటూ మాటాడుకొనుచుండిరి. ఈలోపన ఈశ్వరుడు మనకింలే ఇచ్చివాడను పెద్దల అమృతవాక్కు ఆ నిరుపేదలకు తృప్తినిచ్చుచుండగా తమచేతమన్న అరాదబ్బులకు తామును తమపిల్లలను

తనదానికి విమిషమృనా అని యోచించుకొనుచూ బజారకు కాళ్ళిడ్చుకొనుచూ పోవుచుండిరి. కొందరు తమ కీలోబన కూలి అపలే దొరకలేదని చిన్నబోయువమొగములతో తమగుడిపెలకు వెళ్లుచుండిరి. ఆసమయంలో మహోత్సాహంగాఉన్న రంగవాధన్ గారి గుమ్మము వద్ద 15 సంవత్సరముల నవయోజనశిష్యున ఒక స్త్రీ ఉన్నబోయినముఖముతో చేతిలో ఒక భిక్షాపాత్రను పట్టుకొని నిలుచుండెను. ఆమె కట్టుకొనిన బట్ట చాలమాసిపోయి చిన్ని ఆమె శరీరాన్నివలన పూర్తిగా కప్పలేకుండాయిందెను. కాని ఆమె సహజమైన యౌవనలావణ్యమును మాత్రము మరుగుపరచలేక శతకథాల చూచువారందరికి ఈమె చాలాగంభీరమైన మృదయముగలదనియు, చాలా పవిత్రమైన చరిత్ర గలదనియు తోపించుచుండెను పక్షపాతిరహితమైన ప్రకృతిదేవతఇచ్చిన సౌందర్యము ప్రకాశిస్తుండగా మెల్లని కంఠస్వరముతో “అమ్మా దిక్కుమాలిన నీదదానిని: విడికడలియ్యమును దయచేయండి. నాలుగు లోలై మందినీతప్పు చెందో అహారములేక బాధ పడుచున్నాను.” అని దీనముగా అడుగుచుండెను. గొమ్మునువద్ద కావలికాస్తూఉన్న దర్వాజ్ ఖాన్ అధికారసేనావాహనచేత కండ్లెత్తచేయిచూ పండ్లు పటపటకొరకుతూ “నీసే నిర్భాగ్యరాలా! ఇక్కడ మాత్రము నోరుచెయ్యకు! అయ్యగారు, అమ్మగారు విన్నారంటే నీకు నామా గూడా తలదెగిపోగలవు. వెళ్లిపో. ఇంకాకెల్లి కేమి? పందికొమ్మలాగ ఇంటింటా ఇలాతెగి ఆందర్నీ వేధించుకుండాఉంటే ఎక్కడవైవా కచ్చపడి కూలిచేసుకోకుడదూ, పో. అవతిలికి పో. జర్నీఅర్నీ.” అని కట్టనాడిస్తూ చెదరించెను. ఆపేదరాలు నీ లిహాలిపోవుచున్న తనకదీరమును తన దుర్యావలంబనచే నిల్వజెట్టకొనుచూ “నాయనా! కూలినాలుల

కొడకు పేదలకేదేవులించితిలో నీకు తెలిసిన ఇలాగనియుం
దవు. నన్ను చూచిన నీకు కనికరము పుట్టకపోవచ్చును.
తొలబడిపంపత్సకాల ముసలిబడుగు ఈతిండిలేని
కారణముచేత తటతటకొట్టుకొంటూ ప్రాణాపసాన
స్థితిలోఉన్నది. ఆసంగతిని వినియైనా కొంచెము
కనికరించుము.” అనెను.

దర్వాన్:—వా కేమీ అవసరములేదు. నీఅబ్బ
ముల్లదాచివట్టుగా ఆటాగు గుమ్మంపట్టుకొని వదల
కుండా ఉన్నావేమి? నీకు దేహమర్లకము కావలసి
వట్టు కనపడుతున్నది.” అనెను. ఇంతలో లోపలనుండి
“ప్ర్యాన్” అనేకేక వినిపడెను. వెంటనే ఆతడు
“వచ్చావావండీ అమ్మ గారూ” అని అంటూ “ఓసే
వెళ్ళవరా లేదా” అని గాండ్రించుచూ అరచుచుం
డగా లోపనుండి “ఇకనూరావేమి” అని కేకలు
వేయుచూ రత్నకుమారి వినిపినవచ్చి “ఓసే నీకు
చెవులులేవా? నీలిచివెంటనే ఎందుకురావూ” అని
కసరి “ఓసే వెధవా ఈగుంటలో సనపాలాడుకూ
కదలిరాలేదన్నావా? నీసోగము దానిసోగము
కూడా నదలించెదనులే.” అని అనుచుండగా “అమ్మ
గారూ! దీనికి విచ్చయకావలెనని ముండికేసి మార్పు
న్నది. నేను ఇంతకుముందే మీయాజ్ఞను ఎరిగిన్న
వాడిని కాబట్టి వీటిని వెళ్లగొట్టుకున్నాను” అని
దర్వాన్ జవాబిచ్చెను.

రత్న:—ఓ సోయనూయి. చేతకాని పంకవు. నీ
బ్రతుకును చేసినపప్పు నదుర్చించుకోవటంకూడవా?

వేదరాలు:—(అవమానముచే కలిగిన కోపవిచారములతో) తల్లీ! మీ రసవసరముగ ఉపయోగింప
కూడని నిండావాక్యాలను పర్కివారు. మీరుకూడా
జన్మముచేత స్త్రీలైనప్పటికీ స్త్రీలను సహజముగా
ఉండవలసిన ప్రేమవాత్సల్యాలు ఆత్మగౌరవము,
ఎందుచేతనోగాని లోపింప లేకుంటున్నాయి. నిజ
మైన ఆత్మగౌరవము మీయందు ఉన్నట్లైతే లోటి
స్త్రీని ఇంతవినమైన అవమానపుమాటచేత నొప్పించదు.

మీరు ధనవంతులుగదా అని నాకడుపుకమ్మరితి ఈ
విధముగా నన్నిక్కడికి ఈడ్చుకొనివచ్చినది.” అని
అంటూ వెళ్లబోవుచుండెను. ఆమాటలను వింటూ
ఉన్న రత్నకుమారి పట్టలేని అహఃకారముతో ధనా
ధికారులు మంచివెద్దల తెలియనీయవండువ దర్వాన్
భాను చేతిలోఉన్న బెత్తాన్ని తీసుకొని ఆవేదరాలి
కతు దిట్టముగా నాల్గలేగల్చెను. అప్పు డీదీదరాలు
ఇక తాను మాటాడుట లాభములేదనుకొనుచూ
తన సుమారున్నవ శరీరమంతా రక్తము క్రమ్మకూ
ఉంటే ఈఅన్యాయ, అధర్మపరిస్థితులు, దార్శిన్య
ధనవంతులనుగ్యమండే ఈఅగాధమైన తేడాలు ఆలో
చించుకుంటూ ఈశ్వరుని దలచుకుంటూ నడచు
చుండెను.

—

“అమ్మయీ ఎందుకు నీశరీరముట్లు ఎట్టుగాకండి
రక్తము చిమ్ముచున్నది? ఏరాతిగుండెగలవాళ్ళు నీ
శరీరము అంత కండిపోయివట్లు నిద్రాశ్శియ్యముగా
వారిరి?”

“అవ్వ! నే నేమని నీతోచెప్పును. రోలాచ్చి
మదలలో మొక్కుకొన్నట్లుగా ఉండును మన
మొట్టలు ఒకరితోఒకర దుమగొనుట. ఈసోదా
ప్రాప్తమిటుండి మా అవ్వపడేబాధను చూడలేక
పోయాను. ఇంట్లో చారడుమాకలైనతేవు గంటకావ
టానికే. అప్పుడు ఒకవిధమైన తేగింపుతెచ్చుకొని మా
ఇరుగుపొరుగువా రిక్కనువెళ్ళి మొట్టమొదట ఏమైన
కొనబునేకూ అని చూచాను. ఒకఇంట్లోఉన్న ఇల్లులు
ఒక చిన్నగుండెడు పంకటిని కాచినట్లు. కాలోలు.
చిన్న చిన్న చిప్పుల్లో ఇంతంత పంకటివేసి ఇంట్లోఉన్న
నల్లురుపిల్లలకు సద్దుకూఉన్నది. ఎంచుకొనుటకు ఒక్క
క్కపచ్చితెలకమిండిఒడియం చేతికిచ్చింది. అపిల్లలు
అది చాలదని గిలగిల తిమ్మకుంటూ ఏడుస్తున్నారు.
నాగుండె యుట్టుచున్నది. ఇంకోగుడి నెడగరికి వెళ్ళాను.
అఇంట్లోపెద్దవాళ్ళు ఎవ్వరూలేరు. ఇంకా కూలినుండి

రాల్మ కావోలును. నేలకంటిన అపార్థిమాయకే ఒక
మళ్ళుచికిపం తెలో ఇరవైకోలలిద్ద మలమూత్రాలు
చేసుకొని కాయకాయమంటూ గ్రుక్కత్రిప్పకుండా
విడువూతున్నది: ముగ్గునిసివోవారి ధన్యమాతని ప్రత్యే
కముగా వీరిమీదకుండేదయితే ఎత్తితేయకుండామన్న
చెత్తిన్నప్పులమధ్య దినములలో ఎడపిల్లలు ఆకుకొం
టువ్వాడు. ఆపిల్లలు ఈదంటిలిద్ద ఏప్పును వినగానే
దబదబావచ్చి ఆకుయ్యలను గట్టిగాఁజేసి ఆలిద్దను
ఉద్దుగుడుచుకొన్నట్లుగా చేపికోపుచుండిరి. ఇలాగే
అక్కడకున్న కూలిజం గుడి పిల్లలో పెర్లియాచాను.
ఒక్క ఇంట్లోకూడా ఒకతూట గంటికాచటానికైన
చారెకులియ్యము నిలవలేదు. ఇంక ఇక్కడంతా
ఇదే మచ్చవారముగవా అని అధికారపదవుల్లోకిన్న
పెద్ద పెద్దవీరుల్లోకి పెర్లిపైలే మా అవ్వప్రాణము
కాపాడుకొనగలననే ప్రాంతిలో ఆ పెద్దవీరుల్లోకి
పెర్లి నేవొందిన బహుమానమిది.

ముసలిది:—అయ్యో ఎంతపని జరిగింది. నీకెల్లి
చిన్నతనంనుంచి మిమ్ములను వేనెవగుదును. అంత
బుద్ధిమంతురాలు, అంత యోగ్యురాలు ఇక పుట్ట
తోడు. దరిద్రబాధలేక సరియైన ఆహారము లేనందున
నీవు కడుపున పడినప్పటినుండి నీకెల్లి చాలా నీరసించి
పోయింది. నెలలు నిండినతరువాత నిన్ను కవగానే
మొగముతిరిగి పడిపోయినది. అదే ఆఖరు. నీకెల్లి
ఆకవమును దవానపనిచటానికీకూడా శక్తిలేనందున
అంతకుముందే విచారంతో ప్రణిహితాకున్న ఆతిని
మనస్సు ఈవిచారంతో మరి చలించి దేకాలపాలై
నాడు. ఇప్పుడు నిన్ను పెంచుకొన్న ఆ అవ్వ
నీసాంజర్యానికి ముగ్ధపాలై ఈ కడుపు కట్టుకొని,
నిన్ను పెంచి పెద్దదానిచేసింది. ఏ కో విధం గా
నీస్వబుద్ధిమాలమున, ఆ అవ్వ తిరిగివచ్చువలనా కొంత
జ్ఞానము సంపాదించావు. తల్లీ! నీవు చాలా దుర
దృష్టవంతురాలివి. దారిద్ర్యబాధకుతోడు చెప్పిం
కూడా తిన్నావు. ఒక పల్లెటూరిభామందు తనఇంట

భారసాలని వచ్చినవాళ్లందరికీ లేదనకుండా ఒకతూట
ధన్యమని చెప్పేసి అనాటహావ్వన ఇచ్చినాడు. ఈ
రెండబాలు నీవు తినుకొనిపెర్లిపో. ఈ తూటకు
గడచిపోవును గదా. తెల్లవారి మనభాధలు మనవే.
ఆవాడు కుకలాయుగంలో చెప్పినట్లుగా మనకు “దిన
దినగండం వేయేళ్లు ఆయువు” పద.

పేదరాలు:—అవ్వ! ఒక్కఅదా చాలు. ఆ
భామందు గ్రామాల్లో వివసించేవాడు కాలిక్కి ఇంకా
ఈ భారపాలలు ఈపెర్లి సంతర్పణలు పెట్టుకొన్నాడు.
లేకపోలే ఈవిధముగా ఖయ్యపెట్టుట కి స్త పద నే
పదకు. ఏపనిమంచి పెద్దవాళ్లకో ఒక వెయ్యిరూపా
యలు ఖయ్యపెర్లి ఒక టోపాట్ పెర్లి లేన జన్మమంతా
పాగ్లం అయిపోయినట్లుగా సంతోషించేవాడు.
దేవునిచేత సృష్టించబడిన ఈ ప్రపంచంలో ఇంక
అవ్వాయం ఇంతిఫోరం ఎన్నోళ్లుజరగాలో కోడా
కోలోకి బ్రతుకడం ఎల్లాగాఅన్న చింతలేవు రెండో
దానికి దేనికి అవకాశమేలేదు మనకి.

ముసలిది:—కాలమంతా పూర్తిగా మా రి
పోయింది. నా చిన్నతనంలో ప్రతివాళ్లము ఇంతో
అంతో వ్యవసాయం చేసుకొంటూ, ఒక గేదె, ఒక
అవు పాడితో పోయిగా మేము పదిమందిరూ కాల
క్షేపం చేసుకుండేవాళ్లము. తెల్లవారి ఒక కానీని
కూడా చూడవలసిన ఆనకళ్లకం లేకపోయేది. మాకు
పండింది ఒకరికీచ్చేవాళ్లము. ఒకరికిపండింది మేము
తెచ్చుకొనేవారము. దగ్గరకున్న రీతులోకి పోయిగా
పకువులను తీసికొనిపెర్లి మేపుకొని వచ్చేవారము.
దగ్గరగాఉన్న ఏలదవుల్లోకిపెర్లివా మాకు కావలసి
వంత వంటచెటన సంవత్సరానికి కట్టి బహువ్వల్లు
రునుమతోనే తెచ్చుకునేవారము. అటువంటి కాల
మంతా ఇంక విడుమించింది. మున్ను నీ మధ్య
పాయగునకుండే 10 ఏళ్లపిల్ల దగ్గరగాఉన్న ఒక అచవి
లోకిపెర్లి తెలియక కంపనకటానికి కొడవ రెత్తిం
దట. దానికి వెంటనే నీయూ. దార్మికా అధికాయలు

వేసేవారు. పాపము వాళ్లు బ్రతుకుటే కష్టముగా ఉంటూఉన్నప్పుడు దబ్బురూపంగాఉండే ఈదార్మా వాసు వివిధంగా చెల్లించుతారు. దీన్ని యోచించి తీర్చేవాడు దెవ్వడూ కనిపించడు. చూచుకుక్కిరి పప్పులుమాత్రము ఏటేటా కొత్తకొత్తది కొత్తకొత్త రూపాలుగా ప్రత్యక్షమవుతున్నాయి.

పరిపాలనా సౌకర్యకోసరం ఏర్పడ్డ కేరళును స్థానికసంస్థలన్నీనూడా వేరువేరు పప్పులను ఒకే మనిషికి తగిలిస్తున్నారు. వాటిని తక్కువెట్టడానికి వీలేమీ, ఆపప్పులను దెయ్యదండా తోమనిషి ఇచ్చి తీరవలెననే ఉద్దేశమే గాని ఇచ్చుగలక క్రియమృదా లేదా అని యోచించి వేముపద్ధతి మతరాం ఎక్కడా లేదు. ఒకేమనిషిని నలుగురు నాలుగు కైపుల తలోసారి వచ్చి తలో తప్పుతన్నీ ఎవరిమట్టాను వారు ఈ ఒక్క దెప్పే గదా అని రలచివట్టుగా తలావకరు తలో రూంపగా పప్పులు వేస్తున్నారు. మనిషికి వచ్చు నికరాదానూన్ని పుచ్చుకొని వాడి జీవితాధారం పోను ఒక్కసారే ఒక్కరే పప్పును వేసినయితల న్నాయముగను పలలుగాను యుండియుండేది. ఈ కారణాలవల్ల వ్యవసాయదారుడు కష్టపడి పండించే దానికన్న భూమిని వదలివేస్తేనే బాగున్నట్లు తలప వలసిన అవసరం వస్తున్నది. అందుకోసరం గ్రామస్తులందరు గ్రామాలనీ ప్యవసానులనీ వదలివేసి పప్పులదాధలను మధ్యవర్తుల మండగాలనూ భరించ లేక గ్రామాల్లో కడుపుబిగ్గా పట్నాల్లో కూలి చేసుకుందామని మొత్తముమీద అందరూ దాస్య వృత్తికి తయారుకావలసి వచ్చింది. అందువలన గ్రామాల్లో నిత్యమూ మామూలుగా నడుచుూఉన్న గృహపరిశ్రమలన్నీ నశించినవి. వ్యయసాయము కడుపు నింపుకూఉంటే ఈచేతిపనులమూలాన తమ ఇతరఖర్చులు పొఖ్యములూ జరుగుకూఉంటే గ్రామస్తులందరూ ప్రపంచము తల్లకిందలైనా తాముమాత్రము తోణకవలసిన అవసరంలేకుండా పోయిగా ఉంటూ

ఉండేవారు. అందుమూలాన తాము పొఖ్యపడుటయే గాక సమస్తప్రజలకు తిండికి కష్టములేకుండా జరిగి పోకూ ఉండేది. ఇక ఇక్కడ మాచనోలేనా (అనగా తట్నాల్లో) మన సౌకర్యంకోసరం చాకిరి చేస్తున్నామా, లేక చాకిరికోసరమే మనముపుట్టామా అనే ప్రశ్నలలోనికి వచ్చినాము. నిజానికి మాచనోలే చాకిరికోసరమే మనపుట్టాము అని రుజువవుచున్నది. ఏమిల్లునుపోయినా ఏమారిపోయినా ప్రార్థులే గంటలు కొట్టుకుండావెళ్ళితే 12 గంటలు కొట్టి వరకూ గొడ్డుచాకిరీచేసి తిరిగి రెండుగంటలకేవెళ్లి సాయంత్రం 6 గంటలవరకు ఆవిధంగానే చేసితిరాలి. అంత చాకిరీ చేస్తేనేగాని ఒక్కపూలైనా గడవదు. అంత చాకిరీ సరియైన ఆహారము, సరియైన ఉత్సాహ పరిస్థితులు లేనందున క్రియించదు. అందువల్ల మస్తుగా తాగటం అలవాటు చేసుకుంటారు. దానికి తోడు సమాచారాలు ఎక్కువ ప్రోత్సాహం చేస్తూ ఉండగా, మన అధికారులుకూడా చాలా చవుకగా పేదవార్లమీదఉండే దయచేత చేసేసత్తైవల్లనూ బాగా త్రాగుబోతులై, చేరకానివందలై, లేవ చ్చవాలై చెడిపోతున్నారు. ఈత్రాగుడే ఆహారముగా కూడా మారిపోయిన కాలంవచ్చింది. ఈత్రాగుడు మూలాన కలిగిఉన్నారాలు పోట్లాటలు వేరే చెప్పు నవనరములేదు. పాల్గొచ్చిన కూలిదబ్బులు కాస్తా ఇలాగ వ్యయమైపోగా ఇంట్లో పెట్టాం దిడ్డలు మామూలుపస్తే. ఈవిధంగా మనవార్లబ్రతుకులు తారుమారు కావలసినపరిస్థితులు ఏర్పడ్డవి. ఇంతకూ మనఅవధులు తీరేనిధము కలలోకూడా కనపడటం లేదు. ఇక వెళ్లిప్రార్థుపోయింది. రేపు కలుసుకుందాం.

3

ప్రతాప దేవవర్మకుపోరాటగారు చాలా ఉదార హృదయం గలవారనిన్నీ. సరకులనిన్నీ, విద్యావంతులనిన్నీ, కించిత్సరమార్గ చింతగలవారనిన్నీ ప్రసిద్ధి. వికృత్యవంతులలో ఆం త నిగర్వయాడామనిని

రామేశ్వర స్థూపం

జర్మనీ దేశపు మహారాజ్యములు

చూడటం ఆరుదనిమాడూ వాడుక. అదిను మిక్కిలివాడ ప్రాస్తుతీని గంటలకు తనచుట్టలాగే ఒంటరిగా ఏదో గ్రంథమును చదువుకొంటూ కూర్చుండెను. అప్పుడు లోపలినుండి ఒకయువతి ఈయన యున్న చోటికివచ్చి కొంచెము ప్రక్కగా నిలుచుండెను. ఆయన కొంతసేపటివరకు ఆవిడను చూడలేదు కాని తరువాత చూచి “అన్యుయూ కనుకరా! ఎందుకిలాగు వచ్చావు. విశేషము ఇంకా నీరసముగా ఉన్నదనినీ ఒక వెలవరకు కదలకుడననినీ డాక్టరు చెప్పినవకదా? ఆరోజు మళ్ళీ వాకారుకింద పడిపోయినప్పుడు నీవు తిరిగి ఈస్థితిలోకి వస్తావని అనుకోలేదు సుమా. ఇంతమా ధగవంతు ను నాపాలిట ఉన్నాడు. లేకపోతే నీవంటి ఉత్తమ తేవిని లోకంబోసుండి రప్పించిన పాపము నాకొడుకుకు చుట్టుకొనియుండేది. అయినా ఆరోజు కార్ల మాదా పడి, బండ్లమాదాపడి, గవర్నరుగారి రాకవలన మేమిచ్చే టిఫిన్లవలన ఎక్కడా రెన్నుతెరచలేనండా ఉండెను. నిమ్మ చూడికకేలా విశేష మేమిటోనని కన్యనుచోటునికి శకుంతిల్లాగ నీవు నావంటికి కనబడగానే శకుంతలానది వీలవ్వాలని బుద్ధివ్రుద్దింది. మీఅవ్వకూడా ఖులాసాగా ఉన్నది కదా?

పేదరాలు:—శ్రీ! మీరు చూపించేదయకూ ప్రేమకూ నేను చాలా కృతజ్ఞురాలని. మీలోటి వదాన్యుల్ని ఈకాలంలో సాధారణంగా చూడలేము. తెన్నులోయే భిక్షురాలని తెచ్చి ఇంతవరకూ ఇంతలాగ్రస్తగామాడటం ఈకాలంలో అరుదు. నా శరీరంలో ఇప్పుటికి చాలావరకు దారుణ్యమొచ్చింది. ఇక మీకు క్రమము ఇయ్యలేదు. రమణికి నాయండు దయకుంటే మాఅవ్వనిమాత్రం మీవాకర్ణశ్రుతిలో జేవిలోనైనా ఉండటానికి అవకాశంఇస్తే ఇలా పంతోమం.

వర్మ:—(పోక్వర్యంతో) ఏమీ! వేదనాధారం

ఏమిలేని నీవిప్పుడు ఎండల్లో చానల్లో ఒంటరిగా కడుపుకోసరం దేవులాడుతూ నల్లపో దలచినావా? వద్దు. వద్దు. విక్కిడ ఏమైనా లోపంజరిగిందా? నీఅవ్వకు శుక్రావచేమనంటూ నా ఇంట్లోనే ఒకచోట ఉండు. నీగౌరవానికి ఏమీ లోటు రానీయును. నేచెప్పినట్లుగా చేయుము. నామాట వినుము.

పేదరాలు:—శ్రీ! నేను పుట్టినప్పుట్టుండి ఇంత ఆదరణ, ఇంత సౌఖ్యము ప్రపంచంలో ఇంకా ఉన్నదనేసంగలే నాకుతెలియదు. గాని మీరు వన్నెంత పుత్రికాభావంతో చూచినా, నేను నాయొద్దిలో మిగ్గుమాలో కావ్యతంగా ఉండటం నుంచి దిగా నామనస్సుకు తోచటంలేదు. అదిగాక మావంటివారు నివసించేతావులు వేరే యున్నవి. దయచేసి వెలసియండి.

వర్మ:—(విచారంతో) నిన్నెవ్వరైనా ఏమైనా అన్నారా ఏమిటి? నీవు నివసించవలసినతావులు వేరే యున్నాయని చెప్పావుగదా! పరమేశ్వరుడు ఒక్కొక్కమనిషికి ఒక్కొక్కతావని నొసటవ్రాసి నిర్ణయించాడా? ఇదిఅన్నీకూడా మానవులు తమ అధ్యయనమైన వక్రబుద్ధులచేత కల్పించుకొన్న కృత్రిమపద్ధతులు. దురభిమానపూరితమైన పాపాల ధర్మాలు.

పేదరాలు:—పిల్లగైలేనేమి? ప్రస్తుతంలో అందరూ అవలంబిస్తూఉన్న పద్ధతులే అనికదా. మాలో ఎవరైనా తమరికి కలిగేలాభాలు, తమరుపడే ఇబ్బందులు నోరుతెగచి చెప్పటానికి సాహసించినా విశేషాశ్చర్యం. మీదుమిక్కిలి “రాజాగారని చెప్పు వస్తే మరెందుకు తగిల్చియున్నా” అన్న సామెత మాయండు సార్థకమవుతుంది. మీరు అనగా విశ్వర్య వంతులు నిత్యమూ అనుభవిస్తూయున్న సౌఖ్యాలు, అనుభవాలు నేరుచేయగా నే చెప్పఅవసరంలేదు. మాస్థితిగతులు ఈహామూత్రంచేతనూడా మీకందు

బాటలోనికి రావు. మేము ఉండేతావులు, కట్టుకునే బట్టలు, తినేరిండి, పీల్చేగారి అన్నీకూడా మీవాటికి మాని మాస్తికకాంతిరాలు. మీరు వియ్యండ్లకై తే భిక్షువడి మాభ్యర్థి రాళ్లు బంగారాల్లా, చల్లనిగాలి వచ్చే ప్రదేశాల్లా, మాంసకూలికాతలప్పుల్లా పోయి గాచీను చిటుక్కుచునకుండా నిద్రపోతారో ఆసమయం లో మేము కడుపులోకి ఉప్పులేనిగంజై వా లేక పైవి నెత్తి, క్రింద కాలు, లోనవ్వునూ మలమలమాడ్చి వేస్తూ ఉండగా ఇంటింటా పిడికెడు లియ్యము కోసం యోచించునూ, సామంతుల నిద్రాభంగమైనదను నిందలకు గురియౌతూ మిడిఎండలో రియగుతూ ఉంటాము. మమ్మల్ని చదువురానివాళ్లని అనాగ రీతులని నింజనాఉంటారు. ఆలోగ్యముగాఉండ్లమని చెప్పుతారు కాని మాకు తగిన నీటిసదుపాయం కల్పించరు. వీల్లలకు చదువు చెప్పించుమని బోధిస్తారుగాని చదువుకు నేటందుకు తగిన సదుపాయాలు చేయరు, సరిగదా కడుపుకోతకి ఏ లోపము వచ్చినప్పుటినుండి కేవులాడవలసిన పరిస్థితుల్లో ఆచరు చేసుకున్నుండి, అదేమి వంటపడుతుంది. మేమేమి ఉన్నవదో ఒక చేడ్ బులు బజారుకు పట్టుకొనిపెళ్లి నే అలబారుచా దంత కంటే మోసముచేస్తాడు. వాడి కందులోనే కట్కూర్చి పాపము, నునిషియెక్క ఆదాయానికి, బజారులేట్లకు ఎట్టిసంబంధములేదు, దాన్నిగురించి మన అధికారులకు నాటనేలేదు. యోచించటానికికూడా ఆ వ స రం కవపర్చును. ఒకఉద్యోగికి వావావు సంవత్సరానికి కిలక్షలు ఆధికారులు ఖర్చుచెటుకూ వారే తిరిగి ఇంకొకఉద్యోగికి సంవత్సరానికి 144 రూ. కన్న ఒక దమ్మిడి ఎక్కువ ఖర్చుపెట్టరు. పరమేశ్వరుడు సమస్తమానవులకు ఒకేవిధముగా భార్యాభిర్థలు సంసారము ఇత్యాదిపరిస్థితులన్నీనూడా సమానంగానే ఏర్పాటు చేసాడు. జన్మతోనే క్షుత్తిపాపము ఏర్పాటుచేసాడు. యిటువంటివన్నడు ప్రజల లాగోగు లకు లాభ్యులైనవారు మనిషియొక్క జీవితానికి కనీసము ఎంత ఖర్చవుతుందో అది కోరించమైన

గమనించిన వ్యాయముబరిగేది. ఇట్టి గమనింపులకోసర ముమ్మా, ప్రజలచాగును గమనించటానికిని తగిన అవ కాశముకొండుమ్మా గదా తాజవాభాలను ప్రతి పదేసి సంవత్సరంలకు తయారుచేయుట, కాని అది నిజమైన ఉపయోగంకోసంగాని లోకప్రదర్శనానికి ఉపయోగ మాత్రాఉంది. తమరికి నిత్యము ఎవరియొక్క సహాయములేకపోలే ఒకసనిమాడా నడవదో అట్టి తమ తా బేదాదులనుగురించియే నిర్లక్ష్యంగాప్రవ ర్తిస్తా మనకు మనుష్యులు ఎంత తగ్గింపులేమననైనా సిద్ధమా యెన్నారని నిల్చురంగా మనపోషకులు ఉన్నారు. తగ్గింపుకు వస్తున్నారంటే దశద్రవమంత ఎక్కువగా విచారించేవాధలు లేరు. ఆమూత్రంకూడా ఆసరాలేని మాలోటివాండ్లసంగతి “ఎవరికి పుట్టినదిదారా వెక్కి వెక్కి యేనుస్తున్నది” అన్నట్లు ఉన్నదనటంలా అసంభవం ఏమీలేదు. ఈదారిద్రవ్యంచేత మాబోటి వారు చేయరానిపనులను చేయుటానికి గాని, వివరాని మాటలచేత ఒకరిజోకరు నిందించుకొంటూ కొట్టుకొను టటగాని ఎవ్వరూ వెనక్కిలియ్యరు.

మా మొరలు, మాలోపాము, మోచింతలు చిగేవారు గాని, మాచేవారుగాని, తీర్చేవారుగాని ఇప్పట్లో ఎవ్వరూలేరు. మగూచి, కలరా, క్షయ, ఇత్యాది వ్యాధులుమూత్రము దుకు చాలా స్నేహితులుగా ఉంటూ ఎడతాటుమండా ఆదరించుకూఉంటువి. ఇంతకూ కర్మను తప్పించలేరనే సిద్ధాంతం మనకి కొత్తది గాదుకదా?

వర్మ:—కాలమానపరిస్థితులు ఆవిధంగా వచ్చు కొని వస్తూఉన్నవి. ఎవరినీలుమబట్టి వారు నీవిస్తుడు చెప్పిన సమస్యలన్నిటిని నివారించటానికిప్రయత్నాలు చేస్తునేయున్నారు. ఇంకా ఎవరేమి చేయగలరు? ఎవరవ్యవ్రమువారిది,

పేదరాలు:—నేచెప్పేదిగూడా అదే కానీ, లొంచము సమాకారమనేగుణము ప్రపంచమునగల ముగుణాల్లోకెల్ల ఎక్కువదిగదా? దేశంలో ఏపనైనా

స్థావరంగా కానాలంటే ప్రభుత్వమువారిద్వారా జరిగివట్టుగా ఇంజనీరింగుగా బరగజాలదని వాకు ఘోషాపధంగా తెలుసును. అయినను మీవంటిధన వంతులు, మీవంటి వదాన్యులు, చాలామంది ఇంకా ఉన్నారు. ధనవంతా భూమిలో ఇంకిపోలేదు. సముద్రంలో కొట్టుకుపోలేదు. తమతోడి చేకియిలు, తమతోడిమానవులు, తమతోడిసోదరులు వీధుల్లోనికి గుప్పెడు మెకువలతోనరం, బాసెను గుడ్డతోనం మానాభిమానాలు వశంపచేసుకుని కడుపు కొట్టుకొంటూ గుమ్మముగుమ్మముదగ్గర దేవురిమాటంటే దమ్మును నిల్వచేసుకొన్న కోటికృరులంతా హద్దుపద్దు నీతినియమములేని అనవసరభోగాలకు, అనవసరవేడు కలకు, అనవసర మెహర్బానులకు లక్షల లక్షల ధనాన్ని వెచ్చిస్తున్నారు. ఇంకా వెచ్చించటానికి ఒక్కరగని ఆవేశంతో ఎదురుచూస్తున్నారు; తమ కార్యవద్ద ఈడిగలదీ తాము ఎవరుకాలితోతన్నివా తమ వయాభిక్షాన్నే యాచివ్రాడున్న తమసోదరులను కొంచమైనా గమనించటానికి ధనవంతుల మనస్సుల్లో చోటులేదు. ఇంతమా వాళ్ళమనస్సుల్లోమాత్రము కాలికిందా? నిజానాయాస్తే కాంతి ఆన్నది భోగములోకంటే త్యాగంలోనే ఉందని పెద్దల వాక్యంగా? అట్టిది లేకపోవడంచేతను, మానవ హృదయాల్లో కృష్ణమ పెరిగించేపరిస్థితులు ఎక్కువగా నాలుకెప్పుడో చలరేగటంచేతనూ ఎక్కడా నిజమైతప్పి, కాంతి, కలల్లోకూడాలేదు. ధార్మిక వాసనలు వైతికకట్టుబాట్లు ప్రజలహృదయాల్లో వానాటికి నీగిస్తున్నాయి. కాబట్టి మానవైలకు సహజముగా కవచదవలసిన జగత్ కళ్యాణస్వరూపాన్ని కనిపించజేసే హృదయపరివర్తన ధనవంతులహృదయాల్లో కలుగవలెను. అది అర్హింపరము. అట్టి హృదయపరివర్తనమే లేకపోతే పైపై ఉపకమనాలు పైపై ఉపన్యాసాలు ఏమియు లాభంలేదు. అట్టి గుకాలము ఎప్పుడువస్తుందోకదా? కేవలము దిన

జనావలోకనమాత్రంచేత సమస్తసౌఖ్యాలను వదలిచేసి సర్వభూతదయాగుత్వమును సందేశరూపంగా ప్రపంచానింతా బోధించిన త్యాగ కి శోమణులవంటి త్యాగులు తిరిగి జన్మించును గాక.

వర్మ:—బిడ్డా! నీవు చెప్పినదంతా సబబుగానే యున్నది. గాని లోకమర్యాదను, లోకరివాజును, నీవంతగా గుర్తించలేదు. ఒక ధనవంతుడు ఎంతయందని, ఎన్నివిధాలని పోషించి కాపాడగలడు? ఇదంతా జరిగినేరనిదని.

పేద రాలు:—రండి! మీరడిగారు కాబట్టి వాకు తోచింది నేచెప్పటానికి సాహసిస్తున్నాను. లోకమర్యాదల్ని వదలివేయుమని కోరటంఅస్వభావం. గాని అందులో మతానుతములు, సమయాసమయాలు ఉన్నవిగా? ఇంట్లోబిడ్డలు ప్రాణావశాసన్నిధిలో ఉంటే ఊళ్లో పెరంటాని కవల్రవా పెళ్లటానికి తలుస్తారా? అన్నీ తెలివిన విూకు వేరెల్వటం అనవసరం. తమ త్యాగగుణాన్ని చూపించటానికి చీమలనుపోషించటానికి అనేకమార్గాలున్నాయి. పూర్వము తమవంటి వారంతా సామాన్యులందరికీ సహజమైనవిధి చాతుర్విం ప్రోత్సహించే అనేకరకములైన కళలనూ, వ్యక్తి త్యాగిచ్చుర్ని సూచకములైన పరిశ్రమలనూ, వోహద పరచుటకు ప్రయత్నించి కాశ్యలేక్కిర్ని పొందివట్టుగా మును బాగాతెలియును. ఇప్పుడో ఒక్కవ్యక్తికి లాభమంతాచేర్చించే కంట్రాక్టుపదతులు, లైసెన్సు పదతులు అందులేకుండా పెరిగిపోయినాయి. సామాన్యులందరు కష్టలేవులై అల్లాడటం దానితోకూడా సమంగా పెరిగింది. ఇది ప్రతిదేశంలోనూఉంది కాని ఆదేశములవారు తమ్ముతాము రక్షించుకొంటూ లోపాలను వెంటనే తలచుకుంటే దిద్దుబాటు చేసుకుంటారు. మనకిమాత్రము అట్టిది అనభవం ఏమో అని అనుకోవాలనివస్తున్నది. ఇంకొక్కసంగతి. కొత్తకొత్తవిమట్లును కనుక్కంటూఉన్న ధీమంతులు కొత్తకొత్తమార్గములను చూపించుకూకిన్న మహనీ

గృహ లక్ష్మి

యెలు చాలామందికి న్నారు. ఇంకా బయల్పడరు న్నారు. పాలితులందరిబాగును దృష్టియందుంచుకొన వలసిన పాలతులు అతనిని ప్రత్యేకంగా గౌరవించి ఆ పనిముట్లను తమస్వాధీనంలోవుంచునంటే ఇంత దుష్ట శక్తులు సామాన్యలలో ఉండరు. ప్రభుత్వమునకు తగినంత ధనముఉండి తొందరగగరఉన్న ధనము పిల్ల లందరికీ వినియోగించి పంచిపెట్టువట్లుగా అధికారులు ఆధనమంతా సర్వవియోగపరచుటానికి సాధ్యమ కుంది. అందువలన పేదలు కొంతవరకైనా పన్నుల బాధలుతగ్గి సుఖమడువట్లుగా అధికారులు చేయగలరు. అతిగానుండా కోట్లకోట్లధనము ఒకేచ్యక్తి స్వాధీన

మందుండుట సంభవించదు. దీని వములువందుంచ ప్రతిత్తిస్తూ వ్యవసాయాభివృద్ధికి సకలవిధాల కోహద మిచ్చివట్టే ప్రజలు కొంతవరకైనా కాంతి సౌఖ్యాలను పొందగలరు. ధర్మవ్యవహారమును ధర్మ సంస్థాపకులను అయిన పరమార్ముని రక్షణచేత రక్షింపబడేవారికి గాక రక్షకులు లేనివారైనా కూడా రక్షించి తన దీపజ్వలంధవుడనే లియమను సార్వకమర మనేవేళ తప్పునుండా వచ్చునుగాక. నేను చెలవు పుచ్చుకొనెదను. అని నమస్కరించి రితిగూడనంద పెదబిరోయెను. వచ్చియు ఆమె ప్రపంగమునుగూర్చి యోచింతుడూ అటులనే గూర్చుం చెను.

జిండుగారి బాలమూలార్క

బిడ్డలు తమకుగల బాధలను తెలియపరచుటకు శక్తిలేక ఎక్కువగా ఏడ్చుచున్నారు. సాధారణముగ బాధలేక బిడ్డలు ఏడ్చుట లేదు. బిడ్డలు సాధారణముగా అల్లీర్లము, ఉబ్బిసము, ఈడ్చు, మొద లగు వ్యాధులతో బాధపడుచున్నారు. పండ్లు మొలచుటకు ప్రారం భించునపుడు, విశేషములు, కడుపునొప్పి, మొదలయిన వ్యాధులు కలుగుచున్నవి. ఈబాధ లన్నిటికిని జిండుగారి బాలమూలార్క మిక్కిలి యుపయోగకరమైనది. ప్రతియింటియందును ముఖ్యముగా యుండదగిన ఔషధము.

ధర బుడ్డి 1-కి 0-13-0

జిండుఘార్మత్యూటికల్ నర్సుస్, లిమిటెడ్,

బొంబాయి 23.

మదరాసు రాజధాని ఏజంట్లు

దామోదర్ అందు కంపెనీ, 78 వై నాబజారురోడ్డు,

మద్రాసు.

N. B. జిండుగారి ఔషధములు, మా ఏజంట్లవద్దనున్న, ఇతర ఔషధకాలలందును కొనుగోను.

టి. సి. యక. గోల్డెక్ మెటల్ జ్యూయలరీ మార్బువారి

వివిధ రకముల

అభరణములు, లోక ప్రశస్తమైనవి.

వివిధ రకములలో సౌందర్య
సోపాన ప్రయత్నమే
మా ఆశయము.

ఉంగరము 1-కి. రూ. 2-0-0

గజాలు పెద్దపైజా బత్ 1-కి 3-0-0

„ మీడియం పైజా బత్
1-కి 2-8-0

„ చేర్మిపైజా బత్ 1-కి 2-0-0

చైను పెద్దపైజా చేతు 1-కి 7-0-0

„ చేర్మిపైజా చేతు 1-కి 5-0-0

వంకీ వడ్డానము పెద్దపైజా
1-కి రూ. 20-0-0

„ చేర్మిపైజా 1-కి రూ. 15-0-0

గుండీలు 1-కి అరణాలు 0-5-0

చుట్ట చేతిగుండీలు పెట్టు 1-కి 2-0-0

గజ్జలుకట్టిన వంకీ 1-కి రూ. 15-0-0

సాదావంకీ గజ్జలులేనిది 1-కి 7-8-0

వి. పి. ఖర్చులు ప్రత్యేకము.

ప్రత్యేకము స్త్రీలకొరకు స్థాపించబడినది.

మాచేత తెలుగుచేయబడెను మెటల్ బంగారు అభరణములు మా సోదరీమణులకు సంతృప్తికలుగ
జేయునని విశ్వాసుముగా చెప్పుగలము. ఒకసారి మీ వ్యక్తిని మా వగలపై ప్రసరింపజేసినచో మీ సౌందర్యాభి
లాషులను మా ప్రయత్నము మీకు తెలియగలదు.

క్యాటలాగు ఉచితము. నేడే వ్రాయుదు.

టి. సి. నాగలింగప్ప అందు కంపెనీ.,

280 వార్టాక్సురోడ్డు, హోస్టులెక్సు నెం. 516, పార్కుటవున్ హోస్టు, మదరాసు.

ఏకెంట్లు :—పటేల్ స్టోర్సు, మునిసిపల్ హైస్కూల్ రోడ్, రెజివార.

స్త్రీ విప్లవము

హిందూవనితల దుస్థితుల నిఱచుక గమనించినంతకంటె విషాదకరమింకొకటిలేదు. మనలో కొంతమంది పూర్వాచారపరాయణులగువారి కొక నెట్టిసమ్మతము గలదు. యేడవయేటనే కన్యాదానమొనర్చిన ఫలమధికమనియు, మరియు వయసుచెల్లి యెవ్వరు కన్య నీయక వివాహమాడుకుండునాని కిచ్చిన సుకృతమని లోకులు మెత్తురనియు, యెన్నడో చచ్చిన తమపెద్దలు తరింతురనియుతలంచి ప్రపంచమన నెట్టిదో యెరుగక బొమ్మలతో నాడుకొను చిన్నపిల్లలకు పెండ్లిండ్లుచేసి కలకాలము వారి జీవితముల కష్టభావములు సేయుచున్నారు. కుటుంబ నిర్వహణాసమర్థులకైనను సంతానమునకు తక్కువయుండదు గదా! ఇట్టి విషమావస్థలకు చెందినవారిలో పురుషునికి కుటుంబనిర్వహణభారము తప్పగలదన్న యాలోచన లేక, బిడ్డలకు కుడువ కూడు కట్ట గుడ్డ లేక, విద్యాగ్రహణాదికరములగు కార్యములందలపెట్ట వీలుగాక పలుబాములంబడు హిందూవనితల నొర్రమందినో జూచుచున్నాము. “స్త్రీని లౌకికవ్యావహారిక నిద్యలభ్యసంపనీయరాదని మృగము రీతిని బెంచి గార్హస్థ్యమునకు దగనివానికి దానిని ముడిబెట్టిన నీక నా వధూవరుుడి సంసారమనబడునా? భయంకరదావావలమువలె ననవ్యాయగును గదా. విద్యలేని కారణ

మున వినయవివేకము లెరుగక, కర్తవ్యతా మూఢులై సోమరులై, దుస్సంగత్యమున యుక్తాయుక్తవివేచనాశూన్యులై, ఆరిని బిడ్డల నన్నవస్త్రముల కల్లాడించుచు మానావమానములనక కొరమాలిన ప్రసంగములతో ప్రొద్దులు బుచ్చుకొనుచు, కుటుంబనిర్వహణమోయని మొట్ట వెట్టు నిల్లాడ్రను బలుబాములంబెట్టుచు అనరాని మాటలనుచుచు పురుషుల కెదురాడరాదట. ఆదినట్లైన పాపమట.

కన్నబిడ్డ ఒన్నమునకై వాపోవుచుండ కనుపార నన్నమిడలేని యేతల్లిమనస్సు కరిగి నీరైపోవకుండును? బ్రతుకుదెరువరయనేరక యేయ బల కన్నీరుముక్కురుగా వాపోవకుండును? ఉన్న కొలదిద్రవ్యమైనను సంసార యాత్ర కుపయోగపరుపనేరక చేతు లారపోగొట్టుకొనునపుడైనను వాని నతిక్రమించి ఉన్నసోమ్యితరుల నపహరింపనీక కాపాడుకొనుటకు స్త్రీకిస్వతంత్రము లేదట. అత్తింటి కడుగిడినది మొదలు అగచాల్తుపాలై అష్టకష్టములకోర్చి యచ్చట వారి నుపచరింపవలయునే గాని ఆర్థికవ్యావహారికములపట్ల నధికారమే స్త్రీకి లేదట. పుట్టినింటికిబోవ, పుచ్చినవక్కై కొనుటకైన నధికారముండదు. మెట్టినింట పట్టిని స్తరి మించినీళ్లు, ఇట్టి యన్యాయ మే దేశముననైన గలదా?

అంగాదంగా తత్సంధవతి, శ్లో. పుత్రవద్దు హితాశ్చరాం, అని ధర్మశాస్త్రము లుద్ఘోషించుచున్నవి. మరియు పురుషునికి శ్రీ సహధర్మిణి, సహచరి యని వ్యవహరించుచున్నారు. అట్లుండియు క్రియాయందు మాత్రము పైతృస్వమంతయు అన్నదమ్ములకు సంక్రమించుటయు శ్వశురగృహమున ఆమరణము మహానసమే సారావాసమగుటయు నైయున్నది. అదేమన మన పండితులు “నశ్రీ స్వాతంత్ర్యమర్హతి” అని యొకధర్మ ముపపాదించుచున్నారు.

శ్రీజాతిగూడ మానవజాతికి జెందినదే గదా. దేహయాత్రకనువగు కరచరణాద్యవయవములు దేవుడు పురుషులతోబాటు శ్రీలకుగూడ నొసంగియున్నాడు గదా. మరియు కుటుంబినియై శిశుపాషణాదికములగు మహాత్కార్యనిర్వహణములకనువగు రీతిని శ్రీజన్మనిర్మాణమొనర్చి ప్రపంచవృద్ధి శ్రీమూలముననే జరుగవలయునని యా జాతికొక యాధిక్యత గలుగజేసియున్నాడు గదా. ఆవిధముగా ప్రపంచవృద్ధికి మూలకండములై పురోభివృద్ధి నొందునట్లు మంగళప్రదుడగు శ్రీ పరమేశ్వరునిచే నిర్మింపబడిన కుసుమకోమలులగు తమ ముద్దు కూతుండ్రను తమ కెప్పుడో యే లోకముననో పుణ్యమబ్బునని వివాహోన్ములకు బలిగా నొసంగు టెంతటిహోరము! ఆకు పిల్లలని ఉన్నతవిద్యల నేర్పనివారును; అనుచితరీతిని బాల్యవివాహము లొనర్చినవారును అందుచే తమ కూతుండ్రకు గల్గిన

కష్టనష్టములకు ఉత్తరవాదులు గావలసియుండునుగదా. అట్టివిచారణయే లేదయ్యె.

పురుషుడు దుస్సాంగత్యముచే సోమరియై సంసారనిర్వహణము మాని దారాపుత్రాదులను దుఃఖములపాలేసి వీడించుచున్నతరి అవస్యగతికయగు శ్రీగతి యేమిగావలయును? కన్నబిడ్డలన్నవస్త్రము కాకులపడుచుండ ముందుగతి గానక దుఃఖించుచుండవలసినదేనా? పూర్వాచారపరాయణులగు పెద్దవారి యవినీతిచే తమకు జీవనోపాధియగు విద్య సున్నయయ్యె. వివాహవిషయమునను పై యవివేకమే సంప్రతించె. ఇక వారు ప్రాణత్యాగ మొనర్చుకొనవలసినదేనా? నిరుపేదలని కరుణించి ధర్మబుద్ధిని యించుకసాయమొనర్పగల యుదారులతోనైన తమ కష్టముల మొట్టవెట్టుకొని వారిడుబిచ్చమునైన గైకొని జీవితము గడుపుకొనుటకు శ్రీకి స్వతంత్రము లేదా? పెట్టిపోయలేనితల్లి కుట్టు వెళ్లగ్రుద్దినట్లు, బిచ్చమెత్తుకొన దలచినను నిర్బంధించి బెడరించి నిందించుటయా? విడివడి తిరుగుచున్నదని యవివేకముగ పలుపురిలో చెప్పకొని తలవంపులు సేయుటయా? విన్నవారు కన్నవారు వికటహాసము లొనర్చుచు వ్రేలునూపుటయా?

ఉద్యోగంపురుషలక్షణంబను న్యాయ్యమున పురుషుడు వర్తించి దారాపుత్రాదులనుద్ధరింపనినాడు శ్రీ స్వాతంత్రించి కుటుంబ సంరక్షణకై ప్రవర్తించుట నిద్యమని యే ధర్మశాస్త్రముననున్నది? కలకాలము కష్ట

పక్షలేక సర్వసముదగు దేవుడు కరుణచే నొసంగిన యిందుక జ్ఞానమునైన సభివృద్ధి జేసుకొని మతిమంతుల మన్ననలకు పాత్రలై తమ జీవితముల సుగమము లొనర్చుకొనవలయునన్న, బదుగుల మను వారు బంధములై వారి సత్ప్రియత్నము లకు భంగకారులౌచు భయంకరములగు రూక్షాక్షులను బరపెదరే? ధర్మబుద్ధి గల వారు న్యాయ్యవాదులగువారు యిట్టి విషమపరిస్థితుల నరసి అగతికలై దీనలగు అబలాజనమును రక్షింపబూసవలదా? అనాధకుటుంబములనడగు నిట్టి కుటుంబము లను రక్షించి పురోభివృద్ధికిం దెచ్చుటకు కొన్ని సంఘములైన నేర్పరుపవలదా? కాలవై పరీత్యముచే దుస్థితి నందియున్న వనితాలోకము నుద్ధరింప గృహలక్ష్మి మున్నగు పత్రికాపర్గములును మరికొందరు మహాత్ములును కంకణబద్ధులగుట దైవము స్త్రీలోకమున కమృతము ప్రసాదించుటయే. సంఘదార్జన్యములచే విపదంధకారమున కన్మోరగియున్న స్త్రీ సముదాయమునుండి దేశోద్ధరణసమర్థులు భాషాసేవాపరాయణులగు స్త్రీ సరోజిని, దుక్కిణమ్మ, నసుంధరాదేవి, కనకాంబ, వరలక్ష్మి దేవి మున్నగు స్త్రీరత్నము లాయంధకారమును భేదించుకొని దివ్యజ్యోతులవలె ప్రకాశించుచున్నారు. ఇట్టి ధన్యజీవీకల సంఖ్య మన దేశమున కొలదిమాత్రమే యున్నది.

లక్ష్మీన స్త్రీలోకము నాగరకతా జ్ఞాన శూన్యులగు మూఢశిశువుల యవివేక

ముల కగ్గమి వారి దుష్ప్రచారములకు భీతలై అష్టకష్టములపాలై యాహారాదులు నర్పించి, కృశించువారును తమ జీవితములు కష్టభూయిష్టములయ్యెనని వాపోవువారును, ప్రాణత్యాగమునకు తెగించువారునునై గోకుగుడుచుచున్నారు. ఇట్టి దీనలగు అబలల దుస్థితుల నించుక పరిశీలించి అవివేక సంఘములను మందలించి రక్షించు నిష్పక్షపాతచేరమ్మ లేరే? కలరు, కాని పెన్న చాటివ వెనుక గదా పెరుమాళ్ల సేవ. ఈర్ష్యాభులగు.....వారిబారినుండి తప్పి బ్రతికి తిలలెట్లైన వెనుకగదా మహా శయుల సహాయ్య సంపదలను వారి యాశీస్సులను వందగల్గుట.

ఇట్టి విప్లవము లడంచుటకు లోకకజ్ఞాన నిపుణులగుమహాత్ము లెవరికర్మములు వారీవని యుపేక్షింపక కాంతాలోకమం తటిని తాము గన్న కన్నియలవోలె సమ దృష్టిసరసి శ్రద్ధవహించి, విధిగా అనుచితములగు ప్రచ్ఛన్న బాల్యవివాహముల వారింది, నిర్బంధముచేసెనను బాలికల కున్నతవిద్య లభ్యసింప జేయదగు శాసనములుపాదించి, పైయవస్థలకు లోనై యున్న కష్టజీవనకుటుంబములను చేరదీసి రక్షించి పురోభివృద్ధికిం దెచ్చుటకు కొన్ని ధర్మసంస్థలనేర్పరచుట ముఖ్యమైనవని సర్వ సముదగు స్త్రీపరమేశ్వరుడు అట్టి మహా శయుల సత్ప్రియత్నముల సఫలము లొనర్చుచు, ఘోరాతిఘోరాతిములగు నీవిప్లవము లడంచి రక్షించుగాక!

—ఒక మహిళావిలేఖరి.

స్వీవిద్య-త మోదీపిక

జొన్నలగడ్డ సత్యవారాయగమూర్తిగారు ఎం.ఏ. బి.ఎల్.

సుమధ్యహృదయమందలి శస్త్రలను అవ్వల కల్పం
భింపజేయు శక్తియే విద్య. తన అంతరంగమందలి
అద్భుతభావవారాశిని మానవుల దెలుంగడు.
ఎఱుగుట కాలని కాంతాంగికదృష్టి ఆవశ్యకమైనది.
ఈ దృష్టి వలనఱుచుకొని, బోధనగృహ రత్నాశ్రమును
గుర్తించు జ్ఞానానుభూతి ఆకుల విజ్ఞానవిభూతి కథిపతి
యగును. తన గుండెమందు కాపురముచేయు అద్భుత
శక్తికి చేతులు మొగుచును. దానివెలుగునంది చివరనే
తేజమున; తేజస్విలు తామరవలె ప్రకృతి శీటయగును.
ఈతని నిమిత్త మాత్రమే గాదించుకొని, వీరిచే నది
అద్భుతక్రియలు చేయించును. అద్భుతక్రియలు అద్భుత
భావనముద్భూతములు కదా! ఈ భావములు విద్య
యందు పండిన పంటమేకదా! అంతరము కాంచు
సాధనయే కాలక్రమమున దానిని ముగిసవలెను
చేయును. విజ్ఞానజ్యోతిరమున ముగ్ధిరపండు కాంచలచు
నాతడు సాధనయందు సిద్ధహస్తుడు కావలెనని
తెలిపితిమిదా!

సాధన మతమునకు సంబంధించినది. కావున విద్య
మతమునకు దగ్గఱియుట్టును. ఈ సత్యమును అధునాతన
వసుంధర యింకను గుర్తించకుండుట దురదృష్టము.
విద్యబోధనలె ఇది మనప్రాచీనులదృష్టి సమక్షమున
వలెగినది. కావున నాధ్యాత్మిక విభూతిని కర్ణులా
మలకము కావించువిద్యనే వారు తమ యిలువేలాపు
డేసికొనిరి.

మనుష్యజీవనము బహు ముఖములుకలది; మను

జుడు నిర్వహింపఁలయు క్రియలు వివిధములు. చేట్టు
కొమ్మ లట్టివి వేఱు చేట్టు మున్నును, వీనికి జీవితము
బోయు ఏకైకశక్తి ఆత్మశక్తియే! ఈశక్తి నారా
ధించి, దాని ప్రసన్నత నందుటకు వలయు జ్ఞానాను
భూతములు మనమువలనగాని సుసాధ్యములు కావని
గ్రహించి, మన ప్రాచీనులు దానిని గణాధిపతిఁ
గావించి, బోలుత దానిని నేవించి నిర్విఘ్నజీవనములు
కడపిరి. కావుననే భారతప్రకృతియందు నేడును
మతము అధిష్ఠానదేవతయై యున్నది. అవ్యవగర
కతలు ఎన్నిమాఱులు భారతసభ్యతపై దాడివెడలినను,
అది నేలగులక ప్రపంచజ్ఞానానుభూతిదృష్టిని, బోధనల
దృష్టిని, ప్రవక్తలదృష్టిని ఆకర్షించుచుండుటకు
కారణము మతమహత్త్వమును గూడెయిందు నిలుపు
కొనుటయే!

పాశ్చాత్య వాగరకతయందు ఏదో వెలుగు
వెలుగుచున్నదని, * దానికి "జే! జే!!" అని,
తమ వాగరకతను "డిక్ల!" యనువారు అంగవిద్యయిం
దాటిలేచిన భారతీయులలో నగేహులున్నను, అంగ
విద్య వెలుంగని సామయిలు సంప్రదాయసిద్ధమైన మత
మహత్త్వముపై కన్నీడి దాని యాలోచనమున తమ
జీవనములను గడపుకొన గాంక్షించుచున్నారు. ఈ
కాంక్ష కరణనే భారతరాజకీయ, సాంఘిక, ఆర్థిక
దృశ్యములు మహద్గ్రరాశియనుండితములై యుండ
వలెనని నీ రాశపడుచున్నారు; ఈ కాంక్షకరణనే
మతముపై ఆత్మశక్తిపై, ఆధ్యాత్మికశక్తిపై వాధార

* ఈ వెలుగుమగుటించి రసింద్రుఁ డేమనినాడో పరికింపుడు: "The glow we see on the western horizon is not the glory of the sun or of a new birth, it is that of a conflagration."

పడు ఉద్యమములనే విరాసించుటకై ముందంజవేయు చున్నారు.

మతమనివలెన ముఖము చిట్టించుకొను విద్యార్థులు లున్నారు. వీరి మనసును పట్టిన చదువు కృషిమీలను, విజ్ఞానములను అంటుకొనవలెను కానందించవలసి యున్నది. 'భారతీయులు పల్వారు మూర్ఖులను వాక్కు కట్టకకోరమై వివలబడుచున్నది. కాని, యీ మూర్ఖులు మౌనములను దింకను ఆవిరిని శ్లోశిని మన అంగవిద్యార్థులు పల్వారు సాదరదృష్టితో విచారించి, తమ యంతరంగమందలి అఖండముపై రివ్య రివ్యునవీచు ప్రతిపాల సర్వతా వాక్యాలమును ప్రతిఘటించు రక్షణవ్యవస్థను నిలుపుకొనుచుగాక!

మతమహత్త్వమునకు వికోపమై, అధ్యాత్మిక శక్తిని గనక, ఉత్తమాశయములను దూరీకృతమై యున్నదికావుననే, నేటి విద్యావిధానము పెక్కు చెఱుపులకు కన్నుల్లియైవది! ఈ చెడుగులపై నేడు కొందఱు మహానీయులు దృష్టిపారించుట సంతోష కరము. తెంగాలు రాష్ట్రముందలి విద్యావిధానము బాపములతో నిండియున్నదని, నిన్నకాక మొన్న ఆ రాష్ట్రపాలకులే తెలిసిరి. ఈబాపములు అభువారిన భారత విద్యావిధానమందంతలను ప్రలలియున్నవి. నేటి విద్యావిధానము చచ్చి, మనుష్యమౌనమున జ్ఞానమదయింపజేసి, మానవుని యాశ్రయించేయు విద్యావిధానము తలమూపినవాడే, సర్వతోముఖ పురోధివృద్ధికి వలయు భావసామగ్రి కనులకము కలిప వృద్ధియుగు బంగారురొప్పులకై మనుష్యమౌనమున పెంపొందును.

మూర్ఖులనబడు పల్లెవాసులందు పల్వారు ముముక్షువులున్నారు. మానవజీవనమును నేడిదొర్క్కును వివిధ సమస్యలను గుఱించిన పరిజ్ఞానముమాత్రము నేడు వీరికి అక్కరై యున్నది. ఇట్లుని స్త్రీలనుగుఱించిమాడా వా కొందును. మనవారేమిబలందు మతమహత్త్వము తెలుగొందుచునే యున్నది. వీరియందు నేడు

సంచలన ముదయించుచున్నది. ముందంజవేయు వీరు కొరుకము చూపుచున్నారు. కాని వీరిలో పల్వారు నేటి అంగవిద్యార్థుల దృష్టాంతములను మీలు వింతులుచేసికొనఁ జూచుట దుఃఖకరము. ఈ విద్యార్థి మల కనుకొనునలందు వెలుగునది పూతభావ మరీచి కాదని వీరు గుర్తించవలెను. తమ మామూలును, తమ బాధ్యతలను, తమ కన్తవ్యములును ప్రత్యేక ప్రాముఖ్యముకలవనియు, తమదృష్టి వాక్రంపవలయు విద్య నేడు విజృంభించుచున్నది కాదనియు, తమ ఆశయములను, తమ గమ్యస్థానమును కామ గమనించియే తాము వడుముగట్టవలెననియు సోదరీమణులు గ్రహింపవలెను.

మతాగ్రాహకుండే విద్య పెంపొందవలయుననుట కన్నేని కారణములు కలవు. మతదృష్టి సచ్చివాసందముల కాలవాలమైన బగదీకునిమీదనే యుండును. "సర్వం మూదరం, కిమం" అను పరమాశయములదెస మరయు తన పెంగుఁజేయవారిని కొందోవును. ఈ యాశయములు తత్త్వకాస్త్ర మతకాస్త్రములందు పెందో అడగియుండి, పండితుల చర్చకు పనికివచ్చు సామగ్రిమాత్రమని ఆసోపాపడువారు కొందఱున్నారు. ఇవి మానవజీవనమును తమదెస కావ్యనించు విద్య కత్తులని వీరుగ్రహించుట పాడి. వీనిదెస పెదమొగము తెట్టించాడు అపరదిశఁగల నరకమందుఁ గూలఁబడెదరు. మనుష్యమానసము ఏదేని ఒకదికను పోకమానదు. మానసము నదీపూరమువంటిదని మనకాస్త్ర పరిజ్ఞాత లెఱుఁగుదురు. విదురమందుమాడ నిది ప్రవించుచుండును. అత్యేక శక్తి ఈ పూరమునకు ఉచిత పంథ నేర్పజుంపవలెను. లేనిచో, అది ప్రతిపాలదిశఁ బాటును. అత్యేక శక్తి, మతపరిజ్ఞాన, మతానుష్ఠానముల వలన పెంపొందును. మానసమును సర్వభగామిఁజేయునది శక్తియే!

మనుష్యచిత్తముపై గొప్పరలఁపులు పూలవానవలె రారినపుడు, అది స్వర్గమగును. వానకోయిలయై

మానవుడు తన చూడ్కి నీరలపులపై నిలువడేని, కాబోందులట్లు దుశ్చింత లాతని చిత్తముపై వ్రాలి కానిని పొందుచుకొని తినును. పదాశయము స్వర్గబంధురము; దురాలోచనము తనగుండెయందు వరకము నిమిచ్చుకొని యొందును. నాకనిరయములకు నడుమ Purgatory అనబడు బాకము కలదని క్రైస్తవులు, చిరివరక చిగస్వగములందలి వివరీతభావమును వెల్లించుటకై యూహించుకొనినను, ఇట్టి దొండుకలదని తెలుపజాలము, సచ్చిదానందములులేని తావున నంధ కారములనుకొని యుండును. సత్యములేనితావున అన్యరము రాజ్యచక్రము త్రిప్పను! ఆనందమున ముగ్ధుడేయని కాఁడు, దుఃఖబద్ధరావలమున మిడుతయగును. ఈ యంశముల నెఱిగియే, “సర్వం, సుందరం, శివమ్” అను పరమాశయముల దెస మానవుని వదుపజాలు తెరవులను తమవిద్యాప్రజాశిక్షయందే మన ప్రాచీను లేర్పఱచిరి. * విముసరమోదీపి పరికిరించితివీని, మనుష్యజీవనము, విద్య, మతము అనినానావ సంబంధమున మనదేశమందు చరలెనని గుర్తించుము.

మగంధ సౌందర్యములు హృదయమునకు స్వల్ప సుఖమిచ్చునని, కాని గుణములకు ప్రత్యేకమైన ఆత్మత్వములేదు. ఇవి ఒకవస్తువుపై వాధారపడవలెను. తావున మగంధసౌందర్యములు తూవునాక్రయించినవి. ఈ గోపములులేవియెడల, పువ్వునకు బ్రదుకులేదు. తూవులేమన్నయెడల, వానికి నిష్క్రలేదు. విద్యా

మతములు మనుష్యజీవనము వాధారముచేసికొనును. ఇవి తేని జీవనము అబద్ధపు బ్రదుకగును.

మతవృష్టియందలి మహాదాశయములను క్రమానుక్రమము కరణ మానవుడు మనసునకు పట్టించుకొన వలెననియించి యే ప్రత్యేకజీవన ఘట్టములందు మన ప్రాచీనులు ప్రత్యేకజీవన విధానములను నిర్ణయించిరి. వీనినే ఆశ్రమములందుము. తొలుతటిది విద్యార్థిది. వృక్షాంశరమువలననే వృక్షఫలము తలనూపు నీల, విద్యకరణ మునుష్యజీవనము ఫలపుష్ప సమన్వితమై, కల్పకమునకు మేలుబంతి జుగును. తొలుతటి ఆశ్రమ మందారంధ్రమైన సాధన, నాలుగో ఆశ్రమములు ముగియునప్పుటికి పూర్ణమై మనుష్యజీవనమందలి తుది రొట్టయందు ముక్తిమందారమును తమమింపఁ జేయును. ఈ సాధనమును నెఱవిన విప్లవములే—యీ తపననందు నీడధాన్తులైన మహనీయులే సర్వతోముఖ శాశ్వతవృద్ధినింది, తమవిజ్ఞానసౌరభము వాత్మజీవనమున వింకింపఁజేరురు. దీనిచరిత్ర మగంధ బంధునిమై యొందును! మనుష్యకర్తలను విశితమైన రిండుటయకాక మనుష్యచరిత్రను అమరులకు నొరవడి చేయుటకాద విద్యయుక్క ఆశయమగుదు యీ ఆశయమును ఆంధ్రపుచ్చుకొనువారే నిక్కింపు విద్యాం ములై బహు సంఖ్యాకుల కాదాయ్యులై, పరాధజీవులు కాజాలుదురు. చరిత్రవిహీనులైన విద్యాంసుడు ఆత్మజీవనమున గంభీరమోసికొని, ఆమృత కవల

* విద్యార్థి అలవసుచుకొనవలసినది ఆధ్యాత్మికదృష్టియనియు, కైతికపటత్వమనియు నేను వలయును వాకొనుచునేయుండును. జిజ్ఞాసువులై, యాస్రీతులైన పాశ్చాత్యమనీషులు మన ఆశయముతో నేకభేదించు చున్నారు. డాక్టర్ హాగ్ మహాశయునివాక్కులు పరికింపుడు : "For, my experience is far from teaching me that the Indian undergraduate is less responsive than other undergraduates to the emancipating transforming magic of a many sided College life, and to the contagious example of teachers with whom pursuit of truth, beauty and goodness is an abiding passion. If you graduates have had the good fortune to belong to a College that knows its business, to-day is not the first time that you have inwardly pledged yourselves to support and promote the cause of morality and sound learning. Disinterested pursuit of the good and the true has long ago become a demand which you make upon yourselves." Vide: Dr. Hogg's Address at the Madras University Convocation held on 7th August 1935.

పుట్టించును. “వాయుమాణిక్య భూషితశక్త్యవస్తరం బయిన శక్తిగమభయంకరము” కాదా?

ఆత్మసంయమమునం చాణీరేఖినవారు, పీఠ్య వంతులై ఆద్యుత్కక్తి సంపన్నులగుదురు. ఈ పీఠ్యమునే ఆరవిందయోగి energy అనుచుండును. (“We are each of us a dynamo into which waves of that energy have been generated and stored, and are being perpetually conserved used up and replenished”) Vide: “The Brain of India” page 21, by Sree Aurobindo Ghose.) ఈ శక్తిని తను హృదయములందు పూరించుకొను వ్యక్తులే ఆత్మకురుక్షేత్రమున విజయులు కాగలరని గీతాచార్యుడు వాకోనినది భగవద్గీతయందలి శంఖానుకరణమును హృదయంగమముఁ గావించుకొనినవా రెఱుంగుదురు. శంఖమును పూరించుటక నీ శక్తిని అంతరంగమున నిండించుటే! పాంచజన్యమును పూరించిన హృదీ కేతుఁడును, దేవదత్తమును బూరించిన భవంజయుఁ డును, పాండ్రును మహాశంఖమును పూరించిన వృకో దరుఁడును, అనంతవిజయమును బూరించిన యౌధిష్ఠి యుఁడును, సుధోమరుణీపుష్పకములను పూరించిన నకుల సహజేవుఁడును, బేర్వేలుగా (“పుభక్పృథక్”) తమతమ శంఖములను పూరించిన ద్రుపదుఁడును, ద్రౌపదీయుఁడును, సౌభద్రుఁడు మున్నగు మహా భావావృత్తిన “పుథివీపకు”లును ఈ ఆద్యుత్కక్తి కతననే విజయకేతన మెత్తగలిగిరి. కారవవీరు లెవ్వరును శంఖమును పూరింపరైరి. వారి కీ శక్తి లేదనుట స్పష్టమవును. వారు మనుష్యులకు మేలు బంతులుకారు. అపజయమునకు, వాదముంగుర్తిదలు!

ప్రాచీన విద్యావిధానమున మేలుచేతులైనవారందఱు తమజీవనములం దీ ఆద్యుత్కక్తిని శంఖ స్థాపనముఁ గావించగలిగిరి! ఈ విద్యావిధానమందలి

వగమార్గమును గ్రహించి వారి నొరవడిగావించుకొనఁ జాలితమేని, శేటి మనవిద్యాప్రజాధిక వచనవో స్మేషమై, మనకు పునరుద్ధరణము చేపూర్వగలుగుగ. ప్రాచీనమనంతన, — పవారనమనంతన చక్షు మని లేచుట పాడికాదు. *

యొగములు కనబడన, నవయొగమున కిక్కలైన పద్ధతులు తొన్ని ఆవలంబియ్యయలైనను, ప్రాచీన సంస్థలందు పెరిగి పెంపొందిన ఈ శ్రమశయములు (యివి రవిభరణములట్లు, పూవుతూచినరై, సుంకెన్నల చువమున మాపునెఱుంగక నిత్యనూతనములగుదు) శేఁడును మనపూజావీతమందలి ఆరాధ్యదేవతలై వెలయునలెను. ఏకాగ్రదృష్టియును, మనసనిధిధ్యా సవములను, సుతానుష్ఠానవిద్యాధ్యాపములవలన మనుజునకు పట్టుపడును. పరమాత్మనుండి కదలివచ్చిన కీవార్తను తొంటిపనవియంచుచేయు ఆద్యుత్కక్తి మతమందున్నట్లు, అణునైయున్నమానవుని బ్రహ్మాండమున నిండియున్న భగవానునందుఁ జేరుచుకత్తి విద్యయందు కలదు. ఆదర్శవిద్యవంది, ఆత్మకక్తిని పడవిన మహాసంయమి యే మహావీరుడై “సోధాకు” అని గురుగంధీరస్వరమున పలికి “తత్వమసి” యను గంధీరవాక్కు. నెదిటివాడయమున ప్రతిభ్యనింపఁ జేయును. నిత్యపుడు ఆణునైయుండిన వ్యక్తి యీశక్తి సందివంతన పొన్నవాసాపనమమిది శ్రీ కృష్ణు నట్లు యొగములమాపునఁ దేజోకాలియై వెలయును! మనుష్యజీవనమున కీ ఘనపనవినిచ్చు విద్యయే శేఁడు మనకు కనకదర్శకావలెను. ప్రతనువిన పరనుపరితోష సంధిరీత స్వాంతలగు పోదరీమణు లీదుర్గను, యీ “మగుఃస్మృల మాలపుటమ్మ”ను హృదయమందిరము లందు నిలుపుకొందురుగాక!

* “It is a human paradox not altogether devoid of humour and tragedy that, in these days when reason and enlightenment are supposed to be the ruling factors, Sanathana Dharma should be looked upon by certain sections as essentially reactionary.” His Holiness Sree Sankaracharya of Kamakoti Peeta.

గురుత్వోద్దేశమును కనులెదుట నిలుపుకొను యాత్రికుడు ఎదుటికొందఁ జూచును చేరజాలక పోవచ్చును. ఈతని యుద్దేశమందలి మహాత్వమును, ఈతని దృఢయత్నమును గణనీయములు. ఈతఁడు గలపునందఁగాక, అంతఃపోవునుగాక—యీ కృషి యీను, ఆయుద్దేశమును సహజభుజీర్తులై ఆతని చరిత్రకు ఆపూర్వపాండర్యము నొసఁగెను! ఆసంకల్ప శ్రమన్వితుఁడగు అగదీకుడు తన యొరవడినిబట్టియే మమబాని స్పృష్టించినాఁడు. జన్మ పరంపరలు వివిధ ప్రాకారములై యుదుటనిలిచినను, నిజజీవనోద్దేశమును గుర్తించిన మానవుఁడు ప్రాకారములను చాటి చాటి స్థలకాలముల కతీతుఁడై, దివ్యనిఃసాసనీనుఁడై యున్న పర్యేకునిచేరి, ఆతని హృదయమున కామర్థ మణి కాఁగలఁడు. ఒకే ప్రాకారమున కవ్వల, ఒకే జన్మమున కవ్వల మున్నవి చూడఁగలిగిన మానవు లీవలల! నే యొగమందును పుట్టలేదు.

“ప్రయత్నాద్యథ మానస్తు యోగీ సంకుఢత్వేషుః,
అనేకజన్మ సంసిద్ధ స్తో యాతిపరాంగతిమ్”

(శ్రీ భగవద్గీత; అధ్యాయము 6; శ్లోకము 45).
ఎన్నియో జన్మలనుచూటియే నరుఁడు విజయుఁడయ్యె
ననియు—ధనంబయింజాయెననియు గీత లేలుచుచున్నది. కృషిసూక్రమును వదలనివాఁడు, మాత్రముతుండఁగల దివ్యమాణిక్యమును కాలక్రమమున చేబట్టఁగలఁడు. కృషియే మమవ్యతివన మహాత్వము మగ్గడించునది! ఇదియే ఈశ్వరస్పృహయందు ముఖజన కగ్రస్థానము నిచ్చుచున్నది || ఇదియే వీరుని ఈశ్వరపార్శ్వమున దివ్యరుహలు చిహ్నించేయుగదైయం దాసీనుగావించును ||| లక్ష్మణిమాకల నెదుర్కొనిన బ్రహ్మచారి మహావీరుఁడను ప్రతీతిపదసి, సంజీవిని చేతిబట్టిన విత్త

తీవియైనట్లు, మహాత్మ్యములను ప్రతిఘటించు వ్యక్తి అనురత్యమునందఁగలఁడు. ఈతని ఆశయము చెరిగి పోదు; అగదీకుని నొసఁజనవలయు కన్నారీతిలకమునలె అసంకలమున కోల్గిలును! ఎదుటికొంద నెదుర్కొనినపు డీతని నొసఁజుమాడి చెక్కుటబొట్టులు రాయిను; యీ చిందువులను, అదృశ్యమనదేవత యట్టి తనచెంగట వర్తించు ఈతని ఆశయము వోసిల్లాగ్గ, అవి దివ్యమాత్రికములగుట గుర్తించి వానిని వందఁగ గ్రుచ్చి, పరీక్ష ముగిసివలెన, ప్రాణపతి! నేను హృదీశ్వరీయ ప్లాతనికీ హృదయసీమయందు ప్యాకరమిడి మాత్రికహారము నాతని కంధర్వసీమ నలంకరింపఁజేసి “ఇక నీచాన్సెతి” నని కలుగును!

నేఁడు సమ్మతమై యున్నది సంతోషపడి. నానా భావాలవాదు నేఁడు చీకటిలో నున్నట్లు చూచుచున్నాడు. “మామ్మ” అని “ప్రత్యేకబాతి సమద్ధరణ” మని పెరుబొట్టులు పెట్టుచున్నారు! ఈ చీకటి అంతరించినగాని, ఎవ్వరును తమహాత్మ్యములను భాధ్యతలను గుర్తించలేదు. సాంఘిక రాజకీయోన్నతికి నెఱంగు అవసరము. ఈ వెలుంగు నిచ్చునది సర్వివ్య. సర్వివ్య సదాశయము నుపాసించునది. ఈ యాశయమును దృష్టినిడికొని ప్రతదీక్షన కడంగితిమేని, సుగ్ర సన్నయైన దేవివలె నది సంతోషసమునుచీల్చి, చిందాడియన మ్రోల మహాశోక్తియై వెలుంగును. ఈతమోదీపిక మ్రోల శ్రీరామ, పురుషోత్తమ, సర్వభావజను జగద్భూతి కట్టెదుటనిలుచు భక్తలక్ష్మి వ్యత్యాసము లెఱుగక నిలువఁగలరు. ఈశోక్తికరమ నీ రాత్రి తోక్తిని, పరంజ్యోతిని గుర్తించి వానికి తమగీతాంబలి సమర్పింతురు. ఈ కుఠముచూర్తము ప్రత్యక్షమగుట ఎన్నటికో కదా!

ఉత్తమ జాతి అందమైన ముంజేతి గడియారములు

ప్రత్యేకముగ స్త్రీలు ధరించుకొనుటకు

వివరములు

“రికార్డు”

5½ పైజా. 18 క్యూ.

బంగారము.

రాళ్లు పొడుగబడినది.

వెల రు. 95 లు.

అత్యుత్తమమైన లీవరు గలది,
15 లేక 17 కంపులు పొడుగ బడినది,

కట్ కాంచెన్ వేమన్ బాలెస్సును

గట్టి పదును పెట్టిన ఉత్క-

మోయర్ స్ప్రింగును,

అందమైన శేనును గలది.

రెండు సంవత్సరములు గ్యారంటీ.

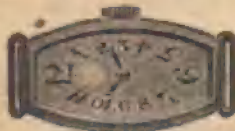
“రికార్డు”

5½ పైజా. 18 క్యూ.

బంగారము

అంతటా రాళ్లు పొడుగ

బడినది. వెల రు 95 లు.

“రికార్డు”

5 పైజా. 18 క్యూ.

బంగారము.

అంతటా రాళ్లు పొడుగ

బడినది. వెల రు 95 లు.

“ఓకేయర్”

5½ పైజా. 10 రేండ్లు

వాడుకకు వచ్చును

R. G.

వెల రు 35 లు.

“రికార్డు”

5½ పైజా. 18 క్యూ.

బంగారము

రాళ్లు పొడుగబడినది.

వెల రు 95 లు.

“రికార్డు”

8½ పైజా.

రాళ్లు పొడుగబడినది.

9 క్యూ. బంగారము.

వెల రు 55 లు.

తాము ఆగదు చేయునపుడు
యీ వేపరును చూచినట్లు ప్రాయముడు.
మిక్కిలి అందమైన పెట్టెలో పట్టె చేయబడును.
ప్యాకింగును పోస్టేజీయును ప్రత్యేకం.

“రికార్డు”

5½ పైజా. 18 క్యూ.

బంగారము

రాళ్లు పొడుగబడినది.

వెల రు 95 లు.

బిలాల్ & సన్స్

వాచ్ మేకర్స్ ఆ గవర్నమెంటు ఆ రెయిల్వే సప్లయర్స్.

హెడ్ ఆఫీసు

46, రటన్ బజార్,

మద్రాసు

బ్రాంచి

190-B మాంట్ రోడ్డు

మ నో ర మ

ఉ. పా నుకపాకళాసనిక

భారతఘోరరణంబునందు నా

రాయణునట్లు తానునుధ

రామరవంశ విభూషణుండు నా

రాయణభట్టు వాఙ్మయధు

రంధరుడున్ దనకీర్త్యుడున్ సహ

ధ్యాయుండునై నవా డభిమ

తంబుగఁ తోడయి నిర్వహింపఁగన్.

—సన్నపాద్యుఁడు.

అంతట నవనవాదర్య పరాబ్జుఖయు,
ప్రాచీనాచారపరాయణయునగు కామేశ్వ
రమ్మ మేమయిదుగురమును భాషాంతరీక
రించి చెప్పుచుండిన 'రాజకుమారి' యను
కథయందలి నాల్గవభాగ మందుకొని చెప్ప
వలసిన సమయమాసన్నమయ్యెను. లీలావతి
తన కథాభాగమును ముగించిన తరువాత

మే మావిషయమునుగూర్చియే చర్చింప
నారంభించితిమి.

"ఇక కామేశ్వరమ్మగారివంతు వచ్చి
నది." అని నేనంటిని.

"నే నెట్లు చెప్పఁగలను? ఈతరానివానిని
నీట ద్రోసి యీదుమన్నటులున్నది మీ
వైఖరి." అని కామేశ్వరమ్మ బదులుచెప్పెను.

తేవు సాయంకాలమునఁగదా ఆమె చెప్ప
వలసియున్నది? ఆమెచేత నేను చెప్పింతునో
తేదో నీవే చూతువుగాని—" అని కళావతి
వలికెను.

"అయిన నీవే భాషాంతరీకరించి ఆమెచే
చదివింతువా యేమి?" అని లీలావతి తన
యాశ్చర్యమును ప్రకటించెను.

"నే నేమిచేసినను నీకుఁ దెలియకయే
పోవునా? ఒకవేళ నట్లొచ్చినను 'వాణినారాణి'*

రాజా శైలిని భారతమును జేయుటకై పివరీరథద్రువ కాజ్ఞాశిచ్చి పంపినప్పు డతఁడు గడుపులోపల
సావకాశముగాఁ బుస్తకము రచింపవలయు పేక్ష చేసి యహోరాత్రులు భోగభాషిమలయింట్ల కాలక్షేపము
చేయుచు వచ్చెననియు, మితిదీనము నాటికి గ్రంథమునుచేసి సమర్పింపనియెడల రాజాచేత మాటవచ్చునని
యిప్పు గా దెన్నివిధముల హితోపదేశముచేసినను లక్ష్యముచేయక యాతనిమాటలు పెడచెవులఁజెట్టి యభేద
ముగాఁ దిరుగుచువచ్చెననియు, పుస్తకము ముగింపవలసిన దినము తోపనఁగా నాటిరాత్రి తనగది యరికించి
లోపల దీపము పెట్టించి పెంపలకడ భోజనముచేసి గదిలోఁబ్రవేశించి తలుపులోపల బేసికొనఁగ నే పదిమంది
చేరి లోపల పుస్తకము వ్రాయుచున్నట్లు గంటము చప్పుడు దినఁబడెననియు అస్ఫురణవలె మైన యాచర్యదం
దిని మనము పట్టలేక పెద్దపీరన్న తలుపుసండునుండి లోనికిచూడఁగా సర్వాభరణభూషితురాలై దీపము వెలు
తురున శరణేగమున వ్రాయుచున్న యొకస్త్రీ 'బావగారు చూచుచున్నారని చిఠాటువలేది తొలగిపోయె

అని చెప్పుకొను మహాకవులుకూడ తమ కావ్యముల తమ 'రాణుల' చేతనే రచియింపించుకొని తమ నామములఁ జెప్పకొనుట ఆంధ్రసాంస్కృతికమున నొక సాంప్రదాయముగ నుండనేయున్నది కాదా?" అని కళావతి సత్వము బదులు చెప్పెను.

"అయిన కామేశ్వరమ్మగారికిఁ గూడ వాణియే వ్రాసియుచ్చునా? వినవీరనకు వాణి రాణి కావచ్చునేమో గాని ఈమె కేముగును?" అని లీలావతి తిరుగవనెను.

"ఏమగురా?—ఈమెకును రాణియే యగును. మనమందఱము ఆమె కింతి వశం వదులమైయుండగ నామె కటాక్షమున ఒక్క నాటి కార్యక్రమమునే జరుపుకొనలేకపోవుదుమా?" అని ప్రియంవద పలికెను.

లీలా—'ఇట్ కజ్ ఏ లీప్ ఇన్ ది డార్క్'—అని మొదట నేను చెప్పి యే యంటిని.

కళా—'సంశయాత్మా వినశ్యతి'—అని ప్రియంవద నాడే నీకు సమాధాన మీయలేదా? తిస్రబోవుచు కూరలచవు లడుగుట యెందులకు? తేవటి సాయం కాలమునఱకు వేచియుండజాలవా?

లీలా—ఇట్ విల్ బి సఫంగ్ మార్ట్ ఆఫ్ ఏ మిరకిల్—నమ్మజాలని ఇంద్రజాల మేమైనఁ గావలయు గాని.

ప్రియంవద—'విమలాదేవి యను గ్రంథ మాంధ్రభాషయం దెట్లు రచింపబడినదో నీ వెఱుగుదువా?

లీలా—నా కంతగఁదెలియదు. ఎవరో బాలకవి వ్రాసె గావలయు.

ప్రియం—నేను చెప్పెదను వినుము. అది మహారాష్ట్రభాషయందలి యొకగ్రంథ మాధారముగ రచింపఁబడినది. ఆ గ్రంథ కారున కొక్క ముక్కయైన మరాఠీ తెలియదు. అయినను తా నాగ్రంథమును క్లిర్తిశేషులును బహుభాషా కోవిదులును అగు కొమఱ్ఱాజు లక్ష్మణరావు పంతుల వారిచే జెప్పించుకొని తా నాంధ్రభాష యందు 'విమలాదేవి'ని రచించియుంటినిని ఆ గ్రంథకర్తయే చెప్పుకొనియున్నాడు. మే మదేవిధముగ ఆంగ్లభాషాజ్ఞాన మేమియులేని కామేశ్వరమ్మగారిచే నీ యాంగ్లకావ్యకథను చెప్పింపఁగలమని మాకు విశ్వాసమున్నది. అదికవియగు సన్నయభట్టు పహితము తన భాషాంతరీకరణోద్యమమున తన సహాధ్యాయుడు నారాయణభట్టునువాడు తోడయి

వనియు, ఆటపిమ్మటఁ బుస్తకమునఁ గొంచెముభాగము మిగులఁగాంచిన వీరన దానిని పూర్తిచేసి మఱు వాడు రాజసభకుఁ గొనిపోయెననియు, అతఁడు "వాణినారాణి" యని పఠమున పలుకఁగా గొలుపులాని వారు సహింపక యాతని నిరాకరించినప్పుడు రాణి సవరిత్తు భవితములయిన కంకణములు గదల తనహస్తము తెరలొనుండి పయికిఁ జాపియచి యాతనిమాట సత్యమని యశరీరవాహ్మనఁ బలికెననియుఁ జెప్పదురు.

—ఆంధ్రకవుల చరిత్రము.

నిర్వహించెనని చెప్పుకొనుచున్నాడు. అదే విధముగ సుత్తరరామాయణకారుడగు కంకంటి పాపరాజు పుష్పగిరి తిమ్మన యను స్నేహితుఁ డొకఁడు సహాయమొసరింపగా తానా గ్రంథమును విరచించియుంటినిని జెప్పికొనినాఁడు.

గీ. అనిఁ గిరీటక కౌంఠోద్దే సయముల

సమృహకవి సాహాయ్య మాచరించె—
అని యతఁ డచ్చముగ నన్నయభట్టారకుని వైఖరినే మిత్రసహాయమునఁ దానట్టి రచనను చేసియుంటినిని చెప్పుకొనెను. ఇటు పురు కపు లిదేవిధమున సుహృత్ సహాయమున తాము కవిత్వదీక్షావిధి నొందుచుంటిమనియు, గ్రంథరచనాధురీణుల మగుచుంటిమనియు నిస్సంకోచముగఁ జెల్పుకొనుచు లేమకను వారికినిగూడ శాశ్వతమగు యశము నుపార్జించుకొనుచున్నారు.

ఒకరి రచనల కొకరు దోడ్పడుచుండుటయు, అట్లు తోడ్పడుటవలన గ్రంథకారులు తృప్తహృదయులగుటయు నెందుకగుచుండునో కొంత యోచింతము. పండితులకు—పండితమానులకు రచయితల మనిపించుకొనవలయునను నూహ నిఖలజగమున నన్ని దేశములవారియందు నొక్క విధము ననే యూహనని మనము భావింపవచ్చును. ‘మందః కవీయశఃప్రార్థి గమిష్యామి అపహాస్యతామ్’ అని మహాకవియగు కాళిదాసత్యుతవిసయమున నీభావమునే ప్రదర్శించు

చున్నాఁడు. నీవు * గూడ నీవు తెరిగించి యున్న భాగమున కీర్తికానవకట యెందుల కందువేమో!—సత్కీర్తియున్నదే, అది మహానుభావమున మెఱయువారి యభిసంధఃమున కాస్పదమైనది అని చక్కగఁ జెప్పియేయుంటివి. కావున గ్రంథకారులు ‘అపరితోషాద్విదుషామ్ న నా ధు మ న్యే ప్రయోగవిజ్ఞానమ్’ అని కాళిదాసునిచేఁ జెప్పుకొఁబడిన యున్న శాశ్వతమును తమ హృదయాంతరాళముల నిల్పుకొననఁ సివచ్చుచున్నది. అట్టి భావముఁ తోడనే వారు రసగ్రహణపారీణులకు తదితర పండితులకును, సహాభ్యాసులకును, సుహృద్భావముతో నుండువారికిని తమ రచనములఁ జూపించుకొని వారివారి యభిప్రాయానుసారముగ నవరింపించుకొని ప్రకాశమునకుఁ దెచ్చుకొనుట తటస్థించుచున్నది.

ఇంతకును గ్రంథకారులు గ్రంథములు వ్రాసికొనుట అని తమయింటనే భద్రముగఁ దాఁచియుండుకొనుటకు గాదుకద! ‘గీరీశమ్’ గా రనునట్లు లోకమును ‘మరమ్మత్తు’ చేయవలయునను భావ మొకటి గ్రంథకారులకు కొలదిగనో గొప్పగనో కలుగుచునే యుండునని భావింపవలసియున్నది. సమకాలీను లొకవేళ తమ కావ్యముల ఘనతను కొనియాడజాలనియెడల గ్రంథకారు లూరకుండక ‘కాలోహ్యాయం నిరవధి ర్విపులాచ పృథ్వీ’ అని నిస్సంశయముగఁ జెప్పుకొని

* నీవు—రీలావతికి సంబోధనము.

యున్న భవభూతి మహాకవివాగ్యమును తడవుచుండుటయు జరుగుచునేయున్నది. సమకాలీనుల యరసికతత్వమునుగూర్చి మన మిట్టి సందర్భమును క్రిందటి ప్రసంగమున విపులముగఁ జెప్పించియుంటిమి. కావున నిపు డందునుగూర్చి చెప్పకొనవలసిన యావశ్యకత యుండదనుకొనుచున్నాను.

విశ్వశ్రేయమే పరమాదర్శముగ నెవ్వరైన గ్రంథముల వ్రాయవలసియున్నది. రచింపఁబడు గ్రంథముల కనురూపమైన ప్రోత్సాహమును పొగడ్తయు గ్రంథకారులకుఁ జెడవలసియున్నది. చారిత్ర యభివృద్ధి నముల నుత్సాహవంతులయి తదుత్తరకావ్యముల ఘటింప నూహించుచుండురని మనము నిరాఘాటముగఁ జెప్పకొనవచ్చును. కాని గ్రంథకారు లెప్పుడును

గీ. తరువు లతిరసఫలభారః గురుతః గాంచు నింగివ్రేలుచు నమృతమొసగు మేఘుఁ డుద్ధతులుగాకు బుధులు సమృద్ధిచేత జగతి నువకర్తలకు నిదిఃసహజగుణము

అనునట్టి నిష్కామ్యతత్వమునఁ గేవల లోకోపకారమే పరమోద్దేశ్యముగఁ బ్రతిఫలముల నాసింపకుండనుండరనియు, వారెంత సారస్వతోపాసకులైనను తదితరమగు లౌకికచింతలఁ జేయుచుండుదురనియు జ్ఞప్తియందుంచుకొనవలెను.

గ్రంథోత్పాదన మొకరితిగ ప్రసవవేదన వంటిదనియు, అట్టి భారమును తలకు గట్టి కొని మనవా రెందులకు బాధపడవలయు

ననియు కొందఱు విమర్శకావలంసులు నిర్దాక్షిణ్యముగ నభిక్షేపించుటయు జరుగవచ్చును. నిజమే. అదునుద్రోక్కనేల కాలుగడుగనేల? కాని యిట్టి 'ప్రసూతివైరాగ్యములు' ఎవ్వరియందైననరే ఊఁబంగరములై నశించిపోవుచుండును కాదా? కావున నిక పర్యవసానమున

“విద్యానేనవిజానాతి విద్యజ్ఞనపరిశ్రమమ్ సహివంధ్యా విజానాతిగుప్తమ్ ప్రసవవేదనామ్”

అని పెద్దలు మనకు తెల్పుచున్నట్లు విద్యజ్ఞనపరిశ్రమమును—అనగా విద్యోత్కృతల రచనలయందలి మహత్వమును తెలిసికొనుటకు పాఠకులకు సహితము కొంత వైదుష్యముండవలసిన యవసరమున్నదని మనము భావింపవలయు.

ఇంత నీ యంశము నింతటితోఁ గట్టిపెట్టి మన కార్యప్రణాళికనుబట్టి తేవటి సాయంకాలమునఁ గామేశ్వరమృగారివంతువకు వచ్చియున్న కథాభాగమునుగూర్చి మన మిప్పుడు నిశ్చయించుకొనవలసియున్నది. మన సంఘసభ్యులలో మన మెట్టి యెట్టి ప్రత్యేకతత్వములఁ బ్రకాశించుచున్నను మనమీ సంఘవ్యవహారముల యుక్తముగ నిర్వహించుకొనవలసిన బాధ్యత మన యెదుగురి యందును సమముగ నేయున్నదని భావింపవలెను. అట్టి తత్వముతోడనే మనమీ 'రాజకుమారి'ని ఆంధ్ర మహిళాలోకమునకు సమర్పించుకొనుచున్నాము.

౪

కాపున నిప్పు డీ నాల్గవభాగమును నకు పింపవలసిన బాధ్యత కామేశ్వరమ్మగారియందేత యున్నదో మన నల్లరియందు సహిత ముట్టి బాధ్యత యున్నదని యూహించుచున్నాను. విమలాదేవి అంధమునఁ బరివర్తింపబడినట్లే నేనును కళావతియు అంగమున నున్న ప్రతివాక్యమును తొలుత కామేశ్వరమ్మగారికి బోధయొరచి ఆమెచే నీభాగమును ఆమెకుఁ దోచివై లియందు రచింపఁజేసి మన మీ యుద్యమమును నిరాటంకముగ సాగింపవలయునని నే నూహించుచున్నాను. ఈకథ మన సంఘసభ్యు లందఱి చేతను రచింపబడుచున్నదే కాని కేవల మొక్కరివలన నగుచుండలేదని మ న ము తొలుత నే చెప్పకొనియుంటిమి. ఇట్టి 'సమిష్టి' తత్వమున విరచింపఁబడుటచేతనే నాల్గవభాగ మాంధ్రీకరించినవారు కామేశ్వరమ్మగా కొక్కఁడే కాక నేనును కళావతియుకూడ చేసియుంటిమని యెవ్వరైన భావించుట తటస్థించినయెడల నందువలన మన సంఘమునకుఁ గాని, కామేశ్వరమ్మగారి ఘనతకుఁగాని, కథయందలి మహత్వమునకుఁగాని యెట్టి కొఱతయుఁ గలుగదని నే నూహించుచున్నాను.

అందులకు మే మందఱ మేకగ్రీవముగ నామోదించితిమి. తదనంతరము మేము సభను చాలించి మా యిందఱకు వెడలిపోతిమి. నిర్ణీతపమయమునఁ గామేశ్వరమ్మ తన కథాభాగము నీ క్రిందివిధముగ జదివెను.

గీ. అనుప మోజ్వల రమణీయమైనశోభ రమ్య పూర్వేతి హాసాంతరస్థమైన అతిమహోన్నత తుహినదుర్గాంతరముల నాక్రమించుచు నందందయడఁగదొడఁగ

గీ. పుణ్యసారథరుదిరవిభూతిదనరి పద్మహోత్కరవారిజ సమితిసొప్పి పత్నీభాంతర సుచక్ర సారమనగ మెఱయు పరిపూర్ణ పత్నీరోవరమునందు

గీ. పూర్వ కర్మలజాడలఁ బోలెనొప్పు దీర్ఘ తరమైనకాంతి సందీప్తమయు్య కడలఁ దొడఁగెనువాయు ప్రకంపముగుచు వ్యరత్నపల మానస సరోవరమువోలె

గీ. దివ్య దేదీప్యరోచులఁ దేజరిలుచు ఎగిరి గంతిడు పోల్కి న య్యేఱువోపు సింహనాదంబో తూర్కంబో శృంగరవమొ మ్రోగఁజేయుడు దిక్కులుమ్రోగునట్లు

గీ. పలుముఖంబుల బొంగు నవార్కరవము తిరుగ దోతెంచుగాక బ్రతిధ్వనులతో మ్రోగుగావుత బహుముఖముఖరితముగ లీనమా గాత దిశలనాల్లేషమగుచు

గీ. వినుమువిను మెంతవృత్త మై విమలమై కడు గడు విశుద్ధతరళమై దోర్నికావి నోడలీలమై కిన్నరీనాదమధురి మానుమావమై వండువై కాననగునొ

గీ. ముగ్ధ మోహనమధురత్య పూర్ణమైన దివ్యఘోషలకెంగోన దిరుగువడుచు

పలుదెలుగుల సంగీత పథములందు
మ్రోయ గావుతఁ బ్రతిశబ్దవాయుగతుల.
ఉ. ఓనవలామణీ పతి యహో కనుగొంటి
వె నాదమియ్యెడక
కానవై లనిర్భరుల కమ్మియవంగును
గాని అత్మతో
క్షానముపొందునంతన పజప్ర పహస్ర
విధంబులన్ బ్రతి
ధ్వనముపేయుచున్ బ్రబలు వైఖరి
గంటివె చోద్యమయ్యెడున్.
మ. మనయాశ్మద్వను లొండొకంటి పరి
రంభంబాచు మారోయుచున్
నినద బ్రహ్మమురోదసిన్ బ్రబలుచున్
నిండాదు చందాస బూ
చిన భావంబుల సౌరభంబు త్రిజగత్
క్షేమంకరంబాచు భా
విని భూతంబున వర్తమానమున పృథ్విక్
బెంచు నామోదమున్.

“అదిగో! న్యాయశీర్షియగు నొక
సక్షురమే యనియు — మన భూమిలోడి
సవగ్రహములకును నాయకమణి యగుటచేత
మహాకిరీ తేజోవంతముగ నింత శక్తిమంతముగ
గావవచ్చుననియు శీర్షిత్వేత్తలు మన కెఱి
గించుచున్న లోకలోచనుడగు నభోమణి
యస్తంగత మగుచున్నాడు. — అయిన
వారి సిద్ధాంతము లెంతవఱకు నిజమో యెవఁ
డెఱుగును? వారు స్పష్టావధియందు సర్వ
చరాచరావళియుఁ గొన్ని మూర్ఖగ్రహము
లనియు అందుండి మనభూమినిబోలు ఖగోళ

రాసు లెన్నియో వేఱుపడి చల్లనయి ప్రాణి
కోటులకు వాసయోగ్యముగఁ దయారయిన
ననియు నభివర్ణింతురు. — ఇతఁ డీకట్టిద
కుండ మనము క్రొందకుబోయి విశ్రమి.తము”
— అని రాజకుమారి పలికినంతనే మేనూ
పర్యతేశిఖరమునుండి క్రొందకు మంలినచ్చి
తిమి. సంజలీకటి యగుదుండగ అంతర్దీపికచే
మెఱయుచు క్రిందిగుడార మొక మెఱుగుదు
పురుషులై కాన్పించుకొడంగెను. ఆపర్వతా
వరోహణ మొనరించునపు డొకటిరెండు
మాటు లామె నాకుగైదాడ యొసంగుచు
నా హృదయమునకుఁ దడబొలుచు, ర క్తమున
కుడ్యేగమును గల్గించి అ త్యపూర్వమగు పర
వశత్వమును నా కొనగూర్చుచువచ్చెను.

ఏటవాలుగ నొరకముగనున్న ఆ పర్వత
మును కొంతప్రయానముతో పరస్పరసహ
యమున నిర్గమించి మే మాకన్యాసంఘములఁ
దోడ్కొని గుడారమునకు మరలివచ్చితిమి.
అక్కడ దీపములకాంతిలో పట్టువస్త్రము
లచేఁ దయారుకాఁబడిన ఆగుడారము కన్నుల
పండువుగా నుండెను. మే మాగృహంత
రాళము నుపవిష్టులమైతిమి. చిత్రవిచిత్రమైన
యల్లికపరులతో పట్టువస్త్రములచేఁ దయారయి
అచ్చటవేయఁబడియున్న పర్యంకముల
నాశ్రయించి మే మప్పటిబడలికను కొంత
యుపశమింపఁజేసికొంటిమి.

సుమనస్సౌరభ సంభరతముగు నొకదీపికా
ప్రకాశముఁ బలుదెలుగుల భక్త్యంబులును,
నా నా ఫలంబులును, ర నాయనంబులును,
గంధోదకంబులును, మదిరాశసంబులును,

మధురద్రవ్యంబులును, హిరణ్యంబును
మెఱసిపోవుచు మాయెదుట నుంచబడెను.
అప్పుడాకాంతల కేశదామముల మెఱయు
పుష్పమాలిక లానందవర్ధనమగుఁ జల్లనితా
వుల బ్రసరింపఁజేయుచుండగ నారాజకుమారి
“ఎవ్వరైన నొకగీతమునో కొంతసంగీతమునో
వీనులవిందుగ బాడవలయు; సంగీతగోష్ఠినున్న
నిముసములు తెక్కలఁగట్టికొనిన ట్లెగి జి
పోవును.” అనెను.

అప్పుడు వానంతి యనునామ వీణ చేతఁ
బట్టి కొన్నిగీతములు బాడెను. —

గీ. అశ్రులశ్రులు — వ్యర్థాశ్రులక్కటకట
వీల జనియుంచుచున్నవో యెఱుంగనైతి
పరమదివ్య విపాదవిహ్వలములగుచు
పూర్వవాసన లూరక పొంగునకట.

గీ. హృదయమునబుట్టిమొగముననెగిసెచ్చు
రితకన్నీటికెరటాల నొత్తికొనుచు
చింతసేతును ప్రాక్తన జీవితంబు
చింతసేయుదు నిక నశించెనంచు

గీ. అంతమైపోయె పూర్వవసంతమకట
భగ్నమైపోయె పూర్వసౌభాగ్యలక్ష్మి
ఓర్వరానివిషణ్ణత నొందుచునికీ
లుప్తమైపోయె సింహావలోకవంబు

గీ. తోయధినిజాడ తొలుదొల్త దోచునట్టి
అస్మదాపుల గొనికెచ్చు యావపాత్రఁ
తెరలచాపల తెల్లనితేజమట్ల
పరమసౌఖ్యవహంజౌచు బరగుచుండి

గీ. ప్రాణసములను గొనుచు నపారసంద
మావలికిపోవు నోవయందంత్యముదు

కొంచెమగపడు తెరచాప కొయ్యలట్లు
పరమచింతావహంజౌచు బరగుచుండి

గీ. పూర్వవాసనలూరక పొడమునకట —
పూర్వముప్పొంగి నున్నుతింబొంగునపుడు
చింతసేతును పూర్వవసంతలక్ష్మి
చింతసేయుదు నెన్నడేగాంతుననుచు.

గీ. వేగుజామున లేమసంబు విరియునపుడు
నగముతెల్పొందు పక్షిచివ్వనముచేత
మరణపర్యంకమున గ్రుంగుమానిసికిని
కర్ణముల నెల్లుదోచు నక్కరణినుండి.

గీ. వెల్లు రొక్కగవాక్షంపు వీధియందుఁ
గ్రమత నొకచతుష్కణమాకాంతియట్ల
మరణ మాసన్నమైన యమ్మావిసికిని
కన్నుగవయందుదోచు నక్కరణి నుండి.

గీ. సతతనూతననిభాంతి సల్పుకతన
రితకన్నీటికెరటాల నొత్తికొనుచు
చింతసేతును ప్రాక్తనజీవితంబు
చింతసేయుదు నెన్నడే గాంతుననుచు.

గీ. మరణమొందిన బంధులమాసనముల
జ్ఞప్తియందుండు ముద్దులచందమునను
అన్యవశమైన హృదయంబునరయలేని
మోసమెఱుంగని స్వచ్ఛందమోహమట్లు.

గీ. పరులసొమ్మును నధరంపుమధురమట్లు
మధురమధురంబు ప్రేమైకభాజనంబు
అరిదిప్రణయంబుగీతి నత్యంతలీప్ర
మాదిప్రణయంబునోలె నవ్యాహతంబు.

గీ. అప్రమేయంబు సతత మన్యక్తమగుచు
నుపశమింపకయుండు నాయుల్లసురయ

కొంగునం దగ్గి డాచినభంగినాట
నరిదివిహ్వలతాస్పదమయ్యెనకట

గీ. జీవమునమృత్యు వక్కటాచింతనీయ
రిత్రకన్నీటివెల్లువ నొత్తికొనుచు
చింతసేతును ప్రాకనజీవితంబు
చింతసేయుదు నింతనశించెనంచు.

దుఃఖదూషితస్వాంతయై నిక్కంపు నడ
లున బాడుటచే గావలయు నామె యభి
వర్ణించిన యశ్రునొకటి ముత్యము వలె
మెఱయుచుఁ బ్రత్యక్షమయి ఆమె యపరా
ధము నొకింత నుగ్గడించుచు నామె వక్షస్థల
మునఁబడి యదృశ్యమయ్యెను. అదేమియు
మెచ్చక నా రాజకుమారి సామర్థాపహాస
ముగ నిట్లు పలికెను.

“నేర్చుకొంటివి! ఇంకఁ గట్టిపెట్టుము—
పునరాగమమున కవతాళములేని ప్రాకన
వర్తనముల కింత పరిచేదన మొందుటకు? వర్త
మానమునకన్న గతమే నీవభివర్ణించునట్లొక
వేళ యోగ్యతరముగఁ జెప్పుకొన్నను వర్త

మానమెప్పటికి గతముకాకుండ వర్తిమానమై
యుండజాలదుకద! అనఁగ వర్తమానమును
అవశ్యం భావియగు. భావియు నెప్పటికైన
భూతకాలమునఁ జేరిపోవలసినదేకాదా?
కావున నిది ప్రాకనమిది వర్తమానమని
మనకు దోచుకాలవిభేదము వృథా భ్రాంతి
కాలవాలమగుచున్నదని బలుకవలసి
యున్నది. — ఒకవేళ నీవు చెప్పు ‘పూర్వ
నాననలం’దు నీ వభివర్ణించు మనోజ్ఞత్వ
మేదైన యున్నయెడల మన కార్థవిహిత
హేతువై కేవల కర్తరసాయనముగ గోచ
రించు నిట్టి గానమును వినుటించుకొనక మా
కర్తరంధ్రముల దూడిఁ గ్రుక్కికొని యూరక
నడయాడవలసియున్నది. * — కాని నీ
గానమునందలి భావతిరంగములున్నవే అవి
నిర్వాప్త పారత్వమునఁ దిని కూర్చుండి
సంస్కారకూన్యపుగ నుండి వోవుటవలన
నేర్చుచుచున్నవి. — అలిక్రమించియున్న
ప్రాకన వర్తనములం దెట్టి మహత్వమున్నను
అవి యింక చేతులకందకుండ నున్నప్పుడు

* ‘హోమో’ అను గ్రీకు పౌరాణికుడు వ్రాసియున్న ‘ఆడెసీ’ యను నితిహాసమునఁ జెప్పఁబడిన
యొక కథాపరిచ్ఛేదమును రాజకుమారి యిచ్చటఁ దడవుచున్నదని పాఠకులు గ్రహింపవలసి యున్నది. ఆ
పురాణకథయందు ‘ఆడెసీయస్’ యను మహావీరుఁ డొకఁడు దుర్గమతుగు సంద్రములనడుచు పెక్కికష్టము
లనుభవించి ఆనెక సాహసము లొనర్చినట్లు వివరింపఁ బడినది.

అరఁడు మహామోహ జలముగఁ బొందుచుండు ‘పైరెమ’లనఁబడు రాకాసికుందరుల హాస్యములనుండి
రప్పించుకొనుటకయి ముందగనే తన పరిణమలందరికి పైరెమల గానమహత్వము వివరానుభవ జెల్లెలను దట్టముగ
పైదమును దట్టి తన పరిణమలచేత యోడయందలి యొక తెరచాపకొయ్యను లేపుఁ దాఁగట్టించుకొనెనట.
పైరెమల కతి సమాపముగ తన యోడ పోవలసియుండును గావునను తనకు వారి గానమహత్వమున లేపుక
పెట్టులెత్తి వారిచేతఁబడి హతమైపోవుట నిశ్చయమని తెలిసియుండుటచేతను ఇంక ‘విహే’ మాతఁడు ప్రదర్శించి
యుండనని గ్రీకు పౌరాణికు లభివర్ణించుటయే గాక పాశ్చాత్యులు సహిత మొక యక్కఱకు వచ్చుచున్నట్లు
దడవుచుండురని గ్రహింపవలయు.

వానికే దుఃఖించుటకంటె వెంగలితన మింకొకటి యుండదు. అనంతమగు కాలవాచాని సాగుచుండుట నృప్తికి సహజసిద్ధముగు స్వభావముగుటచేత మనమెల్లప్పుడును వర్తమానమున—భావికాలమున నొప్పుత్యమునుపొంద నూహింపవలయును గాని గతజలసేతుబంధసము సేయుచుఁ గూర్చుండరాదు. ఇంతకును కాలచక్రము సంతతపరివర్తన కలముగుచు నడచుచుండుట మనుజుఁడీ భూమిపై నుడయించినప్పటినుండియు జరుగుచునేయున్నది. ప్రపంచపరిణామతత్వ మెప్పు డీవిధముగనే యున్నది. క్రొత్తవంతయు ప్రాతరోతయు నగుట ప్రపంచతత్వమునందే యున్నది. —ఇట్లునుచుండినంత మాత్రమున న్యతః సిద్ధముగఁ జేవయు ఘనతయునున్న పూర్వవైఖరులకు గాని, పూర్వశాసనములకు గాని నిర్దిష్టమిత్తముగ నధఃకరించుచు నడ్డుదగులు దాననుగాను. ఇప్పుడు మన మయః పాపాణములుగఁడలించు కొన్ని పురాతన శాసనములు తుదకు మనకవి సువర్ణవికారములుగ నే దోచి యానందమొనగూర్చునచ్చును. అట్టివానితో నాకెట్టి తగవును లేదు. కావున ప్రస్తుత మీస్థితియందు మాత్రము మనము గతమును 'గతమేగతమే' అనియే భావింపవలసియున్నది. ఈజగముత్పాదించఁబడుటకుముందు పోయిన కల్పాంతకాలమున పురాణములయం దభివర్ణింపఁబడిన మహాప్రళయమునలెనే స్త్రీజాతికేఁ జెల్లిన పూర్వ సంఘటనములన్నియు నిర్వికేషముగ నశించినవనియే మన మూ

హించి మఱల నిచ్చట మనవైన పునఃసృష్టియందు మనకలవడియున్న ప్రభయఁ, బ్రజ్ఞయఁ, సపాధారణ తేజమును పూర్ణముగ నుపయోగమునకుఁ దెచ్చుకొని మనమిచ్చట జగద్భద్రుడను సంధాయినులమై యుటిమని సర్వదా జ్ఞప్తియం దుంచుకొనవలయు."

ఆమె నానై పునకుఁదిరిగి—“మీదేశపు గీతమేదైన నీకురాదా? — గడచినవానికే ప్రలాపించునట్టివిగాక రాజోపు నానందవర్ధనము వర్ణించున నెట్టివైననరే! —విందుల గుడుచుచు పూర్వ మేగుప్తదేశవాసులు తామెంతెదినుచున్న నుతుదకుఁ జచ్చువారమే యనిజ్ఞ ప్రియందుంచుకొనుటకు వీనుగుల యాకారముల పెట్టెలలో నుంచుకొని భోజనశాలలో తమకెదుట నుంచుకొను వారట. అట్టి తత్వమున బాడుగీతమైన యెడల నేదియుతలదు."

అప్పుడు మాదేశముననుండగ నేను న్యయముగ రచించియుండిన కొన్ని గీతములు నాకు స్ఫురణకువచ్చెను. వానిని సందర్శించితముగఁ గొంతమార్చి బాలికాయోగ్యమైన స్వరమున నుండవలెనని తిన్ననికంఠమున నాకుఁజేతనై సంతవటకు ప్రయత్న మొనర్చుచు నిట్లు చదివితని.

౧

రాజహంసమ! దక్షిణరాజ్యమునకుఁ బోవుచుంటివోయేమొ నీపోకఁజూడ వేగమరుగుము నానభివేగఁజూచి నేనుచెప్పకుడెల్లను నీవచెప్పుమ.

౨

ఎఱుగుచువుగాడె యుభయుల నిందునందు
కాంతిమంతంబుభూరి విక్రాంతియుతము
చంచలతకాపు దక్షిణజాతిధృవము.

౩

నల్లవడియును నిశ్చలులెల్లవారు
సత్యసంధులు కాదుణ్య సాజమతులు
బ్రతరాహులయందున నాంధ్రజాతి
ప్రాణసఖికిట్లచెప్పు నామాటగాగ.

౪

రాజహంసము ! దక్షిణరాజ్యముసకు
నీవుబోయెదనీతి నేబోవునవల
శీఘ్రముగఁబోయి వ్రాలనే దెలివిజూడ—
వ్రాలినంతనే నల్పనే ప్రణయఘోష.

౫

రెండులక్షలుగలవు నాప్రేమఁజూప
పదములవియన్ని వల్లించిచదువుదాన
నేనుచెప్పిన నీవు వర్ణింపగలవె
నీవుపలుకంగ నేర్తువే నావిధాన

౬

నీనయేవయియొండిన నిశ్చయముగ.
ఆమె హృదయంపుఁజేరువ హత్తికొనగ
ప్రణయఘోషను సఖి నావనమచేసి
దివ్యగాసంబుహృదయాన దీయగలను.

౭

ప్రాణధారణపాతువా ప్రణయమున్న
ఆమె కి యుదాసీనత కేమిగలదో

ఎఱుగకుంటినియిన్నాల్లు ఎఱుగినేర్తు
వేని వేవేగఁజెప్పు నాకెఱుగఁబడఁగ.

౮

అల్పభోగ్యంబుజీవిత మరసిచూడ
ప్రణయమున్నను బహుదీర్ఘ భావమరయ
ఆమె నాయదియొకట్ల యాడు మీపు
నీచువెనువెంటవత్తు నే నిశ్చయముగ

నే నీ గీతములఁ జదువుచుండగ నచ్చటి
స్త్రీ లండలు వింత వైఖరుల నొండొరుల
నవలోకించుకొనుచు వి నా శ కాలమున
సముద్రతీరమున బాసవిధి నొనర్చి కేస
లాడుచు చావునకు సిద్ధముగనున్న యాద
వులవైఖరి పెద్దకన్నులతో దీర్ఘముగ
నువలక్షించుచు పరులమొగములఁ జెట్టుకొని
నవ్వునట్లు తమలోదాము నవ్వుకొనుచు
తామేమి యొనర్చుచుండిరో దెలియని వైఖరి
నుండి బోయిరి. * అప్పుడు నాకంతము
తప్పక నన్నును నావేసమునుగూడ వంచించు
చుండెనని నాకుఁ దోచెను.

ఆ రాజకుమారి మిగుల నపహాససుందర
ముగ నన్నుఁజూచి—“అహా ! నీ వెఱుగు
దువో లేదో ! గండుకొయిల గులాబికన్యను
తనదెన కాకర్నింఁగ గోరి యుత్కంఠమున
గాన మొనర్చునని పారసీకకవు లొక చమ
త్కారముఁ జెప్పుకొందురు. నీవట్టి కోయిల
వయి ఈ విధముగ గానమొనర్చినను ఏ
గులాబియు నీయందు సఖ్యము వాటింపదని

* I ceased, and all the ladies, each at each
Stared with great eyes and laughed with alien lips
And knew not what they meant.

మిస్ శ్రీ రంజని
(సినిమానటి)

వి చిత్ర సౌధములు

నేను నిశ్చయముగఁ జెప్పఁగలను. ఇది కర్ణ కఠోరముగ రాబందులయులిపువలె నుండుట చేత నీవు తప్పక నట్టి పిట్టలకు సహోదరి వనిపించుకొందువు. — ఇంక నీ గీతమున్న దే అది నట్టి ప్రణయోన్మాదమునఁ జెప్పఁబడిన శృంగారాత్మకమైన రచన — దీనికిని మన భాషయందలి కవుల శృంగారరసావస్థార ములకును ఏమైన భేదమున్నదా? — కావున నో మిత్రమ! నా కట్టి పద్యములన్న చెప్ప వలదా, పరమాసహ్యము. అవి మనము మన బంధుగులయిండ్ల * సైరంధ్రీవృత్తుల నవలంబించి యజ్ఞాలవాసముల నున్నకాల మును జ్ఞప్తికిఁ జెచ్చును. పురుషులఁబోలు వంచకులుండరు. ఎక్కడనో ఏదేశములందో సంతతకళ్యాణప్రదముగ రాజ్యమాస్వప్తి యాంగనలై యుండు సదృష్టముగల యున్నతె బాలిసంభవలకుఁ బొసంగియుండునేమొకాని తదితర సామాన్యస్త్రీలందఱును ఒకళ్లు చెమ ర్చునట్లు నిశ్చష్టముగ — నీచతరప్రకార ముగ నొరులకన్నులనన్నుల నుదరపోషణ మొనర్చుకొనుటయే జరిగిపోవుచున్నది. పురు షుల కింత లాఘవముగ — ఇంత మానధన విహీనముగ నాడుబాలి యుండుటచేతనే మన మీ మహిళామహోద్యమతత్వమున బద్ధకంకణలమైయుండుట సంభవించినది.

“ఎవరో సంపన్నాంధలగు తొందఱు కాంతలకుగాక విద్యాగంధశూన్యలగు నాడు వాండ్రందఱకుఁ గడుపు బ్రోచికొనుటకు తాల్గుత్తుటమొదలు చందనములు రాయు వటకుగల యెల్లబండపనులును చిన్న పనులును వంశపారంపర్యముగ నుండిపోవుచున్నవి. నిర క్షరాస్యలయ్యు సర్వలక్షణ సంపన్నలమని, సంపన్నగుణాభిరామలమని విట్టవీగు నాడు వాండ్రు కట్టి, తొడిగి, పూయుటయే జీవిత పరమావధిగ దలంచుచు నెల్లకాలము తినుట త్రాగుట నిద్రపోవుటయే పనులుగ నుండిపో వుదురు. లేనివారు అట్లుదోముకొనుచునో, పిడుక లమ్ముకొనుచునో, రాజమార్గముల తాళ్లుగొట్టుకొనుచునో కాయకష్టముననుండి పోవుదురు. ఇంక సాధారణగృహములనుండు కాంతలు వంటచేయుటయో, హారములు గ్రుచ్చుటయో పుల్లెలు ముడుచుటయో, నలుగునూరుటయో, కలపంబులు గూర్చు టయో పనులుగఁ జేసికొనుచు వంటయు దేహాలంకరణమును జీవితపర మా వధిగఁ దలపోయుచునుండుట జరుగుచున్నది.

“వంటయిండ్లకై పడుకట్టిండ్లకై బ్రదుకు టంత యేహ్యము? మననాలుక లెట్లుత్రిప్పిన మనయొడ క్లేమిగోరిన అవి చేసికొనుచు నుండిపోవుటయే మనజీవితములకుఁ బరమ

* పాండవ మహిషికి విరాటనగరమున నున్నకాలమునందును సుధేష్ఠికులతోడి బాంధవ్యమున్నది.

క. ఏ కమ్మహానుభావుల
మేనల్లుడ వార లార్య మిత్రులు శత్రు
వ్వా నాయక గర్వతపా
భానులు బంధుహిత కార్యపరతంత్రాత్ముల.

అని యుల్లిదండ్రు ‘బృహన్నల’తోఁ బాండవులగుర్చి పలుకుచున్నాడు.

ప్రయోజనమా? చదువులఁగాని, ఉన్నతపుఁ
తేలిలనికాని, ఉదాత్త తత్వములనికాని మన
జీవితముల ననుభవమునకుఁ జెచ్చుకొనఁ
జాలనియెడల మన మేమితిన్నను, ఏమితిడిగి
నను, ఏమి యూహించుచున్నను ప్రాణముల
తోడి 'వీనుగుల'వలె సంచరింతుమని భావింప
వలయునుగాదా?

“అట్టి యుదాత్తదిత్తమునఁ బ్రకాశించు
వారిపు డెందలున్నారు? — మనకవుల
శృంగారకల్పనల నిట్టియాఁడు దొక్కతెయైన
నున్నదా? గతానుగతికముగ నపారపు
లక్షణము లాదర్శముగ నుంచుకొని తుచ్చ
శృంగారభోరిణులనుండు ముఱికి నంతయు
సంగంధమని దట్టముగ పట్టించుటయే జరుగు
చున్నది. ఆ క స్మిక కా మో న్మాదములు,
విరహతాపములు, శీతలోప చారములు,
చంద్రాద్యపాలంధనములు — ఇట్టివన్నియు
మనకవులు శాస్త్రోక్తముగ సంగుటించుటయే
జరుగుచున్నది. ఇట్టి పాశుప్రబంధములఁ
జూడ నాకు వానిపై నిష్పృతైట్టవలయు నంత
మహామర్ష ముల్పేన్నమగుచుండును. మన
భాషయం దిట్టి తుచ్చకావ్యము లెన్నియు
న్నవో, ఉన్నతాదర్శభోధకములు, నుదా
త్తరస్వానితములునగు సుత్తమకావ్యములు
గూడ నన్నియున్నవి.

క. మానంబెతోడవు సతులకు

మానమెప్రాణాధికంబు మాన మఖిలన

న్మానములకు మూలంబగు

మానరహితమైవబ్రదుకు మానినికేలా.

అను సుత్తమభావములు సహితము ధీరో

దాల్చితిల్లుగ నభివర్ణింపబడిన కొందఱు
నాయకలకున్నవి. అయినను పురుషస్వప్న
ములగు నిట్టికావ్యములతో పురుషులు రేపిని
బుద్ధులను బోనిచ్చుకొనకుండ పూర్తిగఁ
బ్రదర్శింపుచునే యున్నారు. అమ్మవారికి
బలియిచ్చుట కలంకరింపఁబడు గొఱ్ఱలవలె
వారు లేమనాయకల కాకర్షణీయమైన వేస
ములువేసి నిష్కరుణముగ వారియాత్మలను
'హత్య' యొనర్చునంత పనులఁ జేయుచునే
యుందురు. ఇట్టి యుదాత్తనాయకలఁ తెలిసి
చునప్పుడుకూడ పురుషహృదయము లెంత
నీచముగఁ బోవుచుండునో చూడుడు! తనపై
నలుకవహించి 'కోపగృహము'న నున్న
నాయి! నుద్దేశించి —

చ. మన మరయందలంచి యొక

మార్గము వన్నితో నవ్వుటాలకో

నను వెఱపించెదో యకట!

నాయెడ నిక్కము తప్పుగిల్లెనో

వనజదళాయతాక్షి! పగ

వాడనె నన్నిటు లేలచూడ నొ

క్కనిముసమైన నీవు దయఁ

గన్లొనకుండిన నిల్వినేర్తునే.

అని నాయకుడు ప్రలాపించుచున్నాఁడు.

చ. మనముల మాటలం గ్రియల

మన్నన లీ నొకనాడు నట్టికా

మినులకు గౌరవంబుమెఱి

మెచ్చులకై పచరింతుఁగాని; పా

యనియనురక్తి నీయెడల

యగ్గలమై కనుపట్టునాకు నీ

పనిచిన పంపునేయుటయ

ప్రాభవమాటది నీవెటుంగవే.

ఈ కపటవిషయము లెందుకు? స్త్రీలగై వన మొనర్చుకొనుటకే కద! ఈ బ్రతిమాలు టుందుకు? స్త్రీల పాదాకాంతల నొనర్చు కొనుటకే కద! ఈ కావ్యమునఁ బురుషుడు తననాయక 'కర్మిలిమొక్కుచు' కార్యసాధన మొనర్చుకొనుచున్నాడు.

చ. నను భవదీయదానుని మ

నంబున నెయ్యపుఁగిన్కఁబూనితా
చినయది నాకు మన్ననయ,

చెల్వగునీపదవల్లవంబు మ
త్తువులకాగ్రకంటకవి

తానము దాకిన నొచ్చునంచు నే
ననియెద నల్కమానవుగ
దా యికనైన నరాశకుంతలా.

పురుషు లిట్లు మొక్కుటయు వారిచేదాపులఁ దినుటయు మఱల వారిచే మొక్కించుకొను టకును వారిని మఱింత భంగపెట్టుటకును అగుదున్నది కాదా? 'ఈ నయగారపుంబ్రయ ము లీపన లీమొగమిచ్చమాట'లివి పురుషుల కెల్లదేశములఁ దమ శృంగారనిర్వహణమున కక్కఱకు వచ్చుచునేయున్నవి.

"అందును మనదేశకవులు ఆదుదాని బ్రదుకెంత నరకమైయున్నను అదంతయు భూమిపై నవతరించిన స్వర్ణమాయని మనకుఁ దోచున ట్లభివర్ణింపగలరు.

"పాపము! నాయొద్ద నొక పరిచారిక యుండెడిది. ఆమె శృంగారరచనముల రసక

జనమనోరంజనములఁజేసియున్న యొక కవిని బ్రేమించి వాని నొక లోకోత్తరచరిత్రు నిగా — అప్రమేయగుణపుఁజ్ఞునిగా భావించుచు, ఆతనికై మనుజులువదని యుమ్మలి కలువడి అడలియడలి దేహమును శుష్కి భూత మొనర్చుకొని తుద కాదురాత్మునిచేత పరిత్యక్తయై చనిపోయెను. ఇహలోకమున ఉత్తమోత్తమమగు ప్రణయమున ఆమెకు దుర్లభమైయుండిన మనఃశాంతి నేకు పర లోకమునందైన నీశ్వరకటాక్షమున నామెకు లభింపకుండ నుండవని భావించుచున్నాను.

"కాని యీకవిత్వ మనునది మహాశక్తి మంతమగు దివ్యసాధనము. నేనుగూడ నొక వృదు మనస్త్రీజాతియందుఁ గావలసియున్న భావికార్యసంఘటనముల నూహించుచుఁ దేజోవంతముగ నాయంతరాళమున మెఱయు చున్న స్వతంత్రభావములను శాశ్వతముగఁ గవితయందుండిపోవున ట్లునర్పితిని.

"క వి ర మ ను జల స్వాతంత్ర్యప్రియత్వ మును, జ్ఞానోపార్జనమును, ఉన్నతభావవ్యాప్తియు నుగ్గడించుటకు వినియోగింపఁబడ వలయుగాని తుచ్ఛముగు శృంగార లాలనత్వ మును అట్టిదేయగు భోజన ప్రియత్వమును ప్రదర్శించుకొనుట కుపయోగింపరాదని నాయూహ.

"కాని పూర్వకవుల శృంగారరసమున్నదే అది నిశ్చలమైన పవిత్రమైన ప్రేమతత్వము నుగ్గడింపక కేవల దైహికనంజనితమును జంతి సాధారణమునగు కామోదేకము నభివర్ణించునని మీరు గ్రహింపవలెను. శాశ్వ

తముగ మన మిట్లుండవలసిన యావశ్యకత లేదు. మొదట స్త్రీవానికి 'హక్కు'గ మనము తెలిసికొనుచున్న మనయోగ్యతను పురుషులు పూర్ణముగ సంగీకరించిన యెడల మనకా పురుషవాతితో నెట్టితగవు నుంచుకొన వలసిన యవసరముండదు. దాసీజనములపై జేయునట్లు మనపై లేనిపోని పెత్తనములఁ జేసి బాధింపకయు, పసిపిల్లల నాడించునట్లు మనల బుజ్జగించుచు గారాబములఁ జూప కయు, మనశీయవలసిన శౌరవమును పురు షుఁడు మనయందు బూపించువఱకు మన మీమహిళామహోద్యమ మొక బహువ్రత ముగ నూహింపవలసియున్నది.

“అట్టి సకల్ప మొక మిథ్యామనోరథ మని మీ మనస్సులం దేమాత్రమున్నను మీరీ యుద్యమమున కృతార్థత్వమును పొందఁజాలరు.

“— మీకుఁ దెలియఁజెప్పట కీమా త్రము చాలునని నాయూహ. ఇప్పు డీక వ్యర్థముగ కాలహరిణ మొనర్చుచునుండి పోవుటందులకు ?” అని నావంకఁజూచి

“మీదేశ స్త్రీలవైఖరులను, వారి ప్రకృతులను ఉన్నదున్నట్లు తెలియఁజేయఁ

గల యెట్టిగీతమును నీకు రాకనేయున్నదా?” అని పలికెను.

ఇట్లని తాను గోరినగీతి నేదైన గీతము నేను వినుపింతువన్న యూహను బ్రకటించుచు లేజవ్వంతములగు నేత్రముల నన్నడిగెను. నేనును అట్టిగీతి గీతముల నేవైనఁ బాడుద మని నాతలను తించుకొనుచుండగ కృష్ణవర్మ మితిమీరి దాహశాంతి * చేయుటచేతనో— లేక అదేదైన చమత్కారముగ నూహిం చెనో యేమోగాని—అదువాండ్ర కర్ణ ములకు వివహంపుగాని గైగమ్మ * ను గూర్చియు వెంకమ్మను గూర్చియు—

‘నే నెరక్కపోయ్యెల్లని గైగమ్మా!’ అని తేనెపెరవలెనుండు గేయముల నుత్సాహ ముగఁ బాడ నారంభించెను. తెగఁద్రాగి యెడలు తెలియకుండ ప్రలాపించు వాని జహ్వ నెవ్వరాపఁగలరు ?

‘వలదు వల’దను సర్థముతో పార్థసారథి యారని కెన్నికనుసంజ్ఞలఁ జేయుచు, తల నాడించుచు, సదల్ప నూహించుచున్నను ఆత డింకను తస్మయ త్వమును బొందియున్న వానివలె నొక్కటే ధోరణిని బాడుచు పోవు చుండెను.

* దాహశాంతి — రుదిరాశాప మొనర్చియుండెనని రాజకుమారుని భావము.

* ఇది నే దాండ్రదేశమునఁ బ్రతియుంటును ఒక్కటికొదగఁ బాడి జేయుబడుచున్న ‘గైగమ్మపాట’యొ ‘వెంకపాట’ను గావని పాఠకు లూహింపవలెను. ఒకచో నెవ్వరైన వట్లు శంకించినను ఆదియొకవిధమైన ‘వివక్షానిజము’ — అనఁగ కాలమునకు విరుద్ధమగు నొకరితి రచనముగ — కామేశ్వరమ్మ గారితేతఁ తెన్ను బడి యుండవచ్చునని భావింపవలసినదిగ నేను పాఠకులఁగోరికొనుచున్నాను. ఇట్టిగీతి సంఘటనముల ‘మీగ్స్ పి యర్’ వంటి పుస్తకవికాసఁ జాలఁజేసి యుండెనని విజ్ఞ లెఱింగియే యుండుదురు.

—మనోరమ.

అప్పు డారాజకుమారి యతనిని మిగుల
రూక్షముగ నవలోకించుచు 'ఊరకుండుము.'
అని యనుచుండగనే నే నాగ్రహవేశమున—

“ఊరకుండువయ్యా?” అని కృష్ణవర్మ
నదలించుచు ప్రేమతోఁ గోపముతో నా
యెడలు మండుకొనిపోవుచుండగ నాతని
వక్షస్థలమున నొకటి గొట్టితిని.

అతఁడు తనపాటలను గట్టిపెట్టుచు
నివ్వెఱపాటుతో నన్నుదిలకించుచు నుండి
పోయెను.

అప్పు డాకస్మికముగ నేలమట్టమునకు
బాడుచేయఁ బడుచున్న మహావగరమునందు
వలె నా మహిళా సంఘమునం దెంత గందర
గోళమైన నుదయించెను. పూర్వకాలమున
తల్లికోట యుద్ధనమయనున హాయిగనుండి
గుండియలపైఁ జేయిడి నిద్ర పోవుచున్న
విజయనగరముపై తురుష్కు లొక్కసారిగ
నాక్రమించినప్పుడైన సంతతిభ్రత్యముగు నార్త
నాద ముదయించియుండెనని నేను భావింపఁ
జాలను.

అప్పుడు మాలతి మిగుల సంక్షోభమున
నడచిపోవు కన్నులతో—“పాటిపాంశ. ఇంక
నున్నయెడల చావు నిశ్చయము. వేగమే
పాటిపాంశు.”—అని మమ్ములఁ దొందర
పెట్టఁజొచ్చెను.

తన మహిళాసంఘమున సంతతికలకల
ముదయించినను ఆరాజకుమారి మిగుల సిఠి
చి త్తయై నిష్క్రంపభైర్యమున మెఱయు
మహాద్రవరై—

“గుఱ్ఱముల నాయత్తముసేయుఁడు. మన
విద్యాలయమునకు వెడలిపోవుదము.” —
అని తన నెచ్చెలుల కాజ్ఞాపించెను.

అప్పుడు మధుకోశమున కేమైఁతగిలిన
యెడల నలుదిక్కులకునుపాటిపోవు మధు
మక్షికములవలె నాబాలికాసంఘముఁతయు
గుఢారమునుండి నానాముఖముల చెదరి
పోయెను.

ఒక్క-క్షణమునం దా గుఢారమున
నేనొక్కడను పార్శ్వసాధితో నుండిపోయితిని.
నన్నునేను తిట్టుకొనుచు, కృష్ణవర్మను శపిం
చుచు—అకస్మికముగ పలాయితమైపోయిన
నా మనోరథములవలెనే నారాజకుమారి—
నా మనోహరిణియు, తదితర స్త్రీజనమును
నన్నువీడి యావలకు వెడలిపోవు సవ్యదులు
నాకర్ణరంధ్రములఁ బడుచుండెను. ఆవల
నున్న వంతెనపై పలాయితమై పోవుచున్న
స్త్రీల గుఱ్ఱపుడక్కలు మిగుల గందరగోళ
ముగ వినుపించుచుండెను.

అప్పు డాకస్మికముగ—

“రాజకుమారి! అయ్యో మనరాజ
కుమారి! — ఏటబడిపోయినది. — మన
నాయకురాలు. హా! హా!” యను హాహా
కారములు నాశ్రవణపుటములఁ బడెను.
ఆమె యాగ్రహవేశమున నానిశానమయ
మున స్వారి యొసర్చుచు—తానెక్కియున్న
గుఱ్ఱము కాలుబారి పోవుటచేఁ గావలయు
నశ్వరోహయై యుండియు ఆయెటి నట్ట
నడుమఁ బడిపోయెను.

గృహలక్ష్మి

ఒక్కొక్కనత్సరపు పండ్లెంచునందికలు కలిసి బైందుచేసిన ఏనుగువత్సరములకు ఏనుగు పంపుటములు, కాలికోబైందు, గ్రంథభాండాగారములకు అలంకారములు. ఒక్కొక్కనంపుటము కొద్దికాపీలుమాత్రమే యున్నవి కావున త్వరపడి ఆర్జరు చేయవలెను. ఆలసించిన దొరకనేరవు. తిరిగి అచ్చువడనేరవు.

వెల పంపుటము ఒక్కటికి రు. 6—0—0 మాత్రము

రై త్వపార్వలుగా తెప్పించుకొనుట మంచిది.

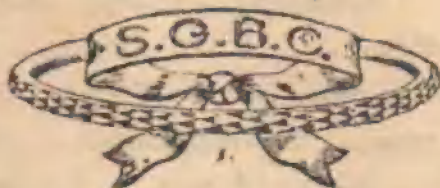
గృహలక్ష్మికార్యాలయము

రోడ్డువాక్కు నెంబరు 752, ఎగ్మూరు, మదరాసు.

నయింటిఫిక్

బంగారు ఆభరణములు

హైకోర్టుజడ్జీలు, ప్రభుత్వమంత్రులు, కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంట్లు, శాసనసభ్యులు మొదలగు గొప్పవారిచే ప్రశంసించబడి, ఈ కంపెనీ గవర్నమెంటులో రిజిస్టరు చేయబడినది. పూర్తి కేటలాగు ఉచితము.

ది నైంటిఫిక్

గోల్డుబాంగిల్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్

క్రాంది:—104, వైవాళిబాదు రోడ్డు,

హైదరాబాద్:—48, బైరాగిమకం వీధి, మద్రాసు.

ఒడలు నిగనిగ లాడుటకు

సుప్రసిద్ధమైన

కేరళ నబ్బులు

ఉపయోగింపుకు.

విల్లింగ్డన్, చందన, వేస, మల్లె

మొదలైనవి.

కేరళ సోప్ ఇన్స్టిట్యూట్

కలికత్.

నూతన భారతీయ గృహలక్ష్మి

చదువుల రామచంద్రయ్యగారు

(అనువాదకుడు)

ఇన్స్టిట్యూట్ ప్రెస్, కోశాల యిందలి కార్యశాలములు

ముదితర్ మున్కొనివచ్చి భావిగృహాల
 క్షుద్ధర్ గాగ సన్మార్గమై,
 యుజ శ్రీ భారతమాత హృత్పీఠాలను
 ధ్యంబైన ధీర్జిత్రుణ్ణి,
 విదిరంబయ్యె సహోదరీ! కనుము
 ఇన్స్టిట్యూట్ ప్రెస్ విద్యాలయం
 బదనయ్యెక్ చమకమ్మ! రెమ్మచటి కా
 మ్యాగ్నెటులక్ బొందగక్.

[పోయిన జాలయి మాపపు 'గృహలక్ష్మి'యం
 దనువందించిన "గృహలక్ష్మి : నియమిత జీవములు"
 అను వ్యాసము 'గృహలక్ష్మి' పాఠకుల కెక్కువ
 అక్కరను గల్గించిన దని తలంచుచున్నాను. కారణమే
 మన వ్యాసమును జదివినతరువాత చాలమంది, ఆంధ్ర
 సోదరీమణులుకుగూడ తగిన శ్రీయుత రత్నతాతాగారి
 విద్యాలయములవంటి సంస్థలనుగురించి తెలుప
 జేయుచు, వ్యాసకర్తవ్యము, గృహలక్ష్మి కార్యాలయ
 మునకునుగూడ వ్రాసియుండిరి. అందుచేత ముమ్మ
 వ్రాసిన సంస్థను బోధించియును, దానికన్న నన్నివిధం
 బుల విన్నయినదగినదియును నగు ఇన్స్టిట్యూట్ ప్రెస్
 కాలనుగురించి వ్రాయు నుద్దేశించితిని. ఈ సంస్థయందు
 యే యువతీమణియైనను ప్రవేశపరీక్షయం దుత్తీర్ణు
 రాలయ్యెనేని చేర్చుకొనబడును. ఆమె ఏ మతస్థురై
 నను, వికాల భారతదేశమునం దెవటున్ననుగూడ
 యీ కళాశాలను ప్రవేశింపవచ్చును. ఐనను, యీ
 క్రిందివ్యాసమున వివరించియున్న కారణములచే యీ

విద్యాలయమున ప్రవేశింప ప్రయత్నించిన ప్రతి
 యువతీనినీ చోటుకొరకపోవచ్చును; గాని ముందే
 తగురీతి ప్రయత్నించుచో విఫలులుగారని నా తలంపు.
 విద్యాలయమునుగురించిన వివరములు, Directress,
 No. 1, Sikandra Road, New Delhi వారికి వ్రాసిన
 బడయవచ్చును.]

అల్పకాలముననే ఇన్స్టిట్యూట్ ప్రెస్ విద్యార్థిని
 చూపబడవలయునను నిపుణత్వమునకును ఆదర్శపాఠ్య
 నుయి యిందును. మాడు సంవత్సరములక్రింద
 తొమ్మిదగుదు విద్యార్థినులచే ప్రారంభింపబడిన
 యీ సంస్థ భారతీయ మహిళా విద్యార్థివృద్ధిక్
 యొక్క పాటుపడ నున్నది. ఏలయున, ఈ కళాశాల
 భారతీయ స్త్రీవిద్యా సమస్య పరిష్కారమునకు
 పొందూ నుండవలచేతనే గావించబడిన ముఖ్యమగు
 నొక మార్గమైయున్నది. చాదు తమ్ము తా ముద్ధరించు
 కొన జాలరను సవాలున (ఆక్షేపణకు) కియ్యది
 పరియగు సమాధానమై యున్నది.

తెలూను కళాశాలయందు బహుమానముల బంతు
 తటి, వంగదేశ విద్యార్థికారి (Director of Public
 Instruction) భారత నారీమణులు తమ్ము తాముద్ధ
 రించుకొనకాలమిహ్వరని యాక్షేపించి తమ విద్యా
 విషయమున తెల్వితో చురుకుతో శ్రద్ధగైకొనుదని
 ప్రబోధము జేసెను. అంతట ఈ విషయముపెడ అఖిల
 భారత మహిళాసభ ఆర్యేంద్రశ్రద్ధగైకొని 1927 వ
 సంవత్సరమున పునఃసంగరమున విద్యాసంస్కార

విషయముల బర్పింపగూడిన సభయందు, ఈ కార్యక్రమమునకు గావలసిన ధర్మావోహమునకు రెండవ సభ థిల్లీ నగరమున సమావేశముగావించవలయునని తీర్మానించిరి.

ఆరంభము :—

ఇర్విను ప్రభిష్ట ఆధ్యక్షత్వక్రింద శ్రీమతి కెరిడూకాజి గౌరవ కార్యదర్శిగా ఆఖిలభారత మహిళా విద్యా విధాననిధిసంఘ మేర్పడినది. వెనువెంటనే హిందూ దేశమునందన్నిభాగములందును గల విద్యాప్రవీణులను ఒకసంఘముగా నేర్పాటు చేయబడియెను. ఈ సంఘము చాలకాలము సమావేశము జరిపి గృహ నిర్వహణకాత్రము, విద్యాప్రచారపద్ధతులు, మానసిక కాత్రము వీనిని జడవుటకును, వానియందు నూతన విషయములు గనిపెట్టుటకును ఒక మహిళావిద్యాలయ నిర్మాణ మావశ్యకమును నూతనతో నొక ప్రణాళికను వెలువరించిరి. ఇర్వినును ఇర్విను ప్రభిష్టకాకాల 1932 వ సంవత్సరమున వసంబరమాసమునందు ప్రారంభించ బడియెను.

ఈ విద్యాలయారంభమునండియు తన యాధిపత్యమున బరుగుచున్న, మిసర్స్ హున్నా సెన్ యను వామె యాహ్వానముపై నీ కళాశాలను జూచుటకై వెల్లివచ్చుచు దాని క్రమాభివృద్ధిని గమనింప వలయును. మరద్రవ్యవశమున వా యధికారిణి జబ్బుగనుండుటచే యామె సహాయాధికారిణితో నవుడు విద్యాలయ మంతయు జాత్రీ మార్చిసి, విద్యాలయము స్థిరముగ నుండదగిన భవన నిర్మాణ మింకను సాగుచుండుటచే యీ కళాశాలను దీనికిసంబంధించిన భోజనవసతియును (Hostel) నెం. 1 సికంద్రీకోడ్డు, న్యూడెల్లీ (No. 1, Sikandri Road, New Delhi) యందు ప్రస్తుతము జరుపబడుచున్నది.

వనపాలనావశ్యకత:—

ఈ స్థలము క్రమక్రమముగా వృద్ధియగుచున్న

యీ విద్యాలయవావశ్యకతలకు చాలుటలేదు. వీరిది మండికంటె యొక్కత వారికి చోటు చాలనందున యీ సంవత్సరము చాలమంది యభ్యర్థినులను నిరాశ రింపవలసివచ్చెను.

ఈ కట్టడమునకు చుట్టును ప్రహరియును, దాని లోపల క్రమముగ తీర్చిబడియున్న యుద్ధావవాటి కలుసు గలవు. ఈ వనవాటికల యభివృద్ధికి విద్యాధినులే తగ్గకదగ్గ గైకొనుచున్నాగు. ఈ విద్యాలయ కార్యక్రమమునందు వనపాలన ముఖ్యముగ విషయ మనియు, మెక్కల మతోహారముగా రెంచుటయందు విద్యార్థిను లతికదగ్గకొందురనియు వాట చెలియ వచ్చెను.

స్థలము చాలకున్నందున వరండాలయందును, భోజనముజేయుచోటునందుగూడ తరగతులు పెట్టుకొనబడుచున్నను, అచటి గడలన్నియు, పెద్దపై నిర్మలవాడు పూరితములై యున్నవి. ప్రస్తుత మీ విద్యాలయమున ద్వివిధ విద్యావిధానములు గలవు:—

ఉపాధ్యాయుల శిక్షణ (Training course) యాదు సంవత్సరములు; గృహవిద్యాశిక్షణ, రెండు సంవత్సరములు గలవు. ఒకసంవత్సరముననే ముగియు గృహవిద్యాశిక్షణ విధానముగూడ గలదు. కావున విడు తరగతుల నియమితస్థలమున జరుపవలసియున్నది.

విప్రులమగు విద్యావిధానము:—

భారత యువకుల కత్యంతావశ్యకములైన విషయ మలయెడ ప్రత్యేకముగ క్రద్ధవహించి, విప్రులమగు ఆమక్రమణిక తయారుచేయబడినది. స్త్రీలను సకల విద్యాప్రవీణులగు, పండితులుగనుగా జేయుట వారి యుద్దేశ్యముగాదు; కాని చక్కని గృహశిక్షణ మొనరుట ఉపాధ్యాయత్వమునందు ప్రవీణులు జేయుట వారి ముఖ్యాగ్రయములు. ఈ విద్యావిధాన మనకు జీగ్యుకొనబడు యువకులు ప్రవేశ పరీక్ష గాని (Matriculation) దానికి సమానమగు మరియే యితర పరీక్షయందుగాని ఉత్తీర్ణులై యుండవలయును.

నూతన భారతీయ గృహలక్ష్మి

గృహశిక్షణ తరగతియందు మనోశాస్త్రము (Psychology) పరిపాకవా పద్ధతులు (Civics) జీవ శాస్త్రము (Biology) ఆహారపదార్థ విజ్ఞానము (Dietics) ఆరోగ్యశాస్త్రము (Hygiene) వీనియందు కొద్దిగ ప్రవేశమును, ప్రథమ చికిత్సయందును (First Aid) శిశుపాలనాది గృహసంరక్షణ బట్టపని పాక శాస్త్రము వస్త్రముల శుభ్రపరిచుట (Laundry) వనపాలనము మొదలగు వానియందు బెక్కువగను చేర్చబడును.

ఈ పాఠ్యము వృద్ధికొరకై జరుపువారు వీని నన్నిటిని నేర్చుకొనవలసినరీతిగా, రసాయన శాస్త్రము (Chemistry) భౌతికశాస్త్రము (Physics) జీవశాస్త్రము వీనినిగురించి యెక్కువగ జరుపవలసి యుండును. కడపటి సంవత్సరమున (Final year) చిత్ర విద్యతోధనా పద్ధతులు, మాత్రములేగాక గృహ సంబంధములగు విషయములు నేర్పుట నుండలి ప్రముఖత బడయవలయును.

ఈ విద్యా విధానమున సిద్ధాంతములేగాక, (Theoretical) అభ్యాసమును (Practical) పరిశోధన కాలయందును (Laboratory) పనులను చేయవలసి యుండును. తరువాత నేను పాఠశాలలో జూదినపు నుండలి యువకులు శబ్దలతోడను, తదితర పాత్రలతోడను ఎంతనునాయాసముగా బనిచేయుచుండినో, యావిధమునకే ఆ చిన్న పరిశోధనాలయమున గూడ ఔరములతో (Alkalis) ద్రావకములతో (Acids) వారు పనిచేయుచుండిరి, వారు తాము పాఠముల జేయ నియమింపబడిన కాలములలో తయారుజేసిన డోరు గాములతో, చట్నీలతో పెక్కు ఫలహారములతో నిండిన వీరునాయుకటి పాఠశాలయందు జూపిరి.

అభ్యాస సిద్ధమగు శిక్షణ :—

(Practical Training)

గృహమునకు సంబంధించిన వివిధ విషయములను గురించి యూరక తదివి నేర్చుకొన్నంతమాత్రమున

ఆ విద్యాలయమున వారి చదువు సాంకేయగుటలేదు. ఆ విద్యాలయాధికారికి ప్రతివారు నిర్ణీతసమయము లందు ప్రతి పనిని స్వంతముగాచేసి యభ్యసించు విధ మున కార్యక్రమమును చాల నిపుణతతో నేర్పాటు చేసినది. వారి భోజనపనితి గృహకార్యములన్నియు వారే జూచుకొనవలసియుండును. ప్రతిదినము ప్రతి విద్యార్థినికని వేరువేరు కార్యములుండెను.

దీనికొక యుదాహరణము:—ఇరువురు యువకులు ప్రతిదినము అభిరుల నాడరించుటకై నియమింపబడి యుండురు. ఇది వారికి మిగుల యిష్టముగ కార్యము. ఎందుకన అభిరులతోగూడ వెళ్లి ఆ విద్యాలయ మంతయు వారికి జూపింపవలయును. నలుపురు వంట యింటిని, భోజనశాలను జూచుకొనుటకు నియమింప బడుదురు. ఇరువురు వస్త్రముల శుభ్రపరచుటకును, మరి యిరువురు, అనారోగ్యముగ నుండువారికి పాలు పడుటకును నియమింపబడుదురు. ఇవ్విధమున ప్రతి యువతియు, తాను యిల్లాలై యుండునపుడు జేయ వలసియుండు కార్యములవన్నింటిని క్రమముగ జేయు చుండును.

ఈ విద్యాలయమున సంకీర్ణము భరతశాస్త్రము గూడ నేర్పుటకు పూనికొనియున్నది. ఇటీవల శ్రీ పార్వధామల రజతోత్సవ సందర్భమున యీ విద్యాలయ విద్యార్థినులచే నాడబడిన నా నా నాటక ముండలి వృత్తిములు, నటనములు, Recitations ప్రేక్షకులచే మిగుల నానందింపబడినవి.

ఆటపాటలు—సాంఘిక చేననము:—

టెన్నిస్ (Tennis) బాడ్ మింట్టన్ (Badminton) వాలీ బాల్ (Volley Ball) బాస్ కెట్ బాల్ (Basket Ball) మొదలగు ఆటలకు గావలసినన్ని సదుపాయములు గలవు. ఈ విద్యాలయమున మూర్తి ని కేతనము (House of Appolo) గురునికేతనము (House of jupitor) అని రెండుశాఖలగ భాగింప

నిడి, రెంటికీని మధ్య తేగ్గచుగ పంపెములు జరుగుతుండును. ఈవిద్యాలయమున ఈదుటకొక స్నాన వాటికగలదు. అందు పెట్టెనుండి యువకులు ఎంతకాలమున యిది ఆనందింతురు.

ఇందు విద్యార్థిని సమాజ మపుడపుడు పెట్టె విషయములను గురించి చర్చించుచు విద్యాలయమునందలి సాంఘికజీవనమును బలపరచుచున్నది. అపుడే యీ కళాశాల విద్యార్థినులు వక్ష్యర్థమునందు పేరుబొందుతుండుట మిగుల యాకృత్యమును గూర్చుచున్నది. వీరిలో శ్రీమతి మమటాజీ ఖానవాజ్ అను విద్యార్థిని ఢిల్లీనగరమున జరిగిన ఆఖిలభారత వక్ష్యర్థపు పోటీపరీక్షలందు కొన్ని సువర్ణరమూసుండి, ప్రథమ రాణై వెగ్గి బహుమానముల బడసినది.

నిరుపమాన విద్యాలయము

ఒక్కవిషయముననే గాక, పెట్టెవిషయముల వీవిద్యాలయ మద్వితీయమైయున్నది. హిందూపద్ధతుల ననుసరించి, భారతీయజీవితమునకు దగిన కార్యపద్ధతిని నేర్ప నిక్కముగ ప్రయత్నించిన విద్యాలయముల యిందిది యొగగణ్యము. ఇచట నే భావిభారతపాదులు, నిపుణులగు నుపాధ్యాయులు, విశేషులగు మిత్రులు, యోగ్యులగు మారలుగానున్న యేబదిమంది హిందూ మందములు క్షణ బొందుచున్నారు.

భారతవారీమణులు తమభావి విద్యాసమస్తా పరిష్కారకార్యమై ప్రయత్నించు ప్రథమయత్నమే యీవిద్యాలయము. కాశ్మీరమునండి కవ్యానుమారి అగ్రమువరముగల పల్లపాంతవాసులైన హిందుమహమ్మదీయ, పార్శ్వకైస్తవమతములకు చెందిన భారత వారీమణుల కేదాన్నిప్రాయములు లేని యానందవాతావరణమున నొకచో దివను నాడుచు, జదువుచున్న దీ యొక్కవిద్యాలయమునకే || కావున నే నందుండి పెడలునపుడు, ఇర్విను ప్రస్థితకళాలయందు నూతన భారతీయ శ్రీమూర్తి ప్రబలుచున్నదని భావించితిని.

ఒకమాట:—

ఇంత విశాలభారతజీవమున కిట్టి యుత్తమాదర్శకముగు కళాశాల యొక్కటి యొక్కంతమాత్రమున కరవుతీరదు. కావున ప్రతిరాష్ట్రమునం దిట్టి సకల యొక్కటియైన యుండితీరవలయును. ముఖ్యముగ అట్టిసంస్థ లేని లోపము నున యాంధ్రభూమిని గప్పచున్నది. దీనిని గవిపెట్టి ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమువారు తగిన శ్రద్ధవహించి యిట్టి సంస్థలను గూడ నూతనముగ స్థాపించెయో, లేక ప్రకృతిమున్న కళాశాలలం దిట్టి నూతనవిషయములను, ఆంధ్రయువకుల కనుగుణముగా నేర్ప బ్రయత్నించెయో తమ విధానకృత్య మొనరించుకొనవలయును. ఆంధ్రులెల్లరు అందు ముఖ్యముగ మహిళాసంఘము లిట్టి సంస్థల సంస్థాపనకర్తమై విశ్వవిద్యాలయమువారితో సంప్రతించి వారికి నిర్వహించున్నట్లు బాదవలయును. ఆంధ్రులెల్ల రిట్టివానియొక సంఘమాత్రము పేక్షవహించరాదు. తుద కిన్ని సదుపాయములు లేక యుత్తమాదర్శములు మాత్రము దృక్పథమందిడి, యిట్టి సంస్థల స్థాపించి ప్రస్తుతము జరుపుచుండు వారికి తగినవిధమున చేయూత వొసంగవగును. ఆంధ్ర జీవమున కారదానికేరసము, పేవాపదనములు మొదలగు సంస్థ లట్టివి.లవు. కాని సరియగు వాదరణ లేమి యని ఆంధ్రించిన స్థితియందేయున్నవి. ఆంధ్ర సోదరీసోదరు లెల్లరు సంఘసౌభాగ్యము చేక దీప్తియు గోరి యిట్టివానికి వోనాద మొనరింపవలయు ననియే నా ప్రార్థనగూడ.

వనితల్ విద్యల కేర్యరాదనుట పూర్వాచార; మర్యాదగమే
అనుకూలంబని యెంచి చేరుట వృథా
వ్యాపారహా; భావికీ
వనయంబెల్ల సుఖంబులకా బడయగా
పాటించు సద్విద్యయే
వనితాలోకము గురైతింగి మునుముకా
వర్ణిలు నంచెంచెకా.

శ్రీ లక్ష్మీ సేవా సదనము

శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు

(ప్రథమవార్షికోత్సవాధ్యక్షోపన్యాసము)

సోదరీమణులారా,

శ్రీలక్ష్మీ సేవాసదన కాచ్యవిర్యాహారవర్గమువారు యీ ప్రథమవార్షికపథ కథ్యక్షోపహించు వచకాశము గల్పించి నా కతూర్యగౌరవమును సమహృచ్చిరి. విజయ వన విర్యాసంస్థలనుండి నాకెట్టి యనుభవము లేకున్నను శ్రీవిర్యాసంస్థలయొడ నాకుగల ప్రగాఢ ప్రేమవలన నిదియు నొక సేవాధర్మముగనే భావించి యీకృత్యమును నెఱవేర్చుట కంగీకరించితిని.

ఏలూరుపురవరము నాకు క్రొత్తగాడు: అనివము లలో ముంపులుగా రీయూర యుద్యోగముననున్న కారణమున తొలుదొలుత వర్తవారింటికి వేచిచటికి వచ్చితిని. అప్పుడు దాదాపు ఒకటిన్నరవందలకు దూరమూరకుంటిని. కాని చిన్నతనమగుటవలన నేనొకరి నెఱుగను నన్నొక రెఱుగర.

ఈ యిరువదేండ్లలో నీపట్టణము బహువిధముల నభివృద్ధిపరిచినది. బిల్లాన ముఖ్యపట్టణమైనది. అనేక ప్రజాసౌకర్యసంస్థలు నెలకొల్పబడినవి. సేవాపరాయణులగు విద్యుషీమణులు పెక్కుమంది నెలసేవారు. స్వస్థియు అన్నపూర్ణాదేవతంటి త్యాగశీలలగు నిలయమై వన్నె కెక్కినది. ఈ లక్ష్మీ సేవాసదనమువంటి విద్యాప్రతిష్ఠాపనలు నెలకొల్పుభాగ్య మొదలినది. ఇదియంతయు పోలాపురి పత్వరాభివృద్ధికి నిదర్శనములని చెప్పు వచ్చును.

అ వి ద్య

వర్తమానకాలమున భారతశ్రీల నావరించినంత యవిద్యారమున్న ప్రపంచమున మఱొకేదేవుశ్రీలను

నావరించియుండలేదు. ఇటీవలి జనాభాతెక్కలప్రకారముగూడ మనదేశమున చదువుకొనిన శ్రీలసంఖ్య నూటి కిద్దఱుకంటె తక్కువనియే తేలినది. కావున శ్రీలనిమిత్తమై యున్నిపాఠశాలలు నెలకొల్పినను, పెంతమంది కృషిచేసినను నది నూటికి రెండుపాల్లైన కృషిచేసినట్లు కాదనియే తలంపవలయును.

దృఢమైన తాళపుపెట్టెయం దెంతధనము నిలువ చేయబడినను తాళపుచెట్లు లేకున్న నాధనక్షేపిత లెంత నిరుపయోగమో అటులనే భారతదేశమున పెంత ప్రాచీనవిద్యవిజ్ఞానము భద్రముచేయబడియున్నను విద్య యను తాళపుచెవిలేక దానివిలదయ సాధ్యముగాదు. కావున ప్రభుత్వమువారును, ప్రజలుసుగూడ భారత దేశ సాభాగ్యమునకై మునుముందు చేయవలసినపని యవిద్యను రూపుమాపుటయే.

వి ద్యా లా భ ము

విద్య జ్ఞానసముపార్జనకు మొదటిమెట్టు; నీవిత్తోన్న తికి నూలకందము; అక్షోపపత్తికి ముఖ్యసాధనము. కావుననే శ్రీమద్భాగవతము, “చదువనివా దక్షుండును; చదివిన పదపద్యజ్ఞోచతురత గలుగుఁ” చదువగ వలయును జనులను” అని కానించినది. భారతదేశమున నేకారణముననో పూర్వమునుండియు శ్రీవిద్య యు క్షీంపబడినది. ఉద్యోగములు చేయనా? ఉల్లలనా? అందుదానికి చదువెందుకను సామ్యమును బట్టి చదువుకొనుట యుద్యోగముకొఱకే ననుభావ ముతోమండి ఉద్యోగముచేయుడు గనుక శ్రీచదువెందుకని మనవా రనుకొనిరి కావోలు; కాని ఉద్యో

గను లేయకపోయినను నుద్యోగములేయించునట్టియు,
నూర్తలకపోయినను నూర్తలించునట్టియు వాడ్యతి
క్రితలే నమరుడునుగా వా రూహించలేదు.

మూ० శ్లో० పద ము

ఎప్పుడు వృత్తికర్త మాత్రమే పంపించును గలదు
 శ్రీని మాతృసానముగనే పరి ఆపవలె శ్రీనిపై
 నీర్యాధ్యత బహుశా నిర్వహపడియున్నది. శ్రీని
 కమ్మ నామధేయియగునుమయినాగ నమంపామన
 బాలబాలికలను నూరు మర్రియందుపాఠ్యత గలిగి
 యున్నాడు. బాలబాలికల మాంధ్యకేదారములందు
 కమల గులకలెత్తడు భావానుభవము బలించి
 యనుపయ్య క్రమలనుజూపిని దేవలింగినిదియను చిహ్న
 యు క్రమలనుజూపిని తమ విరంజితకథామయి బాహ్య
 కమలచే పెంపొందించి భావనము లేయనబడవారు
 శ్రీనిగి ఈమాతృసానము బలమని శ్రీనియ భగవద్భక్త
 మై పరిగ్రహింపడు. ఈమదిని పరమభగవద్దేవతకు ప్రతి
 శ్రీనియ గర్వింపవలసినదే. కాని దిష్టలను గమనించి
 పరిశోధనమున శ్రీనియను నీడవమును బదిసిరి
 కాకాలము. ఏశ్రీని తనభర్తయును నున్నెరి తనదిష్టలను
 విద్యాయుక్తలు గలవలెయిందు బాగమనకే వసించి
 వస్త్ర వానిభేదవిద్య వైదికమును కోభాసనమునేముని
 పాటులయతో ఆపెనెని విభక్తల మాతృసానమును
 బాంపిరి శ్రీనియని చెప్పవలెను. ఆకలంకముని దిష్టల
 తేమవలెయున్నది. పిరి, భక్తి, భావము, వేద, వ్రేమ,
 పరాపకారవలెయొకగాగల కేయ్యదిదిగియున్నవను
 చ్చిరించుము తల్లికి గలిగియెనె యిదికాకము మనెచ్చ
 తిని లేదు. తల్లిదయ, కమలచే యుపాధ్యాయుడు
 మున్నగుజూయను బారి యభివృద్ధికి తోడ్పడినవారుగా
 గాన్పింపవలయును. కాని వారెల్లరు కాబ్యాభివృద్ధి
 మాతృమాతృ నీడకల్పింపై నూపలంపకేయివారే
 కాని ప్రవృత్తియంతయు కాకాలం. కాక బాతినికా
 కలు శ్రీని, పోగమలు పునములు, అని చెప్పవలెను.

శ్రీ ప్రస్తుత పీఠి

ఇంక బాధ్యతాభావములుగల శ్రీలక్ష్మీ మహాదేవి
మన కన్నమునకు విచారించినచో మనప్రతిభా
లకు కావలయును విద్యాగంధములేదు! కృత్రి
విద్యబాధేనాత్రే! స్వయంబోధక సామర్థ్యము, తమ
మీదగా మోషడమృతములు, మాధావారములు మాధ
సాధనములును మనది క్రమములందు బాగుగా
సానుకొనిపోయినవి. ఏకాగ్రతమయము వచ్చినను
మనసిందూ శ్రీ కన్నులుండన్న చూడలేదు; ఏకాల
మౌనములతో దూరించలేదు. అగ్రమనిధమున
దరిచ్చుకొనలేదు. ప్రతిఫలముచేసిన ప్రపంచము;
సారు దూరించునలే మార్గము! నాన పరిచ్చుకొనిన
కర్తవ్యము! ఈవిధముగా చెప్పచుంటిని ప్రతిఫలమై
నాన క్షేమము భావించలేదు. నానిందు నాన
పరిమితాభ్యుధావముగలదు. వానినను కేటి మన
శ్రీలక్ష్మీ మహాదేవిని కాలిగొని యుద్ధరణకు భూమి
మీదమైతే మన విచారత్రైవిధ విద్యారీకమును బరచు
గల్గెదము. కాన వారికి పర్యవ మనము కృతజ్ఞులమే.
కాని అజ్ఞానతమిగ్న శ్రుతివ భారతమహాకావ్యవ
యమున వ్యక్తమై మిక్కిల వలించినదియు సావనసహజ
మైన వ్యక్తిగతభావములను, స్వప్రకృతికృష్టి యుక్తి
ములను కన్ను ముగ్ధునిదియు తెలుపుటకే కేర్పి
యవలెను.

స్వయం పోషక త్వము

పుష్టిలో క్రైస్తవము పరమముగా నాధారము
 నుండినది. కనుకను కరియే పోషింపను. పుష్టి
 భర్త నిరీక్షించుచుండగా హిందూ శ్రీమూర్తియ
 కిశ్రీస్తునకు నవమృత్యు ముందియు కరదరణావ్యవసయకు
 నుండుననియు నిర్వాప్తపాశికాయ పోషకునాయ పరా
 మృత్యునకు నవమృతి. నిజమున కిది నిజమనవలసి
 నిక విషయమునుండిగా నిదియే గొప్పరక్షణమున
 నిహ్వమును నిర్వాప్తమునంద శ్రీమతే పరమ

శ్రీమతి విశ్వలక్ష్మమ్మగారు
అద్భుతవిశ్వవిద్యాలయపు సెనెటు
సభ్యురాలుగా సెన్సు కోసబడిరి

మిస్ జె. టి. బహదూర్ గారు
బొంబాయి విశ్వవిద్యాలయపు సెనెటు
సభ్యురాలుగా సెన్సు కోసబడిరి

ఏలూరు, శ్రీలక్ష్మీ సేవాసథన వార్షికోత్సవము.
 శ్రీమతి కనువర్తి చరలక్ష్మమ్మ గారు అధ్యక్షురాలు.

యున్నది. శ్రీ లక్ష్మీ పాఠమును కలిగియుండుట వలన ప్రాచీనములగు గృహపర్వక్రమము నశించుటయు, శ్రీల పాపరక్ష క్తి వృధాపౌఠులయినను చెందనర్హములు కలుగుచున్నవి. కాయకష్టములేక తినుట కేరికిని నధికారములేదనియు, వట్లు తినువాగు దొంగలనియు చెప్పిన మహాత్మా గాంధీగారి మాక్రియందు మహర్షము గలదు. కేవలము పురుషులపెట్టుపోతలపై నాధారపడి యుండెడి శ్రీ లక్ష్మీపాఠమును గమనింపవలసియున్నది. ఎప్పుడును నొకరి పెట్టుపోతలపై నాధారపడియుండు వారి నీతికిని: స్వకాయకష్టమువలన జీవించువారి నీతికిని చాల తారతమ్యముగలదు. కావుననే శేషశ్రీల వస్తుత స్యాతంత్ర్యము భాగ్యవంతులకు లేకున్నది.

స్వకాయకష్టము లేప్పుగాదు. శ్రేయోదాయక మనియాపించుటకు భాగ్యవంతులగు శ్రీలు పాటుబడి యితరులకు మార్గదర్శకులు కావలయును. ఇందువలన శరీరమా లేలేకపడును. ఆరోగ్యమా వదిలును. దాక్షిణ్యము నెలనెల బిట్టలుచెల్లింప నవసరమైతమపై మేలిమాపు నుంచెడి సామాన్యకుటుంబినులకు ఉపకారకరమగును.

నీతి - ధర్మము

చాగబండియొక్క నడక పట్టాలపై నాధారపడి యున్నట్లు మానవజీవితము నీతిధర్మములపై నాధారపడి యున్నది. ఆనీతివేరకములగు పరిస్థితులన్ని శేషమునచేకమున పెచ్చరిల్లియున్నను నీతిగౌరవ మింకను మహా ధర్మముకాలేదు. మనుజులను నన్నెగట్టు నిజమైన యొరపిడిరాయి నీతియే!! ధనము, విద్య, అధికారము, శేష, యాచి, త్యాగము, కౌర్యము వాదిగా గలవి యెంతగణనీయగునొనైనను, నీతితో సమములు గావు. నీతినిరసితమైన యే యాధిక్యతను లోకము గణింపదు. కాన ప్రతివిద్యాసంస్థయు నీతిధర్మమును నితరముగా ననుష్ఠించు బోధకమును విద్యార్థినుల కొనంగు టావశ్యకము. నీతిధర్మము ననుష్ఠించుటనగా

జీవితమునందలి ధర్మపథములందను క్రమమైన నడవడిని గలిగియుండుట — ఇదియే జీవితమునకు పునాది.

వేషభాషలు

ఇదియే చాలను. బాహ్యములగు వేషభాషలును విద్యార్థినుల కాదర్శప్రాయములుగానే యుండవల యును. మనుజుల ఆంతరప్రవృత్తికిని, బాహ్యప్రవృత్తికిని ఆభేద్యమును సంబంధము గలదు. ఒకరి స్వభావ పోలికలును వెంటనే వట్టిచుట్టగు ఆంతరంగికమును స్వభావముకంటె బాహ్యమును వేషమే ముఖ్యపాదన. విద్యార్థినుల వేషభాషలు నిరాదంబరముగనుండవేసి యియమనుగూర్చి అగ్నికి సమైక్య పుట్టవట్లు నా రధ్యసించెడి విద్యనూడ విద్యావ్రత మగును. వర్తమానకాలమున మన ఆంధ్రవిద్యార్థినులలో వేషమునుగూర్చిన యాదంబరము మితిమీరి పోవుచున్నది. ఎల్లప్రాయముననుండెడి విద్యార్థినులలో ప్రబలియున్న నాగరికతాక్రాంతియు, శాం దర్యపీపాసయు నందలకు గానియుండు. ఒకవిధ ముగా నలంకారప్రియత్వము శ్రీజన సమాజమునకు వాస్తవమేగాని యది యితరులకు పట్టిచున్నంత విపరీతముగను అధికముగా ధనవత్తము గలిగించువంత సధికముగను నుండరాదని నా యభిప్రాయము. విద్యార్థినివేరక యొకవిధమున పవిత్రదీక్షాకాలము. ఈ కాలములో వా రలవద్యుకొనవలసినది నీతి, విద్య, విజ్ఞానము, సేవాప్రియత్వము, వాదిగాగల నుగుణములు గాని సొగసులు గావు. నవనాగరిక వేషము కొట్టక యేటేటా సబ్బులు, పొద్దులు, స్నానము, తిల నూనెలు, పెంట్లు, లేకులు, రిబ్బన్లు, వికలు, వివిధ వన్నె వస్త్రములు, ఒకటిమి ఎన్నియో విలాస వస్తువులు శ్రీలు కొనవలసివచ్చుచున్నది. ఇది మనమే తయారుచేసుకొనినవి గాని, లేక మన చేకము నందే తయారుపనిగాని యైవచో రెండవపక్షముగా

యన్నియు విచేకవస్తువులై శేవలము పొందర్య
వ్యాపారమును తృప్తిపొందుట లక్ష్యమునచో
నిది గొంతయు గర్హింపదగిన విషయము గదా! కాన
విద్యాధిను లిందు జిక్కుపడరాదు.

భగవద్భక్తి

“దైవాధీనం జగత్సర్వం” భగవంతుని యనుగ్ర
హములేక మమకారేమియు చేయజాలదు “అంభో
జానమదాదిగాగ తృప్తిపర్యంతమ్” పరమాత్మ విశ్వా
త్మృడైయున్నాడు. కాన పరమేశ్వరుడు శేవల
మొక విగ్రహరూపుడుగనే యున్నాడనియు, అతని
తూటార్చనలు మృతమే మోక్ష హేతువులనియు
భావించి పాండురంగభజనలు, నామసప్తాహములు,
రామకోటి యూరేంపులు నిత్యాది యారంభర
ములతో ప్రార్థనలు పుచ్చుట పాదభాటు. “సర్వ
మయుడు స్వామి సర్వ మాతనిహుత. జనువలువు
నను సత జనురియుండు, అతడు లేవిలావు నరయ
మెందునలేదు” కాన పూర్వవిరహితమైన భక్తి ప్ర
సేవాధర్మములును భగవత్కైంకర్యములుగనే భావిం
పవలయును. ‘సేవ’ యను పదమునందు మహాగ్రము
గలదు. దానికి అనంతముఖములు, అనంతపార్శ్వములు,
అనంతరూపములు గలవు. వివిధముగ నేమిందినను
పరమాత్ముని శేవించుటయే యగును. కావున నిరర్థక
తారతమ్యములు పెట్టుకొనక సేవాస్వరూపుడగు పర
మాత్మును బహువిధముల నేమించి పార్థకజన్ములగుటకు
సేవాసదవవిద్యార్థము బుద్ధ్యుక్తులు కావలయును.
‘పరోపకారః పుణ్యాదుః పాపాయ పర సి ద
సఃస్మృతు నాశోక్త్యక్తి యోక్తాదీయే చాశ్రయ. సేవా
ధర్మమును ప్రబోధి చుటకు మనోము నీ విద్యాసంధి
యొక్క యభిధేయమునూడ నీ సందేశమునే యొసం
గుచున్నది.

శ్రీలక్ష్మీ సేవాసదనము

మదరాసు రాజమహేంద్రవరము మున్నగు పట్ట

ణములలో స్థాపింపబడినటులనే యీ పట్టణమున
గూడ నిట్టి సేవాసదనము స్థాపింపబడుటయే నిందు
శేవలము సామాన్యోద్యమే గాక శ్రీజనానుకూల
ములును, స్వతంత్రతేజవనోపాధి నపయుక్తములును మన
చేతిపనులుగూడ శేర్పబడుటయే ముదావహమగు
విషయము. శేడు సామాన్యవిద్య పురుషులతో నిరుప
యుక్తమని నిరసింపబడుచున్నది. అట్టిచో నదియే
విద్య శ్రీలుగూడ శేర్పిన ప్రయోజనములేదు.
స్వభావవిధముగనే శ్రీ పురుషుల కార్యక్షేత్రములు
భిన్నములుగా చేయబడియున్నవి. కాన గృహిణీ
ధర్మమును, మార్పిధర్మమును మొదలైనవిని
శ్రీలు తదనుగుణ్యమగు విద్యకే శేర్పట యుక్తము
కాన యీ లక్ష్మీ సేవాసదన మట్టి విద్యావిధానమునే
యేర్పాటుచేసి మార్గదర్శకముగా నుండవలయునని
చాంఛించెదను.

సేవకుల ప్రశంస

చెన్నపురి, రాజమండ్రి, ఈ యేలూరు పట్టణము
లలో స్థాపింపబడిన మాడు శ్రీవిద్యాసంస్థలును
సేవాసదన మను నామమును గలిగియుండుటయే గాక
అర్థసంపన్నులగు శైశ్వలములులే స్థాపనలైయుం
డుట సంతోషమును గొల్పుచున్నది. విత్తవంతులగు
వారికే సర్వకల్పములుగూడ నుదయించినచో వారి
కుదకు మత్తైద్రము నీజంబు లాకట చేతురెన్ను పార్థ
కములగును. ఇటులనే ఆంధ్రదేశమునందలి యితర
పట్టణ శైశ్వలములుగూడ నిట్టి సేవాసదనములు
స్థాపించినచో అవంతకాలములలో ఆంధ్రశ్రీల విద్యా
దాక్షిణ్యము తొలగిపోగలదు. ఆంధ్రవైశ్యులు విద్యా
స్వరతు శేర్పబొగినవారు. ఆంధ్రదేశమునందలి
శైత్రములేమి, దేవాలయములేమి, పాఠశాలలేమి,
వాచీహాపతటాకాదులేమి, ముక్కాలు మువ్వీసము
చారు నిర్మించినకే. ‘వాణిశ్యవసలే లక్ష్మీ’ లక్ష్మీ
పుత్రులగు వణిశ్యములు దానకొందులగుట సహ

జము. కాని భర్తములుగూడ కాలానుగుణ్యములైన మార్పులను జూచినగాని రాజింపవు. పూర్వము భాద్రమరము ప్రజల జీవితంలో వానికభావము వ్యాపించినప్పుడు దూరూర దేవాలయములు ప్రతిష్ఠించి ప్రజలను భగవచ్చింతసాపథులనుగా జేయుట, యావత్ క్రొత్తమైయుండెను. నేడు జనసామాన్యమునం దాస్తి క్యభావమునకు కొంతలేదు. ప్రజల జీవిత కొంతగా నున్నచో దానిని నిచ్చుట భార్యకుఁబడి. ప్రజల భుభుక్షాపిపాప రెట్లు నివారించదగినవో ప్రజల యవిద్యయు నట్లు బోకార్యరీతివది. కాన ప్రస్తుత పరిస్థితులనుబట్టి దానినిరెల్ల రీకాలమున విద్యా సంస్థల బోధింప వారకొనినచో ప్రజాహితమును దేశాభ్యుదయకారకమునై విరాజిల్లగలదు.

విద్యార్థినులు

సేవాప్రతులైనవారు విద్యార్థిసంస్థల నెలకొల్పినను, భగవద్భక్తులైనవారు దానిని పోషించినను, ప్రజలందరి పరమార్థమును గ్రహించి వినియోగించుకొనకపోయినచో వా ప్రతిష్ఠాపనము నిష్ఫలమౌచినమేయగును. ఒక విద్యార్థిసంస్థను స్థాపించుటను విద్యాహారుల ఆవసర మెంతగలచో, పోషకుల యవసర మెంతగలచో అందు చదువుకొను విద్యార్థినుల యవసరమును వంతగలదు. విద్యాలయమునకు తగుగృహవివసరులు లేకున్నచో నే పూరిపోకయందైనను నే చెట్టుపీడ యందైనను పాఠములు నేర్పవచ్చును గాని విద్యా ర్థినులే లేకున్న చేయన దేమియులేదు. కావున సోకశ్రీ విద్యార్థిసంస్థ స్థాపించుటదగిన యందు విద్యార్థిను లభికముగాకేరి స్థాపకుల కుత్సాహమును ప్రోత్సాహమును గలిగించి దానిని యితోధికముగా వృద్ధిబొందించునట్లు చేయవలయును. ఏడుగురు విద్యార్థినులతో స్థాపించబడిన నుద్రాకు సేవాసదనము అనంతకాలములో రెండువందల యేబదియైది విద్యార్థి నులతో విరాజిల్లుచున్నట్లు వారి వాగ్దానిజేరిక యందు జరిగితిని. అటులే యీ లక్ష్మీ సేవాసద

నముగూడ పెంపొందునట్లు విద్యార్థినులు చేరవలయును.

ఈ సేవాసదన పరిపాలనయందు శ్రీపురుషులు భాగస్వాములుగానుండి అర్థసంబంధములగు కార్యములను పురుషులును, పాఠశాలా నిర్వహణమును శ్రీ లును వహించుట సమంజసముగానున్నది. ఈ విద్యాలయమునందు కేవలము, విద్యార్థిసంస్థనమేగాక, లలిత కళలు, గృహపరిశ్రమలు వర్ధిల్లించు నవకాళములుండుటయు, ఈ రెండువిధములనేగాక లాభకర్తావము గల్గించు గ్రంథ పుస్తకా పఠనావకాళములును పెద్దలచే నుపన్యాసములిప్పించు నేర్పాటులును నుండుటయు ప్రశంసనీయుగానున్నవి. ఇవియేగాక ఖగోళ భూగోళ సంబంధముగ భౌతికశాస్త్రబ్జానమును, ప్రాచీన చరిత్రాపరిజ్ఞానమునుగూడ శ్రీల కావత్కకమే గావున వానికేగూడ నిందు స్థాన మియి బడవలయుననియు, వివిధ విషయకర్తావమును సముపార్జించి యీ విద్యాలయ విద్యార్థినులు సమగ్ర విద్యావతు లగుదురుగాక యని మనఃపూర్వకముగా కోరుచున్నాడు. పోదరీచులులారా! క్రవ్యవకొరి యెన్నియో విషయములు గలవు. నా యుపన్యాస దిష్టుటికే కనుదీర్చుమెపోయినది కాన యీ తుది మనవితో విరమించుచున్నాను. ప్రస్తుతము మన దేశ సిరియు, అందు ముఖ్యముగా మన శ్రీలక్ష్మితియు, మిక్కిలి శోచనీయుగానున్నది. పూర్వాచారము లెన్నియో మన హిందూసంఘమున పొదుకొని యున్నది. అందు కొన్ని కేవలము కృంభలాతుల్యములై మనుజుల నరేట్టుచున్నవి. పాలకులూ దూర దేశములు — యిచ్చటి మతాచారములతో వారు జోక్యము కల్గించుకొనదు. కల్గించుకొనినచో నలచడికి కారణమగునని వారికి భయము కావున సాధ్యమైనంత వఱకు వీని నంటునంద తమ పనిని తాము చక్క చెట్టుకొందురు. కనుక తమ బాగోగులను పరిశీలించు కొను బాధ్యత దేశయులపైన నేయున్నది. కాలము పరిణామశీలమైనది. దేశసామలశితమైన మానవసమా

జమునందు భావనకామము సహజలక్షణము. అట్టిచో
పూర్వులు నిర్మించిపోయిన ఆద్యులయందే మానవుల
భావము లెల్లకాలము యిమిడిపోవలయునని కోరు
టయు, ప్రయత్నించుటయు సాగవివది. మానవుల
నీవిధముగా పోతదొమ్మలనుగా నుండువలయునని
ప్రయత్నించుటకంటె కాళానుగ్రహములైన మాన్యు
లను ప్రజాహితకరమగువంతవలసి చేపట్టుట విచే
లక్షణము. ప్రజలభావము లెప్పడు నున్నతాళయ
పూరితములుగా నుండవలయును గాని క్రిందికి దిగ
దీయు గునిబండలుగా నుండరాదు. నిన్న మెన్నటి
వలకు మాధ్యంతకారవిషగ్నములైయున్న చీవా,
కుర్చీ మున్నగు దేశములలోని స్త్రీ బాశ్వర్యకర

మున వభివృద్ధిని లభింపి. భారతదేశ స్త్రీలుగూడ నట్టి
యుచ్చస్థితికివచ్చి దేశము నుద్ధరింపవలయును. ఇం
దుకు పురుషులును కోడ్యవలయును. స్త్రీమీద
పురుషుల యత్నములు వేలవిడిచిన సాములు. స్త్రీయే
బాతికి మూలకందము. స్త్రీల యున్నతియే దేశోన్నతి.
స్త్రీల యభ్యుదయమే దేశాభ్యుదయము. కావున
మన స్త్రీలెల్లరు బాగుగా విద్యాభ్యాసము గావించి
రామన్న రాజ్యాంగసంస్కరణములయందు మనకు
గల్గెడి అధికారములను హక్కులను పృథక్రీయుగ
ప్రపంచమున్నేమకరముగ వినియోగించుకొనగల కత్తి
సామగ్ధ్యమును బడయుదుమగాక యని కోరుచు
నా యుపహ్యాసమును విరమించుచున్నాను.

అనుకరణములను చూచి మోసపోకుడు

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు సిద్ధామృతము

అమృతాంజనం డిపో

లాంబాయి - మదరాసు - కలకత్తా

[మాధవరా నను ఆంగ్లవిద్యాధికశ్రమంతపుత్రుడు మణిని వివాహమాడుదునని వాగ్దానమిచ్చి, పిమ్మట లీలను మోహించి, తరువారి తండ్రి మొగమాటమున వసుంధర యను స్త్రీడరుపుత్రికను కట్టుమునకై పెండ్లియాడును. వసుంధర ఒక పుత్రుని పుత్రికను కని పతిచర్యలు నహించలేక రోగము పొంది మరణించును. తండ్రి చనిపోవును. తల్లి యివ్వవలెనను మణిని వివాహమాడును. అతను విద్యావతియగు లీలనే వివాహమాడును. ఆమె దూబరానునిపి, భర్తృసేవయం దభిలాషశూన్యము. తన ఆటలు మిత్రులు షాకులే ఆమె పని. ఒకనాడు ఆమె ఒక మిత్రునితో లేచిపోవును. మాధవునికి ఆచింతవలన బబ్బు చేయును. ఉన్నత ఆంగ్లవైద్యపరీక్షలో ఉత్తీర్ణయైన మణి అతని కివ్వడు వైద్యురాలు. ఆపె అన్న కేశవరావు వసుంధరచెల్లెలు ఉపాధ్యాయునియగు శ్రీలత నిదివరకే మోహించెను.]

“మణీ ఆరవికి బాగుగా పశ్చాత్తాపము గలుగుట చేత మనోవ్యాధులకే గరిగినది” అని కేశవరావు మడిచినాడు.

మణిని మాధవరావు తొలిన దగ్గరనుండి చాల విచారముగాయున్నట్లు ముఖభావమువలన కనిపెట్టి, “చెల్లీ! యే మట్లున్నావు. నాతో చెప్పవా?”

“పోదరా! నానీతి కమక్కిన కోరుచున్నావు నీవు. ఆసభ జరిగిననాటినుండి అదోమాదిరిగా వున్నావు. నీ సంగతి నేను వివరగనా. చెప్పము పోదరా. ఆరరువారే నేను చెప్పెదను.”

“మణీ! నీకు చెప్పటకు వెనుకీయుదానా! వసుంధర చెల్లెలగు శ్రీలతను తొలిన దగ్గరనుండి నా మనస్సు ఆమెపైకి పోయినది. ఆమెనులేపు మరవ్వరిని చేకొనను. ఆమెకు నామీద ప్రేమ యున్నదో లేదో అని చింతగాయున్నది.”

“అన్నా! నేను తప్పుక ఆమె ప్నేహము కలుగ చేసుకొని ఆమెకు నీయందు ప్రేమ జనింపజేయదను” అని భర్తృము కలుగునట్లు మడిచినది.

“మణీ! నీ సంగతి చెప్పము.”

“నేను చిన్ననాటనుండి మాధవుని ప్రేమించితిని. నన్ను కమలాకరునికి ఇచ్చి వివాహము చేసినారు గాని ఆయనయందు నా కిసుమంతయు ప్రేమలేదు. సహోదరా! మాధవునిమాత్రీ నా హృదయమున నిండియున్నది. నేను ఆయనకే నా హృదయమును అప్పించితిని” అని ఆమె విచారముతో పల్కినది.

“చెల్లీ! నీ వెంతులకు విచారించుట? పూరుకొనుము. ఆయన నిన్ను చేసుకొనునటుల చేయుదును” అని చెప్పినాడు.

“అన్నయ్యా! అది అసాధ్యమైనదని. ఆయన విధవయగు నన్ను చేపట్టువా? వట్టిది.”

“లేదు! చెల్లీ! నీ వట్లు విరాళ చేసుకోవలదు. విధవావివాహములు చాలా అపురుషుని.”

“అమ్మా! ఆయన వొప్పకొనును అనుకొందము. నాన్న గారే, అమ్మ వప్పకొందురా.”

“నేను వొప్పకొనునట్లు చేయుదును. నా కాపని వదలుము” అని పలికే కడిలిపోయినాడు.

అదనము సాయంకాలమే శ్రీలతాదేవిని మణి కలుసుకొన్నది. శ్రీలత మణిని సగౌరవముగా ఇంటి లోనికి దొడ్కినివెల్లి కుప్పీయూచి ఆమె కూర్చోన్న తరువాత తాను కూర్చోన్నది. శ్రీలతతో ఆమాట యీమాట ఆడివతరువాత ఇంటివ్యవహారములు అడిగి నది మణి. అక్క-పెండ్లి, వాళ్లకష్టములు, రెండ్ర చని పోవుట, రెండ్ర అంతిమసమయములో చెప్పిన మాటలు, సమస్తమును తెలియజేసినది. మణిమాడ తన వివాహము తనకు సంభవించిన కష్టములు గురించి చెప్పినది. ఇద్దరుమాడ తమతమ ప్రేమగాథలు మరుగు పరచిరి. మణి కొంతవేపు ఆలోచించి శ్రీలత! నా అన్నగారు నిన్ను ప్రేమించినారు అని పెల్లిగా చెప్పినది. ఆమెకుడ “మీలో నేనుమాడ చెప్ప చున్నాను. మీ అన్నగారిని నేను ప్రేమించితిని” అని సిగ్గుతో పల్కినది.

మణి చాలసంతోషించి, శ్రీలత తల్లినిపిలిచి సమస్తము తెలియజేసి తనతోచెచ్చిన అన్నగారిఫాటోను చూపినది. ఆమెయూచి తనఅల్లుడు పొందర్యవంతుడు కదాయని మురిసిపోయినది. కేశవుని సరళభావము దయార్థహృదయము వినియున్నది గాన సంతోషించి “అమ్మా! శ్రీలత! మీ వాసునగాయ చనిపోవు నప్పుడు చెప్పిరి వరుకుల్కము పుచ్చుకొననివానిని చేసుకొనమని. అమ్మా! మణి! మీ అన్నగారు కట్నం స్వీకరించనియెడల తప్పక ఇచ్చెదను శ్రీలతను” అనెను.

“అమ్మా! మా అన్నగారికి కట్నంఅన్న పరమతన

హ్యము. దానికి మీరేమి చింతపొందవలదు.” అని ఆమెను సమాధానపంచి నేను వెళ్లెదనని తల్లి, కుమా రైలవద్ద తెలపుకొని ఇంటికివచ్చి, అధికానంద ముతో అన్నకు యీసంగతి తెలియజేసినది. తల్లితం ద్రులకుమాడ తెలియజేసినది. వారు చాల సంతో షించిరి.

ఒక వాటి సాయంకాలము మణి కేశవులు మాధవుని ఇంటికి వెళ్లిరి. కేశవరావు ఆమాట, యీమాటఅడిగి ఇప్పుడేవస్తాను, చక్క-ఇంట్లో ఒక కేసుఉన్నది, అని చెప్పి చాటిజేసివారు. మణిని మాధవుడు ఏమిప్రశ్నించుటవతోచు, “మణి! నీరెండ్రగారి పేరేమి?” అని అడిగివాడు.

“నారెండ్రగారి పేరు ఆనందరావుగారు”

“ఏమి! ఆనందరావుగారి మణివా! నీవు, మణి! ఎన్నిదివములకు నిన్ను నా యీపాపిష్టికమ్మలతో చూస్తాని. నీకు పెండ్లిఅయినదని వింటిని నిజమేనా?”

“అవును” అని పెండ్లిఅయినదగ్గరనుండి నేటివరకు జరిగినగాథ ఓపికతో చెప్పినది.

“మణి! నీవు వరుకుల్కముపేర భాగా యుప వ్యాసమును ఇచ్చితిని. నేను చాలా దుర్మార్గముగా ప్రవర్తించితిని. నన్ను క్షమింపుము. ఇక నైనా నాతప్పులను మన్నించి నీవానిగానేకొనుము” అని అతిదీన ముగా వేడినాడు.

“ప్రభూ! నేను మిమ్ములను క్షమించుట! మీరే నన్ను క్షమింపుడు.”

మాధవరావు తల్లినిపిలిచి “అమ్మా నీమణి ఇదంగో అమ్మా!” అన్నాడు.

“అహ, ఎన్నిదివములకు నే చూస్తానమ్మా” యని అధికానందముతో పల్కినది. నుండరమ్మకు తన పెండ్లి తనచదువు, అన్నియుచెప్పినది మణి!

“అయ్యో! తల్లీ! ఇంతచిన్నతనములోనే నీవు భర్తనుగోల్పోయి విధవదానవు అయితివా?” అని

జీర్ణ వటవృక్షము

కొంతసేపు విచారించి, “నాయనా! నీవు పెండ్లిచేసుకొన్న మణిని చేసుకొనుము, నాకేమియు అభ్యంతరము లేదు. యీనాటికి నా నా యీకోరిక తీర్చుము.” అనెను.

“అట్లునే అమ్మ, మోక్షుడనై, ప్రైసాందర్యమునకు మోహపడి చేసుకొని, ఇంతవిచారమును తెచ్చుకొంటిని. యీనాటికి తెలిసినది. హృదయసాందర్యము గాని, ప్రైసాందర్యముకాదు సౌఖ్యపెట్టునది.”

సాందర్యము. మణిని లోనికీలీనుకొనివెల్లి వసుంధర పిల్లలను చూపినది. మణి వారినిఎత్తుకొని ముద్దాడి దించివేసినది.

ఇంతలో మణి! అని పిలిచివాడు కేశవుడు. ఇద్దరు, తల్లి, నమోదనివద్ద వెలపుగైకొని వెళ్లిపోయిరి. మాధవునికి తనకుజరిగిన సంభాషణాంతర్యము అన్నది తెలిసినది. ఇద్దరుకలిసి తల్లిదండ్రులవద్దకు అని జరిగిన సంగతి యావత్తు తెలియజేసిరి. వారుమాడ చాల సంతసించిరి.

ఆదినము సాయంకాలము మణి, శ్రీలతను వెంట నిడుకొని తల్లిదండ్రులకు తీసుకొనివచ్చి చూపినది. భావాంబులను మారుటయేతడవుగా సాష్టాంగనమస్కా

రము చేసినది శ్రీలత. పరివయస పాత్రురాలైన ముత్తలమణునిచే చిరంజీవినివై వర్ణింపని దీవించినది. మణియు శ్రీలతయు చాలసేపు ముచ్చటించుకొనిరి. శ్రీలత మణివద్ద వెలపుగైకొని వెడలిపోయినది.

ఒకదినము సుముహూర్తమున శ్రీలతాదేవికి కేశవ రావునకును, మణిదేవికి మాధవరావునకు, అతివైభవముగా వివాహముజరిగినది. మాధవుడు చాలఆవందము జూచివాడు.

ఒకదినమున మాధవుడు మణి అని పిలిచివాడు. “ఏమి! ఎందులకు,” అని అనుకుంటూవచ్చినది.

“మర్చిమీదమాళ్ళా. ఒకకబురు చెప్పవలసియున్నది.”

మణి కూర్చున్నది. గబుర్గునవచ్చి చక్కని ముద్దు పెట్టుకొని “మణి! భావకము వున్నరా! 6 సంవత్సరములక్రింద మాట. నీన్న మర్చిమీదమాళ్ళావల్లెటి చక్కని ముద్దు పెట్టుకొందునని చెప్పితిని” అని పక పకానవ్వివాడు.

“కబురు చెప్పరానని ఇరాపని. నేనుమాత్రం ఎప్పుడైనా బదులుతీర్చుకోనా! వుండండి మీపని చెప్పరా” అని చెప్పి క్రిందకు దిగిపోయినది మణి.

జీర్ణ వటవృక్షము

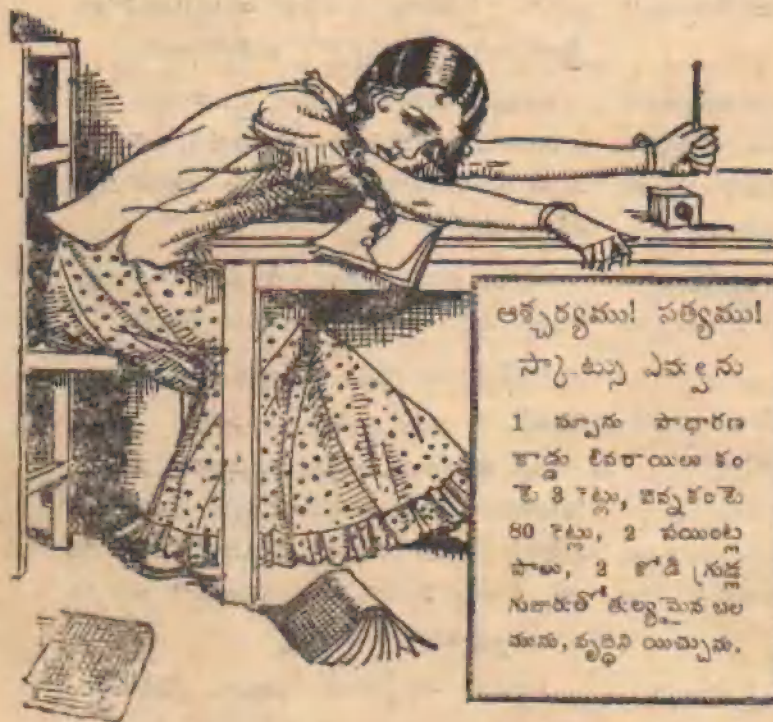
శ్రీమతి నేదుల మీనాక్షి దేవిగారు ✓

సీ॥ ఇమనైనా జొరసీనియివురు జొనములతో నాకమంటెడి గొప్పశాఖలేవి
నిగలేంబుగూఁగులసీయందునిర్మించు కడురమ్యమౌ పతంగంబులేవి
నెనురువేయంగ సీసీడఁజేరెడు చక్కదనమొల్కు జంతుసంతానమేది
కాననంబులయందు కడుడస్పియుండి సీప్రాపుగోరినయట్టి పాంథులేరి

తే॥గీ॥ రంగురంగులతో కడురమ్యమైన
పూర్వశోభను తలచుచుపోగలిపాగలి
మ్రోడువైపోతెతుదకిటుముదివటంబ!
సకలమును జెల్లి అస్థిపంజరమువోలె॥

ప సి పి ల్ల లు

కింకపట్టి యేడ్చుచున్నను, చీకాకుపెట్టుచున్నను, మఱి యేవిధముగా మనలను
 పీడించుచున్నను - వెంటనే వారికి చికిత్స చేయవలెను.
 వైద్యశిఖామంబులెల్ల రంగీకరించిన దొక్కటే చికిత్స.

ఆశ్చర్యము! సత్యము!
 స్కాట్సు ఎమల్సును
 1 మృదు పాఠాగణ
 కాడ్లు లీనరాయిలు కం
 టే 3 కట్లు, పెన్నకంటే
 80 కట్లు, 2 వయింట
 పాలు, 3 కోడి గుడ్డ
 గుజారతోతుల్లమైన బల
 మును, వృద్ధిని యిచ్చును.

వారి యెముకలు, చేపము కట్టి
 పడవలెను. వరములు దృఢపడ
 వలెను. వారికి సరిమడునంత
 ఎ, డి విటమినులు, కాల్షియము,
 భాస్వరము వారి ఆహారముద్వారా
 రిక్తములోనికి పోవలెను.

స్కాట్సు ఎమల్సును నేవించి
 కనో యీ లోచములుతీరి పిల్లలు
 బలవంతులగునరు. వైద్యులు 80
 యేండ్లనుండి దీనిని సిఫార్సుచేయు
 చున్నారు.

ఇది అతిమన్నితమైన కాడ్లు
 లినరు ఆయిలునుండి తయారైనది.
 శీవాణువులను పెంచునట్టివిటమిను
 ఎ యున్ను. యెముకలను, వండ్లను
 బలమగుచు కాల్షియమును, వేట
 పట్టించు విటమిను డి యున్ను
 ఈ ఎమల్సునయందు పరిపూర్ణముగ
 నున్నవి. ఇది కాడ్లులీనరు ఆయిలు
 కంటే మూడురెట్లెక్కువ గుణ
 మును కలుగజేయును. ఇందు మరి
 యొక విశేషమేమన, ఇది నులభ
 ముగా తీర్చవగును. పిల్లలు తినట
 కింపైన రుచి కలిగియుండును.

దగ్గులకు, వడికములకు, పొడిరి
 తిరుల జబ్బులకెగుడ ఇదియే పర
 మావధిము. వరములు యెముకలు
 బలపడి ఆరోగ్యవంతులగువారిని
 జబ్బులు తొకజేరవు. వైద్యజబ్బు
 చేసి నివృత్తిచెందుచు దీనిని
 నేవించినచో వారు జబ్బులో
 గోల్పోయిన రక్తమును మాంస
 మును కొంచెము కాలములో
 కోలుకొందురు.

SCOTT'S Emulsion

స్కాట్సు ఎమల్సు ఏమేమి చేయగలదు?

యెముకలను బలపరచి మాంసకండలను పెంచును.

వరములను దృఢపరచును.

హిపరితిక్రుల కట్టికోగము లంటునుండ నివారించును.

రక్తమును వృద్ధిపరుచును. జబ్బులను తఱుమును.

నుండిన వ్రతము : ఇంగ్లీషియలు రెమికలు ఇంగ్లీషీసు (ఇండియా) లిరు పెట్,;

కలకత్తా, బొంబాయి, మదరాసు, లాహోరు, టంసూను, కోలంబో, కాన్పూరు, పాట్నా,

అహమ్మదాబాదు, కోచ్చిను, కాలిక్ట్టు, విశాఖపట్టణము, కరాచి, అమృతసర్.

వింతలు — విశేషములు

సృష్టి ముందుకా వెనుకకా?

అజానమాపమం దోక గ్రామమున కొక యిల్లాళికి శరీరమంతయు పెండ్లదళలచే నిండి ముఖము కోతి యాకారముతో యొక వింతకీపుగల్గి పెంటకే మరణించుచున్న వార్తలు వచ్చుచున్నది. ఇంతకంటెను విచిత్రమగు ఇంకొకటిగూడ దెలియవచ్చుచున్నది. కిన్నులుగాని ముక్కులుగాని లేక కోతిపుడును మూతవడవండి కల్లిపాలు త్రాగుటకు పాద్యముగాని యొకకీపు మరయొక యిల్లాళికి అనింది యిప్పుడు ఆకోగ్యముగ నున్నదట! క్రేళ్లు మొత్తమున ఇనువడి నాల్గు గలవట! ఏద్యుగూడ మృగముల శబ్దమువలె నుండునట!

వాగరికతా ఫలితమా?

“స్వాభావికోద్దేశ్యమున బయల్పరచువట్టి యెవరికన్న ముందును వాగరికతావిజయమువలన గలిగిన ఫలితమట! మేలు” అను సిద్ధాంతము ప్రహ్లాదేశ పర్యా విజ్ఞానశాస్త్రసమితిచే ప్రకటింపబడినది. అందు ముద్దలచక్రీత యివారినుండియు క్రమముగ వివరింపబడినది. పూర్వ మిశిష్టదేశమున ప్రజలు ఎట్టి కిష్టసమయములందును ముద్దు ఆర్థ్యంతమధుర మైన దనుచారట! కాని వైవాదీయ లద్దాని నెఱుంగరట. శేటికిగూడ వారు దారికి పరియగు పదమును వెనుకబాలకయొన్నారట. కాని యీ క్రిందివిషయముల జరిగినవాడుగూడ యీ ముద్దల విచ్చివాగరికతావిజయమంతక మదగలరాయని పండితాదు. పెగ్గింగ్ అను యువతి దాని అనుగ్రామమున చిహ్నచోనంతరము చచ్చునండి బయలుదేరిరాగా వెలుపల ఆమె నాచర్యములకై కానుకొనియున్నది రి! బంధమిత్రాదుల తల కొకటికివంతున అరచుట

కాల భూమిను ముద్దుగొనిరట. తెక్కప్రకారము ఆమెపై నిముషమువపు 81 ముద్దులు గురిపినవన్న మాట! ఇంకొకటి. ఒకయువతి యిటీవల యొకకుట్టు పది యంగడివద్దకు వెళ్లి అటువచ్చు కుక్కను ముద్దు తెట్టుమని గోరినదట. ఆకుక్క ఆప్రకారము గావించగా పంఠినింది తిరిగి ముద్దవచ్చు యువతి గోరినదట. పాప మా కుక్కకు చిహ్నగల్గింది గావోలు. ఆమెను ముద్దెట్టుటకు బతులు ముక్కు గరచినది. దానిపై వామెకు కోపమువచ్చి కుక్క యజమానురాలిపై వ్యాగ్రముతేసి పరిహారముగా 75 బొనులు పొందినదట!

ధైర్య భాలిని

బర్మింగుహమ్లలో సింహముల మచ్చికచేయుటకు శ్రీమై గావలయునని ప్రతీకలలో ప్రకటింపబడగా నలువది దరఖాస్తుదారు లవట హాజరయినారు. వారిని సింహము లున్నచోటికి దీసుకొనివెళ్లి సర్పమునందు సింహములను మచ్చికచేయు సుశోభి, పరిక్షించుచుండిగా తమ్ము మచ్చికచేయవచ్చిన ధైర్య శాలులను తాముగూడ పరీక్షింప వెంచెనేమో యన్నట్లు అచటనున్న సింహము లొక్కపెట్టున గర్జింప వారంభించెనట. అచటనున్న నలువదిమందిలో కొకయోపెను మూర్ఖుడయ్యెనట. 38 మంది ఎట కేగిలో బాడ దెలియలేదట. ఒకయువతిమాత్రము ధైర్యముగా చలించుకొనుచుట చూచి యామెచే ఆపనియందు నియోగించిరట! విజయగ ధైర్యము గలవా రెంతమంది కొకరు?

భర్తను పోల్చుటలని భార్య

గ్లాస్కోవ్కులొక పిఠులలో కొక దళస్వామ్యుగా న్యుకువయ్యెను. అత డెవదని విచారించగా కొక

యామె అతడు తనభర్త అనెనట. మరియొక యువతి తనసోదరుడనెనట; యొకబాలిక తనమామ అనెనట! బారందడు అతడు అతడు 'కార్యరీ' అని సమ్యకించిరి. వారిలో భార్యయని తెప్పిన యామె తన దుఃఖమును పట్టబాలిక యింటను విద్వల కా సమాచారమును తెలుపుటకు యింట ప్రవేశించి యాడగా తనభర్త హాయిగా నిద్రించుచుండెనట! అది తనభర్త భూతమనుకొని యామె పెనుగోలకేసినదట. నిజమగు భర్త ఆరడేయని నమ్ముటకే కొంతకాలము పట్టినదట యామెన!

వరుడు ఆకాశమునుండి

రష్యాదేశమునకు ముఖ్యపట్టణమగు మాస్కోనగరమునకు 80 మైళ్ళదూరమున యొక గ్రామమున నొక వివాహము జరిగినది. మైకేల్ వివాహోద్యమమునైనానినని వివాహమున కన్నియు సిద్ధమై యొక దినము నిర్ణయింపబడినది. కాని ఆదినమే పీరయ్యా (వివాహములనుండి నిరపాయముగా క్రిందకు దిగు సాధనము; గుమ్మటమువంటిది) పడర్పవనుటచే అతని కాదినము రీపు దొరకపోవుటయొగాక ఆ ప్రదర్శనములం దతిడుగూడ పాక్షాపదలయినది ఈ క్షేత్రపు లివ్వబడియును. అతడు మాతాపితృ తన పీరయ్యాతో వివాహమునుండి క్రింది కురిశెను. సురక్షితముగ తాను రాకరానందున వివారగ్రహణయొన్న వస్తువు వారి మధ్యలోనే దిగునట! తలవని తలంపు విట్టిదిగదా!

పాశ్చాత్యులుగూడ బొనిసవ్యాపారులా?

సుందరమగు 15 సం. యువతిని 10 పామలగు కొంతమంది విక్రయించుటచే బొనిసవ్యాపారసంఘముకటి పాశ్చాత్యదేశములం దుండవచ్చునని యొక పుత్రిక ప్రాయోచున్నది. 'జర్మనీలో హారెండు' అను యువతి పనికిరైగా యొకరింట యుండి తనదేశము దుర్భరముగ నున్నదని తెల్పుకొనుచుండగా కొంతమంది పాయములేయనమని యామె వాపోటునుండి తీసుకొనివెళ్లి యారముగా నొకరొ 10 పామల కొకనికి విక్రయించిరట. అత్యటనుండి తప్పించుకొని అధి

కారుల కీవార్త చెలిసినదట. బొనిసవ్యాపారం వృద్ధులుండుట వీధల ఆవాగరీతులనియు అందువకే ప్రాయ్యలపై కత్తిగట్టుచున్న వాగరీతులగు పాశ్చాత్యులు ఏని కేతుండురా?

చింతవాసుకలు

కక్కువాయిదగు మంత్రతంత్రములచే సులభముగ నుదురునను నమృతము చాలమంది పాశ్చాత్యులనుగూడ గలదు. ఇంగ్లాండునందు పెక్కుశ్రీలు యాదగు వచ్చిన తరువితలను గ్యాప్ వచ్చు వద్దకుగాని రైలు పారంగమువద్దకుగాని తీసికొనిపోయినచో తగిపోవునని జమైదరు. మరికొందరు యాదగువచ్చిన విద్వలవెండ్రుకలు కొంచెము కత్తిరించి మాంసపుముక్కలలో చుట్టి పిల్లిలో మక్కలో కేసిన పోవుననియెదరు. ఇంకను విచిత్రమగు వాడుక పోయ్యగల దేశమునందు గలదు. దగ్గువచ్చిన వారిగోళ్ళను దీసికొని పాగామలో చుట్టగా చుట్టి బాటవీడ పడవైతురట! దానిని ఎవరు దీసికొని ప్రాగుదులో వారి కంటుకొనునట! మరికొందరు ఒక వృక్షముప్రక్కను కొంతలవారము పడకకు కొంచెము గడిచింది వెనుకకు తిరిగియాడక వచ్చెదరట. అదగు అచటనే నిలిచిపోవునట. పాశ్చాత్యులనున్న పెక్కువాడుకలలో ఇవి కొన్నిమాత్రము. ఇట్టి వాడుకలు పెక్కుగలవని చెక్కిరి చుట గురీరింజ పామ్యము గదా!

విచిత్రమగు శిశువులు

ఈసంవత్సరమున ప్రపంచమున మిగుల బరువైనట్టి మిగుల తేలికయైనట్టియు శిశువు లింగ్లాండు ఆస్ట్రేలియా దేశములందు జనించినట్లు చెలియుచున్నది. మెలోరను సమీపమున టి. హిల్ దంపతులకు జనించిన పుత్రుడు పుట్టినపుడు బరువు 15 పౌనులు 4 డెన్సులు; పొడవు 24 1/2 అంగుళములు; లావు 16 1/2 అంగుళములు; తల 9 1/2 అంగుళములు; మెడ మట్టుకొలత 9 అంగుళములు; ఇతర మగశిశువు పుట్టినపుడు 15 డెన్సులు బరువుండెనట! 10 రికములు వయ్యు కంట వత్తిడికొని కాపాడగా 10 డెన్సులు బరువు యొక్కవైనదట ఇది తల్లెల భారభ్యమా తనయుల యదృష్టమా! చ|| రా||

సాందర్యపోషణము

కేశములసారు

విరోపాఖండములో ఒక శతాబ్దముక్రిందటను, మన భరతఖండములో ఒకటి రెండు శతాబ్దముల క్రిందటను అంగవాసులుండఱును వారీకేశములకు పరమేశ్వరు డెంత పొడవు యెట్టిరంగుయిచ్చిన వాని తోనే తృప్తిపొంది, కాస్త తలదుద్దుకొనుట, చదురు రాసి దువ్వకొనుట మొదలగుపనులతో సరిపెట్టుకొనే వారు. కొందరికి వారీకేశముల పొట్టితనమో యెటుపో తెలుపో అందవికారముగ కనిపించినను లోలోన వగచుటకప్పు, పైపై గెట్టి ప్రయోజనమును లేకుండె డిది, కొందరికేశములు తళితళి మెఱయుచు, తింగర ములు తిరుగుచు, పొడవుగ పెఱుగుచున్నచో వారు తాము ధన్యులనుకొనెడివారు; కొందరి కేశములు విరుసుగా పొట్టిగా తిన్నగా పూరుకుంటే వారు లోలోన వగచెడివారు.

నే దట్టారకొను యువతీయజీయొక్కరై కానిపించదు. తన జాట్టుతీరు తనకు నచ్చుచున్నచో నచ్చినట్లు మార్చుకొను పొదులెన్నియో యామెకు హస్తగతములై యున్నది. ఇందుకు కొంతకాలపూర్వము కావచ్చును. కాని వనితాదుణికాలమునకు సాందర్య పరిపోషణమునకు మించిన సద్వినియోగ మిక్కాలమున లేదని పెక్కులు నమ్ముచున్నారు. ఈ కాలములో ఆసలు సమాజమందర మైన కేశములతో జనించు వారు అత్యల్ప సంఖ్యాకులనియు, కేశ వైధివములును భోగములును గలవారెల్ల వేయికంటె యెక్కువ ఈ పాయములతో రాణింపఁజీనుకొనుచున్నవారే యనియు నొక వనితాదుణి వ్రాయుచున్నది.

వీనిలో కొన్నిపక్షకు లాలోగ్యభంగమైనవని కొందఱు తలచుచున్నారు. కాని ఆలోగ్యవిధానములై యెట్టివారికైనను నీపొద్దుచేయగల ప్రకారములుకూడ వేనవేలు ఉన్నవి. వీనివలన స్త్రీలకేశములకు కావల

సిన సాందర్యపు తీరులను ప్రకృతి ప్రసాదించలే కున్నంతమాత్రమున స్త్రీలు నిరాశమెద నక్కరలే దనియు, ప్రకృతిదేవతవారి కెక్క డెక్కడ మోసము చేసినను వారు ఆలోపమును పూర్తిచేసుకొనగలరని యును స్పష్టమగుచున్నది.

ఆసలులో నుండి దేహలోగ్యము లేనిదే కేశములు గాని ముఖముగాని కళ్లుగాని బుగ్గలుగాని నీగనిగ రాణించుచునన రాణించవు. మిత, బలిష్ఠ, సాత్వి కావారమును మందరకేశాభిలాషులగు స్త్రీ లెల్లఱును భుజించవలెనేగాని అక్కఱమాలిన దిలు తిండ్లు భుజింపరాదు. ఆలోగ్యత్వాహములతో శరీరమాన సబులు రాజిల్లుచున్నప్పుడు ప్రతిభాగమును సాందర్య మతో తాండవింపుచుండును. ఆచారప్రకరణమువేఱు గాన చానినిగూర్చి యిచ్చట మిక్కిలి ప్రస్తావించ నీలులేదు.

కేశవర్ధని తైలములు పెక్కు బజారులలో విక్రయించుచుండురు. ఆయుర్వేదవైద్యుల వడిగినచో వానిని నులభిముగఁ దయారుచేయువిధులుకూడ చెప్పుదురు. వానివలన తల యెన్నడును చుండు పుండు పేను మెతక మొదలగు వానిని పట్టదు. తరచుగా స్త్రీలు తలదువ్వకొనునప్పు డించుకంటె నూనెను జాట్టుపైని నీగనిగకొఱకు రానుకొనుచుండురు. ఇట్టి మెఱుగులవలన పంపువారికి వారుబాగుండనచ్చును కాని తలకుఁగాని కేశములకుగాని యెట్టి ప్రయోజన మునులేదు. చేరిపించ నూనెపోసుకొని, ముందలపై పోసుకొని ఆయిదుజేళ్లను కేశముల మొదళ్లును మెద డును తాకునట్లు కొనిపి వ్రేళ్లతోను అరచేతితోను ముందలమొదలు మెకుకలవఱకు సమస్తముతలను బాగుగ రెండునిముషములు మర్దనము చేసుకొనవలెను.

ఎవరికిల వారు మర్దనము చేసుకొనుట చిత్తముగానే మొదట తోచును. పాశ్చాత్య దీనితలమునతో యీ మాత్రము భాగ్యమునకు సెలవానుపదోయి యెక్కువ గూలియిచ్చి మర్దనలు చేయించుకొందురు. వారి ఆర్జనలు పెద్దవి కనుక వారి ఖర్చులును పెద్దవి కావచ్చును కాని భారతీయులవలె యీ మాత్రము పని నెవరికి వారు చేసుకుంటేనే నులుపు. మొదట కష్టముగానే కనిపించినను క్రమక్రమముగ ఆరచేరి చేయించుకొనుటకంటె తాము చేసేనుకుంటేనే నులు పనిపించుకుంటే.

జాట్లు పెలుగుటకు మెలుగుట్టుటకు తలకు మర్దన మొందుకని కొందరి కనిపించును. కాని జాట్లునకు పెరుగుదల సుభ్యయెక్కడనుండో కాక మొదళ్లనుండి ప్రారంభించును. మధ్యరాసిన మెలుగు మానుమగును. మొదటినుండివ్యాపించినది నిలచి వెలుగును. మర్దన చేయనిచే తలయొక్క కపాలమువలెను చుండువుండు మొదలగు దుద్దక్షణములు తొలగవు. అది తొలగినచే జాట్లు పెలుగుదు. ప్రేళ్లతో, అలచేతితో తల నెంత గట్టిగా నిమిరివచో చుండు అంతపూర్తిగా నిర్మూలమై తల అంత నిశాగమై కేశములంతలాగా పెరుగును.

ఈ తైలము ముపయోగించుటలో గూడ విచేతముపయోగించవలెను. శరీరతత్వములనుబట్టి ఒక్కొక్క రొక్కొక్క జాతితైలము ముపయోగించవలెను. మెలుగులు పెలుగుదలలు కావలసినవారు తైలములను, పంపులు మెలికలు కావలసినవారు గ్లిసెరిములు లేక ముద్దలను ఉపయోగింతురు. తలమర్దనము దినమున కథమును అయిదునిముషములైనను చేసుకొనవలెను.

పిమ్మట తలదువ్వకొనవలెను. మొట్టమొదట దువ్వెనతో దువ్వకొనుట మంచిది. అందువలన జాట్లలయు చిమ్మలునుపిడి విరచిరలాడును. పిమ్మట బ్రష్తో తో దువ్వకొనవలెను. బ్రష్టువెండ్రుకలు విరుసుగా వుండవలెను కాని జాట్లులోనికి దూరంగానే ముడుచు కొనిపోవురకముగా నుండవలెను. బ్రష్టువెండ్రుకలు మెదడుకు కపాలమునకు అంతటికి యించుకంటె దురు

ముగ తగులువలె విరుసుగ నై నుండవలెను. దువ్వెనకు గూడ దులిపి పైకితీయరాని చుండు మొదలగు దువ్వు దాగములు దీనితోగాని తొలగవు. ఇందువలన జాట్లు పెలుగును, మెలుగును పొచ్చును.

దీనించి జడలు క్రిగలు చేసుకొనుటవలెను జాట్లు మెలికలు తీరును. తలదల వల్లుకొనుటవలెని ప్రయోజనము కేరలము కేశములనుగూడదీసుకొని ముడిచేసు కొనుటయేగాక ఇట్టి సోగముతో అది రానించుటయే యుండున్నది. “కడు పొచ్చు కొవ్వ” అని చేమకూర పెంకటకుచి తనవాయుకను వర్ణించివాడు. భారతీయ ఫనితలకు పెద్దజాట్లు పెట్టనిసామ్యు. జాట్లు పెలుగుటకే తైలములను వారు రాసుకొందురు. అట్టి పొడవు చాలనివారు చక్కని ఫనరములుచాల్తురు. పాశ్చాత్యదీనిగల కీయుగారంభమునుండియు దీర్ఘకేశములపై విముఖత పొడమిడి. పూర్వకాలపు పాశ్చాత్యపురుషుల వలె వారు గిరజాలుగా జాట్లును కత్తిరించుకొనుచున్నారు. ఇట్టి ప్రాప్యకేశముల ననేకవిధములుగా పిన్నులతో మచచి ఉంగరములవలె రానింపజేసుకొనుట తెక్కువ అదికాకయుండున్నది. దీనినే వారు ‘బాబ్బుకు పొయిగు’ అందును. కొందరు నవ్య భారతవాసులునుగూడ యీయూచారమును క్రొమ్మచున్నారు కాని పెమ్మలు వారి నాశ్యపించుచున్నారు. ఈపద్ధతి యింకను మనవానికి నచ్చుచున్నట్లు తోచదు. వనమ పెమ్మలు రొమ్మలును నాగరికులును తమ నొట్టెలనుమాత్రము ఇట్టి సోగములుచేసి వినులకు పంపుచున్నారు. నొట్టెలయొద్దనుండి పెద్దలపప్రావటకు కొంతకాలముపట్టుకేమో చెప్పజాలము. కాని యిప్పటి మట్టుకయేవలెనునుండున కత్తిరింపులయిండుకంటె దీని తరచురములమీదనే ముచ్చట తెచ్చుగనుండుట కుభిమానము.

ఆంధ్రనుండరిమలు జాతీయసౌందర్యపోషణ విధానములను గూర్చిన చక్కనివ్యాసములు వ్రాసి పంపించగలుగుచున్నాము. అట్టివానికి ఈభాగమునందు తావు కొనంగలుచున్నాము.

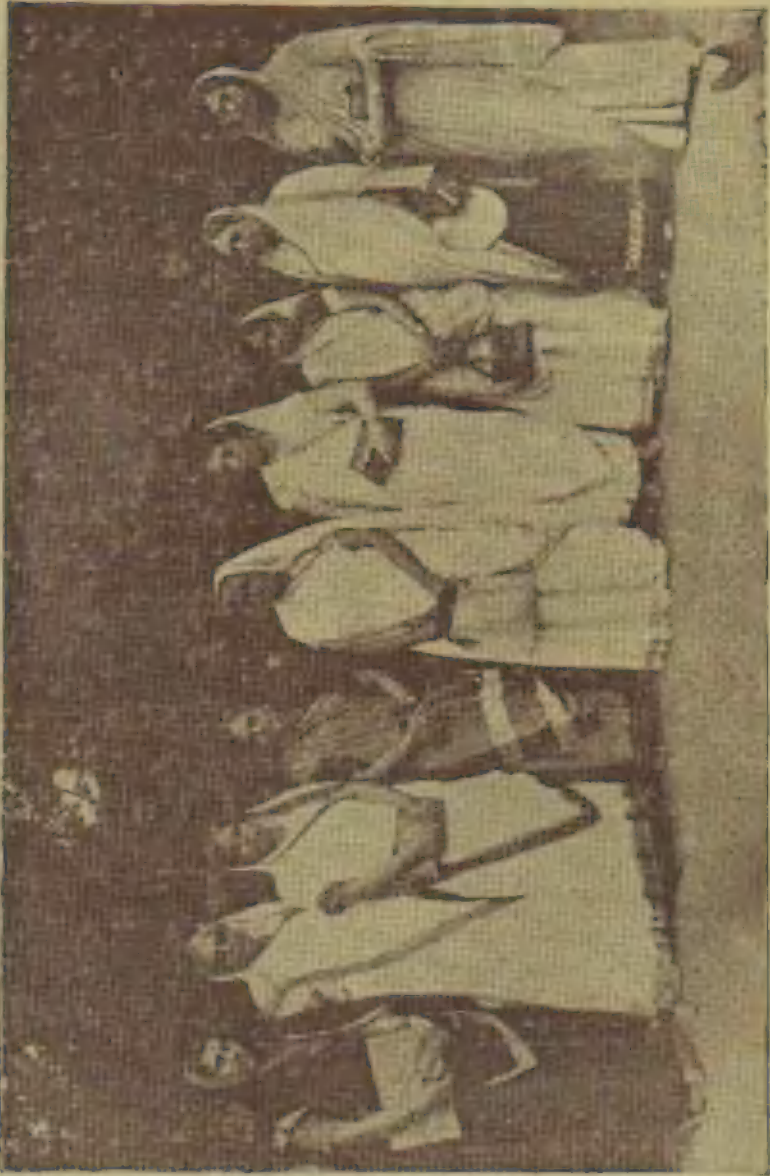

శ్రీమతి తిరునాళ్లైది కున్నార్ మూలై
కారైన్మూడిలో నారదవేణ్మొర్ గా
నియమించబడిరి.

శ్రీమతి మివ్. కరుణాకరగుప్త, యం. యే.
జక్కా- విశ్వపర్యాయములా పొన్నరీ
లెక్కరరుగా నియమించబడిన ప్రధమచదితామణి.

బొంబాయి చరిత్రాధ్యయనము. మి. సెన్. కారదామహారాజు గారు ఆధ్యక్షులు.
 ఆమె పుత్ర ప్రదర్శనమునూడా తెలియి.

బాలవిజ్ఞానశాఖ

౧. పాటలు

అగ సాలిసోమన్న

అగ సాలిసోమన్న కదిదోమి గోలు,
నగమీలు చెక్కుతానని యెంతిసీటు!
బంగారు కరగించి వదునుగాచేసి
రంగారు వంకీలు నానులును అల్లు.

వచ్చులునీలాలు వ్రాలుపొడిపి
జగిసీలు ఉంగరాలును చేసిపెట్టు
వింశిమితలు నగలు విక్రయిస్తున్న
ఎంతోను గొప్పమాటల వాడుచుండు.

పడతులును పసిపాప లండలును నలేడు
కంటపడితే వగలు కావలయునంద్రు
ఒకనా డయిన తీరుబా టుంకునేమొ?
అమవాస్య అనగానె అతడు పనిమాను.

ఏమోయి సోమన్న ఎపు డిస్తునంటే
రామమ్మగారు, కేపే తెస్తుననును.
పదిహేను రేపులు పాలిసోయేయి
ఇదిగోఅను; నాగరం బెపుడు చెప్తాడో!

భామకళాపణ

శ్రీమతి హవాయి కావేరిబాయిగారు, వి.యె యల్.టి.

“భామకళాపణు” అనునది సాధారణ
వాడుకలో “భామకళాపణ”యని మారి
యున్నది. ఇది పూర్వపద్ధతి ననుసరించిన
వీధినాటకము. ఒకానొక “భామకళాపణ”
నాటక సంఘమునకు ఒకనాడు సంభవించిన
కార్యమొకటి యీది గుఱవ చెలువబడిన
ప్రకారము నేను వినియుంటిని.

పై జెప్పబడిన నాటకసంఘపు నాయకుడు
మంత్రిప్రయోగవిద్యలం దసమానప్రవీణత
గలవాడు. ప్రియా అగ్రహారమును గ్రామ
మున కొన్ని దినములు “భామకళాపణ”
నాటకరంగమందు ప్రరర్పించిన పిమ్మట
చేరువనున్న హరిశ్చంద్రపురమును గ్రామము

నకు, నటకులు పయనమగుచుండిరి. ఇతర
గ్రామస్థులపై హానికరమగు మంత్రిములు
ప్రయోగించు దుష్టులు హరిశ్చంద్రపురమున
నుండుటవలన జాగ్రతిబూనుట కర్తవ్యమని
ప్రియాగ్రామస్థులునాయకునికినొక్కివక్కా
ణించిరి. “మేము యాచన చేసుకొనే
వాళ్లము. మమ్ముల నేమిచేస్తా”రని నాయ
కుడు నిర్భయముగా పలికి హరిశ్చంద్రపుర
మునకు పయనమయ్యెను.

పై గ్రామముజేరి తోలినాటి రాత్రికి
నాటకప్రదర్శనమునకు ఏర్పాట్లుగావించెను.
“భామకళాపణ”యందు సర్వదా భామ
పాత్రను వహించువాడు నాయకుడే యై

యుండినను నాడు మాత్రము మరియొకనిని తన పూనమందుంచెను. నాటకము ప్రారంభించి బహువిధోదముగా బరుగుచుండెను. చూపరులు క్రిక్కిరిసి మూగియుండిరి. అర్ధరాత్రి దాటిన వెనుక జామువేళకు భామ ప్రవేశించి తెరపై జటనువేయుట వాడుక. భామ వేషముధరించిన నటకుడు తగువేళకు నాటకరంగము ప్రవేశించి జటను తెరపై వైచెను. వెంటనే యది కాలసర్పముగా మారి యతనిని కలిచెను.

నటకుడు మూర్ఛిల్లి నేలగూఢును. ఇప్పుటి నటకు నాటకమందు పాల్గొనక నేచియుండిన నాయకుడు రెండు వేపకొమ్మలను చేబూని స్మారకము తప్పియున్న సహకారుని ప్రక్కతేరి వేపకొమ్మలతో నతనిని విసరుచు "దిగుదిగు నాగన్న దిగరా నాగన్న" యని పాడుచుండెను.

పాట ముగియుననికి కళేబరమువలె పడి యుండినవాడు లేచెను. అయినను తన భాగము సాగించుటకు తక్కిలేనివాడై

యున్నందున సంతతితో నాటకము చాలింప విలసియున్నదని నాయకుడు సభవారికి తెలియజేసి యిండ్లకు పొమ్మనెను. అందఱు లేచి చెదరిపోయిరి కాని యొకానొక పురుషుడు మాత్రము నేలపైకతకబడిన రీతిని కూర్చుండిపోయెను. ఇతడే భామపై మంత్రము ప్రయోగించిన దుష్టుడు. అతనికి తగిన శాస్తి వానికంటె నిపుణుడైన నాయకునివలన కలిగెను.

అగడియనుండి మరునాటి తీవ్రమైన యెండయందు సహ నితడు కదలక మెదలక కూర్చుండెను. మరునాటి రాత్రి మరల నాటకము ప్రారంభించువేళకు నాయకుడు దయగని మరియొక్కడు నిట్టి దుష్ప్రియుల నలుపవలదని నొక్కినక్కాణించి యతనికి విడుదలనిచ్చెను. నాటిరాత్రి యథాప్రకారముగా భామపాత్రను నాయకుడేవహించి తన చాతుర్యమువలన చూపరుల హృదయములు రంజిల్లజేసెను.

శ్రీ మత్కన్య కా విజయము

ఉత్తమ యక్షగాన ప్రబంధము. పసుమర్తి కృష్ణమూర్తిగారు రచించినది

వలయువారు నాలుగణాల బిళ్లలు పంపునది

గృహలక్ష్మి కార్యాలయం — ఎగ్మారు — మద్రాసు

ఇదిగో టానిక్కు!

వృద్ధులను బాలురను గూడ
ఒలవంతులుగా చేయును.

ఈ దివ్యములలో ప్రతివ్యక్తికిని టానిక్కు తప్పక కావలెను. నీకును కావలెను. జీవాన్ముతమును మాత్రమే తీసికొనుము. అది పాశ్చాత్యజీవనమునకు అన్యుతమే. ముసలివారిని సహా సర్వకోగదహోకులుగను పడుచువారిని సర్వకార్యనిర్వహణనిర్దులుగను ముంచుచు దిసియొక్కటియే టానిక్కు.

జీవాన్ముతము నిజముగా ప్రాణహిత. వాడీ చక్రమంతటిని అది పటిష్ఠము చేయును. నగ్గము లన్నింటిని పుష్కలసక్తముతో నింపును. బిగ్ బుట్టి పుష్కలకొని, ఇతి తక్కిన టానిక్కు లన్నిటికంటె శ్రేష్ఠముకాదేమో చూడుము.

జీవాన్ముతము — జీవమునకే అన్యుతము

బాలభాస్కర

సుఖము లేని కొంపలకు
సుఖము గూర్చును.

పసిబిడ్డ యెప్పుడును ఈమోమని ఈడ్చు కొనుచుండు ఇంటిలో ఏమి పౌఖ్య ముండగలదు? అయినను పిల్లలకు బాలభాస్కర యిచ్చి సహ ఆరోగ్యముగా ఉంచుట చాలా సులభమైన మాగ్గము. కాలేయమును స్థిరమును ఉబ్బుట, తరచుగ జ్వరముచచ్చుట, కడుపు పెద్దవగుట, వాంతులు, విరోచనములు, పచ్చకామలా, మొదలగు లక్షణములతో బాధపడుచున్నను,

ఆనవసరపు లేజారుపకరియు. వానిని మాన్యు కల ఒకే బాధమును ఆవిర్బ కిమ్ము.

బాలభాస్కర — లీవరు, స్లిప్సు
సంబంధ రోగములకు

గ్రంథ పరిచయము

జగత్కేళ

మనస్థితి అంగచరిత్రకారుడును గ్రంథకర్తయైన మౌన్. జి. వెల్సుగారు ఆంగ్లమున వ్రాసిన ప్రపంచచరిత్రను ఇది అంధానువాదము. అంధానువాదమయ్యు వెల్సుగారి గ్రంథముకంటె గూడ నేడానుమిస్తుంది ఈ భయము గ్రంథములను పఠించిన వారికి తెలియకపోదు. అనువాద మగుటవలన వెల్సుగారి భావములు, సిద్ధాంతములు, ఉపాఖ్యానములగు నవి యథార్థముగ గ్రహించుటకు సంపూర్ణావకాశ మగుచున్నది. కైలి నిర్దుష్టము, నాతిసులభము, చరిత్ర రచనాసంప్రదాయబద్ధము, ధారాళము, సుందరము. ఇది అనువాద మేమిటన్నట్లుండును. అసలు గ్రంథమును యింగ్లీషు తెలిసినవారు ఇంగ్లీషులోనే చదువుకొనవచ్చునుగాని, అట్టివారికి ఈ గ్రంథకర్త శ్రీమాన్ కోమాండూరి శతకోపాచార్యులు యస్. ఎ. డి. యల్. (కాకినాడ)గారు వ్రాసిన టిప్పణముల పఠించు భాగ్యము కలగదు. ఈ టిప్పణములు కేవల భారతీయదృష్టితో వ్రాయబడి కొన్నియెడల వెల్సుగారి భావములను స్పష్టపఱచును, కొన్నియెడల విపులీకరించి పూర్తిచేయును, కొన్నియెడల నిరాదంబరముగ వేసివేసి వేరుతెచ్చమును బోధించుచున్నట్లుండును. భారతీయులకు అసలు గ్రంథముకంటె గూడ ఈ టిప్పణము లెక్కువ విజ్ఞానప్రదములైనవి, బహుశతర పరిశోధనాఫలములైనవి, సమగ్రచర్చా సమన్వితమైనవి. అట్టి కైలిలో గ్రంథకర్తగారు అనువాదమునకు బదులు స్వతంత్రముగానే ఇట్టి గ్రంథమును వ్రాసిన దాగుండుననించును; కాని అజ్ఞానమో, అహంకారమో, సంపూర్ణ నిర్దుష్ట పాత దివ్యజ్ఞానమో కలవారు తప్పు ప్రస్తుతకాలపు గ్రంథములను వేదికో తిరగ వేసిపఠమాత్రమున నిర్దుష్ట

మగుచరిత్రను వ్రాయగలమనుకొనుట శుద్ధసామాన్యము. అందునను అట్టి జగత్కేళవ్రాయగదంగుట మరియును అవిశేషము. ఒక్కవెల్సుకే అట్టి నిర్దుష్టమనబడగల(?) చరిత్రను వ్రాయగల భాగ్యము దక్కినది. ఇంతటి పూర్వీకతో హాసినసంపర్కములో ఆచార్యులుగారు పూచీ నెల్లయ వెల్సుకేమిదచి, తనభారమును టిప్పణములు గానూచించి మిగుల ప్రశంసనీయు లగుచు న్నారు. విశ్వవిద్యాలయములలో నిట్టి చరిత్రలను ఆచార్యులు పఠ్యపించునన్నచో విద్యార్థులు వర్ణించునన్నచో, గ్రంథకర్తలు వ్రాసినప్రయోజనము లేదు. ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయ వైసుభాష్యులకు సర్ రాధా కృష్ణన్ గారు ఒక చక్కనిమీతిక వ్రాసినారు. వెల 30 లు. ఈచరిత్ర ప్రస్తుత విద్యాలయలోకమున బహుశాదరమును బడయునుగాక!

గ్రంథకర్త శ్రీ కొవ్వలి లక్ష్మీనరే మెఱుపులు సింహారావుగారు ఇన్ని సుపేట, రాజురుపేంద్రవరము. శారదా పల్లిమింగు హోమనాథి ప్రథమప్రచురణము. 96 పుటలు. పది 'మెఱుపులు'లో కథలు. ఆకలంకమైన అమాయకమైన శృంగారము, స్వచ్ఛమైన సుస్థిరమైన శీలము, ఇందలి పెద్దకథలనాయక లలక్షణములు, చిన్నచిన్నశీలము అనేకులు పెద్దలకు సిగ్గుకూర్చును. భాయప్రేమకు రాజకీయములలో తావుచిక్కదు. ప్రాణములకైన తేగి ముకొని మీరాబాయి తనవీధియని వలగొన్నది. ఒకకథలో 'పెండ్లి'మందర కన్య తావల చిన వరునితో రేచిపోయి అయిద్యుష్సంబంధము తప్పించుకోవలసినంత సామాన్యమనవలసి వచ్చినది. విధవా వివాహాదీతొరకులకు గౌరీపతి ఆదర్శపురుషుడు. ఈ గౌరీమాన్యునే ఓ.బి.య్యభార్య వహించుట అచ్చయపు

కాదు. శ్యామూబింగాశములపై పేనుపంయాటలనుపూడ పాఠములు కై యునకతీరదు. పాధారణసంఘటన యులు. కైలి నులభతరము. కథలు బహుజనామోదమును బడయగలవు.

క్రొత్తకై 41 పుటలు. వెల రు. పూలమాల 0-4-0 చిన్న ఖండకావ్యసంపుటము. గ్రంథకర్త శ్రీగూడ శంకరకర్మగారు, భాషాసదనము ఆదిత్యాడి, గుంటూరు జిల్లా. తెలుగువాణి, పూలమాల, కోకిల, నోము, రాధిక, పనివాడు, స్వప్న, ఓరుగుభయ్యాము, ంభ, రైతుబిడ్డ, మొదలగు ఏనుంకమును పట్టిన ఆయంకముమీద పీఠికలను చరచర పరుగెత్తుచుండును. కవిగారి లేఖప్రయత్నములో 'దొంగల' వెన్నుట విమర్శకుల పనిగాదు; 'తీయ తీయములుగల తెలుగుండనముతో' నలరామాయన్నదని శ్రీ కృష్ణుల సీతారామమూర్తిచందరిగారి యభిప్రాయ మెంతయు ననువైనది.

తమ భావిజీవితపరిణామమును హస్తనిర్మాణము తెలుసుకొనఁగోరని సువరించు చేయి కొనఁగోరని మానవు లుండరు. పుట్టుమచ్చలు ఈ రెండువిషయములను తెలిపెడి శ్యాతిమసాముడికాది కాత్తములను భారతీయప్రాచీన ఋషివర్ణులు వ్రాయకపోలేదు. పాశ్చాత్యవాపలవల్ల నేడు వానిపై పెక్కు అట విశ్వాసములు నుదరకున్నవి. ఆయినను ఆనాటి సమాజములో ఆట్లు నుదరనివారిసంఖ్య అత్యల్పము. నులోధకముగ, విశ్వాసభక్తముగ, ఋణాపూర్వకముగ మధురముగ తెలుపగల వక్తలు లేకులే కలువైనారు. పైగా వారిస్థానము నీమధ్యన కొండలు బూటకు లాక్రమించిరి. బూటకు లొనరించిన అపహరముల చెతిపి ఇట్టి గ్రంథములను శ్రీకృషి పెద్ది వెంకట్రావుగారు (పామిట్టు - ఆకల్లివ్వు, విజయనగరం) వ్రాసి ప్రకటించుచున్నారు. పై మూడుగ్రంథములును తొలివనుచుములు. ఈ పుస్తకములు పట్టినవారు వివరింప

చదువునిదే విడువజాలరు. చదివినవారి కవి వచ్చక మానవు. వచ్చినవారికి విశ్వాసము నుదరకమానదు. నుదిరినవారి కీవిద్యలు ఆభ్యాసము కాకమానవు. ఆభ్యాసము విజ్ఞానమును అనుభవముగూడ విస్తరింపక నవు. ఈ మూడుచొత్తములు వెల రు 3 లు. ఒకే తూరి కొనువారికి పోస్టేజీతో సహా రు 1-8-0 లకే పంపబడును.

దెమ్మికై 13 పుటలు. వెల మూరకపురేలు ఆరుపైసలు. గ్రంథకర్త తమ్మిరాజు మూర్యనారాయణరావు గారు (బి. ఎ. ఆనర్సు) ప్రకాశకులు ప్రజాపేద గ్రంథమాల, ఆనకాపల్లి, విశాఖపట్టణముజిల్లా. ఇది ప్రజలు 'తెలుగుకొనవలసిన ముఖ్యవిషయము', నులభకైలి. యెల్లరకు విశదమగునీతి సోదాహరణముగ వ్యాపసోరికకైలిలో ఇది చర్చించబడినది. మాసమున కొక గ్రంథమును ప్రకటించుదురు - ఎల్లరు నభిమానించదగును.

దెమ్మికై 6 పుటలు. 48 సీర నాబడిచదువు ములు. శ్రీ ఆంధ్రరాష్ట్ర పాఠమిక విద్యాసంఘమువారి ప్రచురణము. గ్రంథకర్త నందివాడ వెంకటరత్నముగారు. పశ్యమ గోదావరిజిల్లా తాళ్లపూడిపోస్టు; వేగేశ్వరము ఎవ్వకొ ప్రాథమికపాఠశాల బ్రాహ్మణోపాధ్యాయుని ఆనాడ రణవలన ఇతని విద్యాభివృద్ధి అణికిట్టబడిన చరిత్ర. అయినను చెళ్లపిళ్ల వెంకటకవి, కామేశ్వరరావుగార్ల దయవలన వీరి పాండిత్యకవిత్వములు వర్ధిల్లినవి కమక వీరి బ్రాహ్మణద్యేషము చచ్చి బ్రాహ్మణాభిమానము మెచ్చినదని గ్రంథములన తెలియవగును. ఇట్టి కవిగారు సృష్టికరణమీలమునకు మేలుబంతియనుటకు సందేహములేదు.

దెమ్మికై 14 పుటలు. వెల మేఘసందేశము 0-2-0 కాలివాను పూర్వ మేఘమున కమవాదము. గ్రంథకర్త తాడూరు లక్ష్మీనరసింహరాయ పండితుడు,

రాజును హేంద్రవరము. కాలిదాస కావ్యామృతపా
నులు స్వభావమునాదనోత్సాహము నాపుకొనజాలరు.
అందునను ఆనందభరిత పాత్ర కవిత్వభారావిలాసులగు
కవిగారి కట్టి యుత్సాహము పొడముట సమాజము.
సాధారణానువాదములనలెసంస్కృతపదజటిలముకాక
లేటతెనుగుతో నీటయి సంస్కృతకావ్యము వనువ
లేనివారికిలరాద ఆందలి యమృతమును గ్రోల నను
తునుచున్నది. ఈ భైరవేఘముమగూడ కలిగారు నీటి
పింతురుగాక!

శ్లోమాలతా కవిత్వాసంఘము
బోధనాపద్ధతులు వారి 40 వ పుచ్చము. ఆంధ్ర
రాష్ట్ర ప్రాథమిక విద్యాసంఘ
మువారివల్ల ప్రకటితము. తాత్పర్యాదిపోష్ట, శిశుత్వ
రము సంఘమువారి కార్యచానము. వెల రు 0-2-0
గ్రంథకర్తలు వాచిపేయజాల రామచంద్రారాయుడు,
గోనుకొండలక్ష్మీనారాయణగార్లు, కొల్లాపురం, ఇట
ప్రొలు సంస్థానము. డిసెంబరు 19 పుటలు. ఉపా
ధ్యాయలక్షణములు, దండనాపద్ధతులు, వల్లభలలిత
ముల ఉపయోగములు, దండనానిరసనము, హేతువిక
ప్రాశస్త్యము, ఉత్సాహోద్దీపనము, ఆరోగ్యరక్ష
ణము, ఆటలపోత్సాహము, పోట్టుటలక్షణము, గ్రం
థాలయ్యవయోజనము, పాఠములనిర్దేశము చేయకొనుట,
మధ్యమధ్య ప్రశ్నలు, తిట్టుటలు మానుట మొదలైన
ఆధునికవిభానములనన్నిటిని, ఇంతమాటికీ మాతృమంగ
పుష్పలయగ బోధించుగ్రంథ మండ్రభాషలో
అరుదు. ప్రతిప్రాథమికపాఠశాలలోపాఠ్యాదుడును
తప్పక గలువఁదగినది.

క్రామపైజ 100 పుటలు వెల
రు. 0-10-0 గ్రంథకర్త శ్రీయుత
బుర్రా వెంకటాచార్యుగారు
ఎం. ఎ. ప్రకాశకులు లి. వికారి

భీమ
ప్రతిజ్ఞ

కింగు ఆంధ్రబుక్కుడిపోగుంటూరు, రోదవనప్రధాన
మగు భట్టనారాయణుని జేతీసంహార వాటకమునకు

నవలరూపమగు నమవాదము. పదగుంధనమునందు,
పాత్రపోషణమునందు, కథా కథనమునందు, ఆచార
వివశిత్వమునందు, అనగ్గభారయందు, దేనియందును
అసలు మాతృకకు తీసిపోక పాఠకకోటికి పొరుగు
పరాక్రమములు బురికొల్పు ఆసాధారణ రచనము.
ఆంధ్రకరణమువలన, గద్యావలంబనమువలన, కథా
కథనమువలన భట్టనారాయణుడు సాధారణాంధ్ర
విద్యార్థికోటికి మలభిషాగ్యుడగుచున్నాడు.
సంస్కృత సమాసములయందు, జటిలభోరణియందు
ఉచిత విజ్ఞాంభణమునందు పొరుగు ప్రగల్భముల
యందు ఈ గ్రంథము మాతృకకెందును దీసిపోదు.
పాఠకులకు పొరుషరసముతోఁబాటు భాషాప్రాథత్వ
మును గూడ వేచిపెంపగిన గ్రంథకర్త సంతోషము
కల్పము. పాఠ్యగ్రంథ విద్యాయసంఘముల వారు దీనిని
కరసావహించి విద్యార్థుల ప్రజ్ఞాపొరుషముల నిమ
కుడింపఁ జేయుదురని విశ్వసించుచున్నాము.

రాజును హేంద్రవరము శ్రీమసుమ
శ్రీపాగలి హరనాథతీర్థ ప్రచారిణి సభ
మురళి వారు (కంఠంవారి సత్రంపిడి)
ప్రకటించిన పెక్కు కర్తవ్యాల
26 పుటలు. వెల అరుపైసలు—హరనాథభక్తులకు
పరమోపయుక్తము.

క్రామపైజ 72 పుటలు. వెల 4
విపంచి ✓ అణాలు. గ్రంథకర్త శ్రీయుత
బొడుబాపిరాజుగారు, ఆదివారపు
జేట, ఏలూరు. మున్నె విశ్వవిపంచి మనోహరగీతికా
స్తోమము వాలపించుకొన్నది, మరల నీగీతమే మధు
మాదురమునకులికి కోకిలగళన మాన్మమోగినది అని
కవిగారు మనుటగీతమున తెలిపినారు. ఇందు కవిత్వ
ప్రభువు ప్రధానలక్షణము గోచరించుచున్నట్లున్నది.
కవిత్వములో క్రొత్త భావములు సంస్కరణములు
చేర్చి కవిక నుద్ధరించుచున్నామనుకొనువారు పెక్కులు
గలరు. కాని కవిత్వభావ వస్తు ప్రపంచమున ప్రాతలు

లేవు క్రొత్తలులేవు. కవితా సామగ్రి నిర్వముందునదే. అట్టి సామగ్రిని సంస్కరించుచున్నా మమకొనుట సౌందర్యమును శోధను కావ్యత్వమును సంస్కరించుటానుకొనుట వంటిదే. కవిగారట్టి దంచక చేయుటను చేవినిగాని చేయక యథార్థమును వచించి కవిత్వ లక్షణమును ప్రస్తుతించినందుకు చంద్యులు—విశ్వవి పంచితోలేని గర్భిరములుకాని నూతన గీతములు జగతిలో లేవు. యథాశక్తిగా మాత్రమే ప్రజలు వానిని వివగలుగుచున్నారు. వానిని తిరిగి పాడగల కవికోకిలములే చాలా అరుదుగానున్నవి. వారు పాడ గలిగినను తమంతట తాము కురికి వారిగళముల మాటు మోగినచే విజయన గీతములు కాని తక్కినవి తెచ్చి కోలు పెచ్చికోలులు. ఇందలి చందమామ, శీప, రజి న్నటి, చక్కనిచుక్క మధుపిపాసి, లేటిబోడి, కాపు పడుచు, మూగబోము, ఇంద్రధనుస్సు మొదలగున వలయు సవాతన కవీంద్రుల కావ్యత సామగ్రియే. వారనుభవించి అనుభవించి కీర్తించి విదచుచున్న చే- వానికేవిగాని క్రొత్తలేకుటలనుగాని చేకుటలనుగాని చెక్కలేదు; ఇతనును చెక్కలేదనియే చెప్పువలెను. వారు వారిభోరణిలో పాడిరి. ఇరవిభోరణిలోనివి పాడబడినవి. ఈభోరణిలో క్రొత్తదనమును నున్నది, ఇవి కురికించుచును నున్నవి, ఈ సందర్భమున వీనిని 'క్రొత్త ప్రాతల మేలుకలయిక' యనవచ్చును. కోకిల గానమునకు కులకనివా రుండరు. క్రొత్తకవీశ్వరుల భోరణులకు పులకరించనివారును ముందరు.

అక్టోబరు 1 న లేచిని యీ పత్రిక గ్రామో ప్రథమ సంపుటపు ప్రథమ పంచిక ద్వారినీ పెద్దాపురంనుండి బయలుదేరినది. సంపాదకుడు వడ్డీ శ్రీరామమూర్తి గారు. దరుల క్రాసు 24 పుటల పక్షపత్రిక-సంపత్సర చందా రు 2-0-0 లు విడిప్రతి 1 అణా. గ్రామకీవనము, రైతులకు ప్రవృత్తులు, సాత్వికా

హానములేక అపొంస, ప్రాచీనగ్రామము, సహకార సంఘములు, గ్రామపారిశుధ్యము, వ్యవసాయము, ప్రభుత్వ ప్రయత్నము మొదలగు విషయములనుగూర్చి బహునిపుణులచే వ్యాసములు వ్రాయబడినవి. శైలి సులభము. ఇట్టిపత్రిక ప్రతిగ్రామానునకును అత్యం తాపశ్యకము. గ్రామములలోని వివిధకుటలముల విక మిత్యమున కాదరువుగ ప్రతివ్యాసమును నున్నది. ఇట్టి వికమిత్యమును చెఱుపగోరి చెడిపోయిన యొకని కళ, నుంచివద్యములునుగూడ గలవు. ఇంత చాకర్లైనవ పక్షపత్రిక లేదు. ముద్దులమూట సంపాదకు లిట్టి మురి పెములమూట నిప్పుడు ప్రకటించుచున్నారు. ఇతని యత్నము సఫలీకృత మగునుగాక !

క్రాసుపైజా 120 పుటలు గ్రంథ సీము ఇందను కర్త కోట యజ్ఞరామకర్మగారు డ్రైవింగు చింతెగుంటపాలెం, మచిలీపట్టణము, లోహములు, బాయిలర్లు, పని మరమగ్గులు, ఇంజనులు, పంపులు, డ్రైవర్లు గమనించ వలసినవిషయములు మొదలగునవి యొన్నియో ప్రశ్నోత్తరరూపమున నున్నవి. సాంకేతిపదములెల్ల ఆయా కాఖలలో పనిచేయువారికి నుపరిచితులగు వాంగ్ల ములు - శైలిసులభము. ప్రతిపనివానికిని వత్యావశ్య కము. వెల రు. 2-0-0 లు.

క్రాసుపైజా 92 పుటలు వెల ఆయులు ఇందను 2-0-0 లు. ఇదియు పైగ్రంథ డ్రైవింగు కర్త వ్రాసినది. నూనెల రక ములు, నూనెయింజనుల రక ములు, అవి పనిచేయుగీతులు, చేయుచునేర్పు, వానిని కాగుపరుచుట, దిగించుట మొదలగువిషయములు సరి క్రమగ నిందు వివరింపబడినవి. ప్రతిపనివానియొద్దను నిట్టి పుస్తకముండవలెను. పనిరానివాళ్లకుడ ఇది చూచి నేర్వవచ్చును.

గృహలక్ష్మి

ఆనంతపురం గవర్న మెంటు
 ఈస్ట్రమమిలో
 పాతశాల
 వార్షిక పరీక్ష
 కలగ్యాసములు కలవు. అంగవ్యాసములు 16 పు
 టలు. స్కూలుపైవలు అయిదవపూరం విద్యార్థినులు
 వ్రాసినవి. సాధారణవిషయములు చక్కవి భావ
 ములు. అంగవ్యాసములు 40 పుటలు. గద్యపద్య
 వ్యాసములు వెలవైదించియున్నది. మూడవపూరము
 మొదలు ఆరవపూరమువరకు విద్యార్థినులు వ్రాసినవి.
 చారిత్రకసాంఘిక, సాహిత్య, రాజకీయాదు లెన్నో
 విషయములు, రెండుమాడు చిన్నవాటికలును నున్నవి.
 ఇట్టి సంచికలవలన బాలికల రచనావైపుబును వర్ధిల్లు
 చున్నది. ఇతర బాలికాపాఠశాలాధికారు లిట్టి యుదా
 హరణము ననుసరింతురుగాక !

క్రామ్యపైజ 123 పుటలు. కల
 మహా
 మేధావులు
 గొల్కొన గెంకటాచంద రాఘవ
 రావుగారు, ఎలమంచిలి, వికాఖ
 పట్టణముజిల్లా. ప్రకాశములు ఆంధ్రావ లీగ్రంథమాలిక
 వారు. ఆర్కిమిడిసువాటినుండి సో హంప్రీడేవీవాటి
 కరకుగల సుప్రసిద్ధ కాన్త్రపరిశోధకులచర్చిత లిందు
 నిర్దుష్టములభక్తలని వ్రాయబడినది. వీరిలో కొందరు
 జ్యోతిషకాన్త్రధురీణులు, కొందరు ప్రకృతికాన్త్రపం

డితులు, మరికొందరు రసాయనకాన్త్రజ్ఞులు. గలీ
 వియో, న్యూటను, కోపర్నికను మొదలగువారి చర్చిత
 లును గలవు. ఈ గ్రంథపాఠశాలకు కాన్త్రపరిశోధనా
 శక్తి యెట్టి తన్మయత్వమునుగూర్చుకో తెలియగలదు.
 పరిశోధకపరిశోధనలయందు భక్తియును హెచ్చును.
 భౌతికకాన్త్రజ్ఞానమును పెంపొందును. ముఖ్యముగ
 చిన్నతరగతి తాలూక కిట్టి గ్రంథములు నిర్ణయించి
 మంచి అభిరుచులను సుప్పకరవ్వుదు.

ఈ గ్రంథము పెండటిభాగమును
 ఆంధ్ర లోగడ విమర్శించితిమి. తరువాయి
 దేశము శుభాంశము. ప్ర సా ద రా వు
 ఉద్యోగ నిర్మూలనము తాలూకా
 జోర్డు ప్రెసిడెంటుషిప్పు అందులో దివాలా పలాయ
 నము యోగితనము; రామారావు సత్కాగ్రహక్షిలు
 ప్రజేశము విడుదల; మార్యవారాయణసావిత్రుల
 రాజారావుభారతుల వివాహములు రామారావు
 మద్రాసులో “ఆంధ్రదేశము” పత్రికా సంపాద
 కత్వము, “దివ్యామృతము” మందులో తెగలాభ
 ములు, భారతి కోక మాసపత్రికాసంపాదకత్వము,
 రామరావు తక్కడపడితే ఆక్కడ ప్రభాపేవా
 సభాధ్యక్ష పీకోపన్యాసములు, ముత్తురెజననము మొద
 లైన ఆధునికాంధ్రయువనల స్వర్ణస్వప్నములెల్ల
 యందు వీరికాదుచున్నది, రెండుభాగములునుచేరి
 250 పుటలు. వెల రూ. 1—0—0 వలయువారు
 కర్లపాలెం కృష్ణారావుగారికి చీరాల వ్రాసుకొనవలెను.

‘గృహలక్ష్మి’ చందా

గృహలక్ష్మి సంవత్సరపు చందా రూ. 4 లనుండి రు 3 లకు తగ్గించబడినట్లు ఆంధ్రదినపత్రికలో
 ప్రకటించియున్నాము. ఈ ఆర్థికమాంద్యపుదుస్థితిలో పేదసాదలగు పాఠకుల కెంతభారము తగ్గినను
 తగ్గినదేయను భావముండే దీనికి కారణము. మరియును పెక్కులు క్రొత్తగా చందాదారులుగా చేరి గృహలక్ష్మి
 పతన భాగ్యమునందవలెనను వాంఛ రెండవకారణము. మాద్విరీయవాంఛను పురస్కరించుకొని క్రొత్తగా
 పెక్కులు చందాదారులుగాచేరి మా కీ పత్రికానిర్వహణ కార్యమునందితోధిక ప్రోత్సాహము పోషగుదురుగాక
 యని పాఠకులను గోరుచున్నాము.

మేనేజరు ‘గృహలక్ష్మి’

అతనికేమి గావలయునో ఆమెకు దెలియును

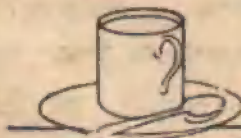
ఆమె యాతనికొకట గావలొని యుండినది; అతడు ఏదికొనయ్యెనదగుచదగనే పాత్రప్రాయ్యెక్కినది; అతడు కలుపు చెరుచులోపలనే నీరు మరుగుచున్నది. కొన్ని వివాదములలోనే అతనికొకట కొంత స్వదేశీ తేనీటిపానీయము సిద్ధమైనది.

ఈ కొంచమాలోంచి చేసినవని వారి దాంపత్య జీవితమున కెంత పేదము గల్గించినది? ఇప్పుడు అలసిపోయి ఇంటికివచ్చిన తరువాత నుండెడు విముగుగాని కోపముగాని లేదు. ఒక గిన్నెడు తేనీరు అతని మానసిక బాధను పోగొట్టి స్వగృహమున సంతోషవంతునిగ జేయును. దీనివలన భుక్త్యంతమాత్రమును లేదు. ప్రపంచమున చాల చోకమైవది. అతనికి గావలసినదిగూడ నదియే!

సిద్ధర్థ ధీవమునుండియే దయారసమువదగిన నీపానీయము నిమ్ము. దానికత తమితానంద మొందును.

తేనీరును తయారు జేయుట

ఉడుకునీటితో గడిగిన మంటిపాత్రలో మనిషికి ఒక చచ్చువంతున తేయాకునుజేసి, మరిగిన ఉడుకునీటి వందులో పోయును. ఐదు నిమిషములుండనిచ్చి, పాలు చక్కెరశర్పిత్రాసును.

భారతీయ తేనీరొక్కటే కుటుంబ పానీయము.

సంపాదకీయములు

అఖిలభారత కాంగ్రెసు సంఘము

మదరాసులో అక్టోబరు 14-వ తేదీనుండి 19-వ తేదీ వరకు అఖిల భారత కాంగ్రెసు నాయకుల రాకలు, స్వాగతములు, ఊరేగింపులు, సభ సమావేశములు, సంఘ విషయముల చర్చలు, కాంగ్రెసు నాయకుల ఉపన్యాసములు, ప్రజల ఉత్సాహములు మొదలగు ఉత్సవములు చెలరేగినవి. విశ్వ దాతగారి శ్రీ భాగు ఇసుక వేసిన నేలరాలనట్టి జనసమ్మర్థముతో క్రిక్కిరిసెను. అభ్యాగత సత్కార భారమును వహించుటయన్న శ్రీ నాగేశ్వరరావుపంతులుగారి కత్యంతప్రీతి. వారి యంగణమున నాపుణ్యదినములలో 'పావనస్నానవిధాన్లు పానముల సం.త.స. మం'దినవారిసంఖ్య అనల్పము. విషయ సంఘసభ్యులు భుక్తాయాసముచే కదలనో పరనియో పంతులుగారు చర్చలనెల్ల ఆదివ్య భవనముననే సాగింపజేసిరి.

ప్రెసిడెంటు వదలి

ఈ సమావేశ మనేక సందర్భములలో ప్రధానమైనది. దేశ మనేక సమస్యలతో నుట్టుతలూగుచున్నది. ఎవ్వరును నే నిర్ణయ మునకును రాలేకున్నారు. ముందుచూచిన నూయి, వెనుకచూచిన గోయి. ఒకవత్తు మింగొకపత్తుముతో అతి కష్టము మీద

మాత్రమే సమరసపొందగలుగుచున్నది. అభిప్రాయభేదము లతి తీవ్రములై నవి. యోగి పుంగవులుగూడ వీనిని సర్దులేకున్నారు. ఇట్టి కంటకభూయిష్టసమయమున రాజేంద్ర ప్రసాదుగారు ఒకసంవత్సర మధ్యయుగా నుండి, యెవ్వరికిని విరోధకాక, జగన్నిత్రుడై యెట్లో న్నగుకొనినచ్చి, తన నియమిత సంవత్సరాంతమున ప్రవేశించి అసతికాలములో సుఖంపబోవుచున్నాడని మనమతనిని అభినందింపవచ్చును.

కాబోపు అధ్యక్షుని భారము

ఈకంటకకీరీటము వచ్చేసంవత్సర మెవ్వరి పైఁబడునాయనునది కఠకుప్రశ్న. ఆంధ్రులు తమకీగారవము దక్కవలెనని శ్రీపట్టాభిషీతా రామయ్యగారి పేరును సూచించుచున్నారు. నిజముగ నిట్టి గారవము శ్రీ పట్టాభిగారికిని మనకునుగూడ సత్యంతకీ రిదాయకమైన దనుటకు సందేహములేదు. కాని కాంగ్రెసు అధ్యక్షువదలి కేవలము గౌరవప్రదమై, అలంకార కీరీటమాత్రమై రాణించుదినము లరిగినవి. కీరీటమాంధాతకు నిద్రపట్టదని ఒక కవీంద్రుడు వ్రాసినాడు. మనకాంగ్రెసు అధ్యక్ష అకీరీటమాంధాతలకు కూడ అట్టి విషమావస్థయే వచ్చుచున్నది. దేశశ్రేయ స్కరమైన దేమార్గము, ఏపత్తుముసూచించు

నది, దేనిని స్వీకరించిన అన్యవక్షవాదముల క్షేమి సమాధానములు చెప్పుట, వారా సమాధానములు స్వీకరింతురా పైఁ బడ బోవుదురా, అప్పుడు నిరంకుశత్వ మూనుట సమీకరణ మొనర్చుట మొదలైన సమస్య లన్నియో నేటి అధ్యక్షుల నెదురుకొను చున్నవి. బాగాదు కీర్తిమైనన్నాళ్లు పై రాష్ట్రములవారు పెట్టుకొని విట్టివీగిరి. కంటకభరితమగుటచేత ఆ రాష్ట్రములలో దానిని పెట్టుకొనగలవారు లేక విదేశ ములలోనున్న ఏ జవహరులాలు నుబాను చంద్రబోసుల పేరులనో సూదించుచున్నారు. రాజగోపాలాచారి కింకా శుభశకునము లేదురుకాలేదు. సంయుక్త పరగణాలవారు శ్రీ పట్టాభిగారిపేరును సూదించినారు. ఇతరరాష్ట్రముల వారును సూదించక పోదు. రాజోవుకాంగ్రెసు ప్రెసిడెంటు పెద్ద వత్త, డిప్లొమ్యావలేఖుడు, పుష్పవిగ్రహము గుగా నున్నంతన చాలదు, అతడు సహ స్రాక్షుడై యుండవలెను. సర్వ మతసక్ష తత్వముల నెఱుంగగల సూక్ష్మగ్రాహియై యుండవలెను. సవ్యవాదములకు సమా ధానముచెప్పి యొప్పించగల మహా వండి తుడై యుండవలెను. విలంబవాదములకు వెటకారపు జబాబులు చెప్పుగల వివేకీయై యుండవలెను. నిముషమునకు వేయూనూట లైన నాడగల విషయ విదగ్ధుడై యుండ వలెను. చర్చలను నడిపించు చమత్కృతు లలో నందెవేసిన చేయియై యుండవలెను. వేయిదివములు మాటాడినను వినువారు

వినువునందక వినమంకించుచుండు వత్సత్వ సుందరుడై యుండవలెను. అన్ని రాష్ట్ర ములలో నాబాలగోపాల మెఱింగిన పరిచిత నామధేయుడై యుండవలెను. ఏబదియేండ్ల కాంగ్రెసు చరితములను నెడమచేతి గోళ్లలో నిరికించుకొనిన సూక్ష్మబుద్ధియై యుండ వలెను. అకళంకరాజకీయ వర్తనడై, ఆర్య ఆధ్యాత్మిక లక్షణ లక్షితుడై, అనంతప్రజా సేవాపరాయణుడై, అధికారశత్రుస్మృతి నిర్మలశ్చరభూషితుడై రాణిం చగల ధీరోదాతుడై యుండవలెను. అఖల భరత ఖండమున ప్రస్తుతము అట్టివారెవరనిన, ముందు పట్టాభిగారిపేరు చెప్పి తరువాత పెక్కుటి పేరులు చెప్పనచ్చునటు ఆతిశయోక్తి కాదు. అఖల భరతఖండ రాష్ట్రములును 'అతనిని గౌరవించుటకుగాను' అను నెనము నటులుండనిచ్చి, భరతఖండభాగ్యమును నావను పైనిజూపిన కిల్లోలములలో కొట్టు కొనకుండ దక్షరతో తప్పించి యెడ్డుచేర్చ గల చుక్కానియగు సరసిని పేర్కొనుటవల్ల భరతఖండమున కత్యంతశీఘ్రవశ్యకమైన యొకసేవ నొనరించుచున్నారనవలెను. వివేక వంశముగు భరతఖండ మీసమయమున సర వొనరింపగల సేవలనెల్ల జూటగొనక, చీలి కయ్యములలో దొర్లి చేవగోల్పోవదని నమ్మ వచ్చును.

వాయిదాయేల?

ఇది వచ్చేసంవత్సరము మాట. ఈ సంవత్సర మీపురమున జరిగిన సమావేశ

మలో నెన్నో సమస్యలు అంత్య పరిష్కార మగునని అనేకపక్షములవారు తలచిరి. కాని కాంగ్రెసుసభకు అంత్య పరిష్కారము నకు వచ్చుటకు శక్తిచాలక పోయినది. కాల మానము చూచుకొని పరిష్కరింతుమని చెప్పి సర్వమును లోని కాంగ్రెసుకు వాయిదావేసినారు. అందు ప్రధానమైనది మంత్రిత్వస్వీకరణ సమస్య. ఇందు వాయిదా వేయవలసినంత కష్టమేమియున్నట్లు తోచెను. రాష్ట్రములలో కాంగ్రెసువారికి మెజారిటీ వచ్చినప్పుడే ఈవిషయము రావచ్చును. లేనిచో మనకు మంత్రిత్వముల బాధలేదు. మదరాసులో కాంగ్రెసువారికి వచ్చుచున్నవోటులంత అధికసంఖ్య, ఇతర రాష్ట్రములలో అసగా బెంగాలు పంజాబు మధ్యరాష్ట్రములలో వచ్చునో రాధోయని నాయకులు భయపడుచున్నారు. మెజారిటీ వచ్చునప్పుడు గవర్నరు ఆపార్టీ నాయకునిపిలిచి మంత్రిుల నేర్పాటుచేయవలెనని కోరును. ఆతను నిరాకరించినచో వారి ప్రతిపక్షిపార్టీ నాయకుని కాభారమువిడచిపెట్టును. ఇతయును కష్టపడి మెజారిటీ తెచ్చుకొని మంత్రిత్వ బాధ్యతేవహించక, పూర్వపు స్వరాజపార్టీవలె ఇప్పటి పార్లమెంటరీపార్టీయు, వేరొక అనామకవర్గమున కాభారము నొప్పచెప్పి తాము వైనుక తాళమువేయుట సమంజసమా, సవ్యమైన ప్రజాహిత సేవామార్గమాయనునిర్ణయమునకు వాయిదాయేల? సవ్యమని తోచిన చాటరాదా, అపసవ్యమనితోచిన నిషేధించరాదా? 'లోని కాంగ్రెసుకు వాయిదా వేయుట కి సభాసమావేశమేల, రైలుకంపె

నీలకి లాభములకా?' అనిన శ్రీ తెన్నేటి విశ్వనాథముగారిప్రశ్నకు సమాధానములేదు.

బొంబాయికాంగ్రెసులో తెల్లకాగిత తిరస్కరణతీర్మానము ప్యాసయినదిగదా, అది ఉండగా ఈ స్వీకరణమెట్లు అని పెద్ద బ్రహ్మసందేహము. ఈ సందేహములకు సమాధానము కలుగుంట్లు అనేకపు మినహాయింపు టర్కములతోనే గదా అది ప్యాసు కాబడినది. తెల్లకాగితమును తిరస్కరింతుమని నాము. అది అప్పుడే చట్టమయినది. చట్టమునుగూడ తిరస్కరించవలెనా? ఇదియొక సమాధానము! తిరస్కరణమునకర్థము చట్టసభలను నక్కులుచేయుట, లేక పనులు కాకుండా అడ్డుపెట్టుచుంచుటయా? అట్లు కాదని వెంటనే సర్దారువల్ల భాయివచులుగారు చెప్పినారు. ఇది రెండవ సమాధానము, అయిన తిరస్కరణ శబ్దమున కర్థమేమి! 'తిరస్కరించుచున్నా' మని ఒకే తీర్మానమును అసెంబ్లీలో ప్యాసుచేయుటమాత్రమన్నట్లు రాజగోపాలాచారిగారు విబరల్లునుగూడ ఏకీభవించి గ్రహించినారు! ఇది మూడవ సమాధానము. అట్టి తీర్మానమైన నెగ్గినదా? అదియునులేదు. చట్టము పరిచేయదా? ఎట్లో యొకరీతిని పనిసాగక మానదు. అయినను 'జోహుకుములవలె కాక, మనస్ఫూర్తికాక, ఒక కబర్దారు (Protest) క్రింద మాకిష్టములేకున్నను ఈ లోపములు కలవని పనిచేసి చూపించుటకే వచ్చినా'మని ఆతిరస్కరణశబ్దమున కర్థముగా మనము గ్రహింపవలెను. లేకున్న కొన్ని

ప్రవేశమునకుగాని, పార్లమెంటరీబోర్డునావనకుగాని, తద్విధానానుక్రమణమునకు గాని తావులేదు.

పునస్సత్యాగ్రహచరణశక్తి గాంధీజీకి దేశీయులకు లభించువరకుచేయుచుండు నట్టి కాన్సిలుచర్యలకు గాని సంస్కరణతిరస్కరణమును నామమిహుట సాహసము. మనకు కావలసినది 'మన మెక్కడ నున్నాము ఏమిచేయవలెను' అను విషయములలో సత్యైకదృష్టితో సలుపబడుచర్యలు. ఇందువలననే మహాత్ముడు కాన్సిలు కార్యక్రమము కాంగ్రెసు ధర్మమన్నాడు. దేశము ప్రబలవిజ్ఞానముబొంది, ప్రచండసాహసము సలిపి, అలసి విశ్రామమునిమిత్తము పార్లమెంటరీ త్రోవను త్రొక్కినది. బొంబాయిలో మనమె అట్టి మార్గమున కనుజ్ఞయిచ్చినాము. ఇప్పుడు ఆ మార్గమునకు విరుద్ధమైన పదవీ తిరస్కరణమును అపసవ్యమార్గమును త్రొక్కికూడదని నిశ్చయించుటకు వాయిదా కూడా యేల? అయినను మునపటికంటె నయము. కాంగ్రెసుసభ్యులు మంత్రిత్వ స్వీకరణానుకూల ప్రచారము చేయరాదని వార్ధాసభ నిషేధించెను. సత్యమూర్త్యాదులచర్యలవలన అట్టి తీర్మానము వలన ప్రయోజనముండదని యెఱింగియో, ఆ ఆంక్ష తొలగించినారు. లక్నో కాంగ్రెసులో మఱి వాయిదావేయుటకు వీలుండదు. ఏదో తీర్మానమునకు రావలెను.

ఆ తీర్మానమును బట్టి కాన్సిల్లకు కాంగ్రెసువారెక్కువగా నెన్నుకొన

బడుదురా తక్కువగా నెన్నుకొనబడుదురా యను ప్రశ్న నిశ్చయముకాగలదు. ఆదర్శములు చూపి వోటులు జూటగొనుదినములు వెల్లినవి. అనుకూల కార్యక్రమ ప్రణాళికలు బహి అవి సాధించవలసిన దినములు వచ్చినవి. న్యాయపక్షమువారు సర్వమును మీకు సాధింతుమని శుష్కవాగ్దానములు చేయుచున్నారు. వారు చేయజాలరని యెఱింగిన వారుకూడ, వారిసాసమును గుర్తించియైనను ఓటులు వారిపై కుటిపించకమానరు. కాంగ్రెసువారు అట్టి బూటకపు టప్పాలు కొట్టనక్కరలేదు. 'సంస్కరణములు వ్యర్థము లని మేము నమ్ముచున్నాము గనుక, మేమధిక సంఖ్యాకులుగ నెన్నుకొనబడినను, మంత్రిల నేర్పరచు భారమును దాలుచుమని గవర్నరు మమ్ములను ఆహ్వానించినప్పుడు మేము స్వీకరింపక, ఎదటికక్షవా రల్పసంఖ్యాకులైనను వారికే విడచెదము. సభలవలన మంత్రిత్వ స్వీకరణమువలన గలిగే తుచ్ఛలాధిములు గోరువారు మీయిష్టము. అట్లుకాక మేము సభలలో ప్రతిపక్షులమై ప్రసంగించుచుందుము. మాప్రసంగములే యెక్కువ ప్రయోజనమైనవని మీరు నమ్ముచో మాకు మీ వోటు లివ్వడు' అని వోటర్లను ప్రార్థించినచో మనగతి యెట్లున్న అట్లు కాగలదు. లక్నో కాంగ్రెసు చేతులలో కాంగ్రెసు కాండీజీ టుల విజయావిజయసమస్యలు మూయబడి యున్నవి. ప్రకాశముగారి ఉపన్యాసము కాంగ్రెసు సభ్యులగుండెలలో నాటుకొనినచో నయము. లేకున్న మరీ కొన్నియేండ్లు

కాంగ్రెసువేర వ్యర్థోపన్యాసములును వ్యర్థ కాలక్షేపమును చేసుకొనుచు గౌరవ వినతి పత్రముల నందుచు సమాధానములిచ్చుచు యాత్రసాగించవచ్చును.

గాంధీ మహాత్ముడిచ్చిన సత్యాగ్రహ శిక్షణము మనకు జైల్లుకు వెళ్లుటకు, కష్టములు పడుటకు, పోట్లుతినుటకు, త్యాగములుచేయుటకు సరిపడినది. అయినను దానిని సాగించ లేక విరమించితిమి. ఈ విరామకాలములో కావలసిన శిక్షణవేరు. గ్రామపరిశ్రమోద్ధరణము, రైతుసహాయపత్రము, హరిజన మహాజనలాలనము, అన్యమతద్వేష విసర్జనము మొదలగు శాంతవంతములగు పనులు కావలసియున్నవి. అధిక సంఖ్యాకులమై అధికారస్థానమున నుండికూడ మనమీ మాత్రపు పైపనులను చట్టముద్వారా చేయ జాలనియెడల ఆచట్టము పరువును పూర్తిగ తీసినవారగుదుము. లేక ప్రభుత్వముకూల పక్షియులకు విసర్జించిన, వా రేదో మసి బూసిన మార్కెడుకాయచేసి ప్రజల గిక్కిరించి వారి ప్రతిపక్షులమగు మనయెడల ద్వేషము పెంచుచుండగలరు. కనుక లక్నో కాంగ్రెసు వారైనను కాస్తముందు జాగ్రత్తపడి మరీ తీర్మానించవలెనని కోరుచున్నాము.

బి.లో.పా.స.మి.తి

గత అయిరోపాయుధము ప్రపంచమున ముందెన్నడును యుద్ధములు రాకుండుటకై పోరాడబడినది. జాతిసమితి యుద్ధములు రాకుండ వ్యవహారములను ముందే పరిష్కరించుటకు,

రించుటకు, లేనియెడల చర్యతీసుకొనుటకు స్థాపించబడినది. మొత్తము పైని రెండిటి యుద్దేశము బలీయులు బలహీనులను మొత్త కుండ సంరక్షణ కలిగించుటకు. ఈ సంకల్పములు మంచివి కావని యెవ్వరినగలరు, అవి నిర్వచింపబడినపుడు నిర్వహింపబడక తప్ప వని యెవ్వరూహించిరి?

అయితే, ప్రపంచములో ఒకరికి అట్లు ఒకరికి ముక్క ఉన్నన్నాళ్లు, మేము గొప్ప వారము మీరునీచులుఅనుభావ మున్న న్నాళ్లు, నేనుయేలుతాను నీవుపడియుండుమను విదేశప్రభుత్వము లున్నన్నాళ్లు పైసంకల్పములు దబ్బరలుగును, కాని సత్యములు కావు. అయిరోపారాజ్యముల ఊహలేమి? తమకు పెద్దఅట్లు నల్లవారికి ప్రాచ్యులకు రాలినపాట్లు, తాము గొప్పవారు వీరు అనాగరిక మూఢులు, తాము పాలకులు వీరు ప్రజలుఅను తుండ్రసామ్రాజ్యతత్వభావములు వారినిపట్టి వీడించుచున్నవి.

పూర్వము ఏధన్యులో స్వరాజ్యముండెను. అయితే అందులోని గ్రీకుబాతివారిదే ఆస్వరాజ్యము; తక్కిన అన్యజాతి 'హెల్లెన్లు' వారికంటెవేయిరెట్లు అధిజనులు వారిబానిసలేఇవ్వమనుప్రపంచమున డిమోక్రసీ లుండవలెను, స్వాతంత్ర్యముండవలెను. అయితే అది శ్వేతవర్ణులకుంటే చాలును; నల్లవారికివి యాయకుండానే వారు రక్షింతురు. ఈవిధముగా ఆంగ్లేయులు, ఫ్రెంచి వారు, పోర్చుగీజులు ఇటలీవారు మొదలైన వారెందరో నల్లదేశములను రక్షించుచు

సామ్రాజ్యాధినాథులై యున్నారు. అబిస్సీని యాను వాతాపివలె దిగమిగి చానినికూడ కక్షింతమని ఇటలీకోరిక. అట్లుచేస్తే తక్కిన తెల్లవారికి నష్టము. అబిస్సీనియామీద ఇటలీని పడనియ్యవన్నారు జాతీసమితివారు. ఇటలీ పడినది.

అబిస్సీనియాకు సాయముచేయుటయా మానుటయా? చేసినచో ఇటలీతో వైరము అయిరోపాకంఠటికిని ప్రళయకారణమగును. చేయకున్నచో జాతీసమితి బండారమంతయు బయలుపడును. అందుకొఱకు ఆర్థిక శాస్త్రములని యేదో యీమధ్యన చాలా చర్చలు చేసి కాలహరణ మొనర్చినారు జాతీసమితి వారు. దీనివలన ఇటలీకినష్టిలేదు అబిస్సీనియాకు చుట్టిలేదు. కనుక ఇటలీ అబిస్సీనియాను ఇచ్చవచ్చినటుల నొద్దుకొనుచుండవచ్చును. అబిస్సీనియాకు బలముంటే యెదుర్కొంటుంది, అదృష్టముంటే గెలుస్తుందేమో! కాని అయిరోపాలో అగ్గితేకుంటే చాలునన్నది ప్రాన్సు. స్వతంత్రించి నేనురానన్నది బ్రిటను. ఇట్లు ఒకపెద్ద అపాయము తప్పినదనవచ్చును. ఇది జాతీసమితికి ఒకరీతి విజయ చిహ్నమే.

అయిరోపాజాతీ సమితివారు తమకెంత నిస్సహాయ మొనరించినను వీరునివలెపోర నిశ్చయించితివనుచున్నారు అబిస్సీనియా చక్రవర్తి. బ్రిటను, ప్రాన్సు, ఇటలీలు సన్నేహముగ చేతులు కలుపుకొనుచున్నవి. నవంబరు మొదటివారములో అయిరోపా జాతీసమితి రాజ్యముల ప్రతినిధులు ఒక

మహామహస్యసభ నలుపుదురట. దీనిఫలితము సమితిసభ్యులెల్లరు నేకీభవించి యెట్లయినను అబిస్సీనియాను ఒప్పించి ఇటలీకి కావలసిన కొన్ని సదుపాయములు చేయుమని బలవంతపెట్టుట అనుకొనిన తప్పా? వలసరాజ్య పిపాసిసామ్రాజ్యముల సమితియొక్క చర్యలన్యథా యెట్లుండగలవు? జాతీసమితి సభ్యురాలైనందుకు అబిస్సీనియాకు ఇట్టి మహిమపాతకము కలుగుట అబ్బురమా? చైనీయులును ఇట్టిలాభము నంతో కొంత గ్రోలినవారే! భారతదేశమును సభ్యురాలే!

ఉరమనిపిచు గు

మహాత్ముని తత్వబోధనలు హిందూ సంఘస్థుల చెవుల కింతో అంతో యెక్కినవి. అసలుకాలమే మారినది. నేనెక్కువ నీపు తక్కువలను అహంభావమును ప్రజలోర్వరు. ఎవరి కన్యాయము జరిగినను ప్రభుత్వము లూరకొనవు. వెనుకబడినవారిమేలుకై పాటుపడుట ప్రభుత్వములవిధియని నిర్ణయం పఁబడిన సిద్ధాంతము. హరిజనులు యిబ్బందులు కేవలము సాంఘికములు మాత్రమే కావు. అంతకుమించిన ఆర్థికములున్నవి. రెండింటిని తీర్చుటకును అవతల ప్రభుత్వము వారు ఇవతల హరిజనసేవాసంఘములవారు బహు ప్రయత్నములు చేయుచున్నారు. కొన్ని తీరుచున్నవి. కొన్ని అడ్డుచున్నవి. వానినికూడ నెదుర్కొనుచున్నారు. ఇట్లు హిందూసంఘమెల్లయు ఈసమస్య పరిష్కార విషయములో తటపటలు పడుచుండ డాక్టరు అంబేద్కరుగారు యివోల

నిన్ను బాతి సభలో 'హరిజనుల న్యాయత' స్వీకరణ మొనరించవలెను హిందూమతమును వీడవలె'నని తీర్మానము ప్యాను చేయించుట ఆశ్చర్యము. మాలవ్యాగారు చెప్పినట్లు ఉదారతరమగు హిందూమతతత్వములో కూడ హరిజనులయెడల సవర్ణులు కొన్ని అపచారములు చేయుచుండుట విచారనీయము. దానికి ప్రతీకారము అట్టి చర్యలకు ప్రతికూల బోధలొనరించి వారిని తప్పించుట మాత్రమే. కరవీర జగద్గురు శంకరాచార్యుల వారే ఇట్టి సనాతనబోధనలకు దిగుచున్నారు. కనుక హరిజనులు తమ నివేకమును గోల్పోరనుకొనవచ్చును.

తిరువాన్కూరు మహిళాసభ తీర్మానములు
అక్టోబరు 19 న తేదిని త్రివేండ్రము నగరములో తిరువాన్కూరు మహిళాసభా సమావేశము ముగిసినది. మిస్. సాలీ కోయిలను కైస్తవయువతీ ఆసభ కగ్రాస నాధిపత్యము వహించెను. రాజభక్తి, నిర్బంధోచిత ప్రారంభవిద్య మొనలగు తీర్మానముల తరువాత 'సంతాన నిరోధ శిక్షాసంస్థల నెలకొల్పవలెనా కూడదా' యను విషయము చర్చించబడెను. గడచిన అఖిలభారత మహిళాసభవారు అట్టి సంస్థలు నెలకొల్పవలెనని తీర్మానించిరి. అయినను మిస్ ఓవర్కిర్క్ అనునామె అట్టి పద్ధతుల వలన గలుగు ప్రయోజనములను గూర్చి మనకు అది కొంచెము మాత్రమే తెలియును గనుక బర్తుకంట్రోలు క్లినిక్కులు

తెరుచు సందర్భములను ప్రోత్సహింపరాదు అని తీర్మానమును ప్రతిపాదించెను.

ఆమె వాదము లీ ప్రకారముగా నున్నవి. స్త్రీల వివాహవయస్సు ప్రస్తుతము ప్రకారము 15-20 యేండ్లనుండి 20-25 సంవత్సరములవరకు మార్చినయెడల కొంతజనసంఖ్య తగ్గును. అట్టి సంస్థలుపెట్టి జనసంఖ్యను బాత్రి తగ్గించినచో పశ్చిమములు తయారు చేయువస్తువులు కొనుక్కొనునూ రుడరు గనుక వారికి నిరుద్యోగము సంభవించును. అట్టి పద్ధతు లెఱుగనిపేదలు వానిని ప్రయోగించి అపాయములపాలగుదురు. అది అవసీతిప్రదము. వానికై న్యాయముచేయు సామును మద్యపాననిషేధము ఉన్నత ఉత్తమ జీవనబోధనము మొదలగువానిపై న్యాయముచేసిన నెక్కువ ఫలప్రదమగును. శ్రీమతి కమలాబాయి వేలుపిల్లగారు ఆ తీర్మానము నెదిరించి ప్రభుత్వమువారు మంచి శిక్షణాలయములు స్థాపించి నిరోధించకున్నచో జనసంఖ్య పెచ్చుపెరుగక మానదని చెప్పిరి.

అఖిలభారతమహిళాసభవారి తీర్మానమునకు నెతికూలముగా నిట్టి తీర్మానమును అసలు ప్రతిపాదించవచ్చునా అని ఒకరు ప్రశ్నింపగా, అట్లు కూడునని ఒకవనితయు, ఆ సభాకార్యదర్శియే చర్చింప ననుజ్ఞయిచ్చెనిని వేరొకవనితయు సమాధానములుచెప్పిరి. అసలు తీర్మానము నెగ్గెను.